Knud Skytte

Elskov og brøde

Knud Skytte

Elskov og brøde

En fortælling fra Hoveritiden

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Knud Skytte: *Elskov og brøde* er baseret på originaler, som er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+70 år.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International. Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Knud Skytte: *Elskov og brøde* is based upon sources in the public domain in countries where copyright is based upon Life+70 years.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Elskov og brøde

Fra den sydlige udkant af den en mil lange, højtliggende Lindum skov, tilhørende stamhuset Tjele i Viborg amt, har man en vid udsigt over en et par mile bred, bølgeformig flade, der i østlig og vestlig retning gennemskæres af Tjele Langsø samt et par bugtede åløb og mod syd begrænses af Himmestrup skov i Middelsom herred.

Når undtages en enlig lille lund på Langsøens nordre bred, ses ikke spor af skov på hele den øvrige mellem de tvende storskove liggende strækning; men ensformigheden afbrydes dog jævnligt på en for øjet behagelig måde af venlige landsbyer med høje, hvidkalkede kirketårne.

En lille halv fjerdingvej nord for et af de nævnte åløb ligger de tvende udflyttergårde Øster- og Vestergård ved siden af hinanden. Det er her, historien foregår eller rettere foregik; for det er over hundrede år siden.

I så langt et tidsrum kan meget forandres; tiderne har i det hele været gunstige, og ligesom egnen i alle andre henseender er gået fremad, er dens udseende også stadig blevet forskønnet.

Dette gælder ikke mindst de tvende nabogårde, jeg nævnede før. De er for længe siden gået over fra hoveripligtigt fæstegods til fri selvejendom, og tænksomme, driftige ejere har "løftet dem op at se". Bygningerne er blevet smukkere, højere, lysere, markerne mere veldyrkede og kålgårdene afløste af småhaver med frugttræer og blomster.

Datidens bonde brød sig ikke om den slags fremskridt og havde vel heller ingen sans derfor. Under de ublide tvangskår lå alt endnu i dvale hos ham og sukkede efter at beskinnes af frihedens sol. Hans blik var nedadvendt og hans sind kuet og jordbundet, og der var lavt til loftet hos ham, ikke alene i bogstavelig, men også i figurlig betydning; hans ryg var bøjet af hoverislid og af at krumme sig for herremanden og hans fogeder, og for så vidt passede det jo godt nok med det lave loft i bondestuen og de lave, vindskæve døre på de mørke, lerklinede vægge.

Men hvor megen forskel der end kan være på før og nu, i en henseende er der dog næppe sket nogen stor forandring: Forældrene lagde planer for deres børns fremtid ved at bestemme, hvem de skulle gifte sig med, og de unge trolovede sig, med hvem de holdt af, og gjorde deres bedste for at lægge de vise mødre og fædre hindringer i vejen og krydse deres planer, akkurat som i vore dage.

Vi vil nu aflægge et besøg i de to nabogårde og vælger dertil en morgenstund i forsommeren 1787.

Der kommer en karl og en pige slentrende ud fra Vestergård. Det er sønnen Rasmus og tjenestepigen Maren. Han er en lang, opløben knøs med friske, røde kinder og et par dybtliggende små, grådige øjne, der synes at sidde på lur der inde i øjehulerne, spejdende efter bytte. Dragten er den af bønderfolk almindeligst brugte på den tid: vest og knæbukser af ufarvet vadmel, hvide, strikkede ærmer og strømper, rød ulden hue og træsko. Pigen er klædt i et hjemmefarvet vadmels livstykke og ditto skørt, samt et par røde bindærmer, der støtter oven for albuerne; over hovedet har hun et hørgarns tørklæde, knyttet

under hagen, og på de bare fødder et par langovrede træsko med jernkramper. Det er en ret køn pige med fyldigt, gult hår, muntre blå øjne og smilehuller i kinderne.

Hun og karlen følges ad et par hundrede favne op ad agrene nord for gården, hvor de standser for enden af et stykke hør, som de skal til at luge.

"Åk, hvor den hør dog er skiden!" udbryder pigen.

"Nå, det tykkes du?" dræver karlen og ser på pigens friske kinder og hendes bare, trinde arme.

"Ja, det tykkes jeg rele nok. Sikken en mængde agerkål og svinemælder og skræpper og tidsler – der er også tidsler, dem skal du rykke op, Rasmus, hahahaha!"

"Nej, tidslerne lader jeg stå til dig, det er da så rimeligt; dem kan du bruge til at kæmme dit hår med – jeg tror næsten, det kunne trænge til det."

"Du er ellers ikke så ringe til at gøre nar," svarer hun og ordner i hast lidt ved sine ustyrlige lokker.

"Nej, jeg gør ikke nar, men siger bare den rene sandhed."

"Å, du er en sølle prakker."

"Og du snakker."

"Og du vrøvler."

"Og du snøvler."

"Nej, ved du nu hvad, Rasmus, det er mi'sæl løwn!"

"Sa'e du, at du havde ondt i din' øwn?"

"Tihihihihi!"

"Ja, lad os bare være fri!"

"For at luge hør?"

"Og kærne smør."

"Å, du er da et grimmeste høved, Rasmus jeg vil ikke snakke mere med dig," sagde hun med påtagen fortrydelse og gav sig til at rykke op af agerkålen.

"Det skulle du være kommet i tanker om for længe siden, så havde vi nu været langt oppe på ageren," svarede han, idet han ligeledes tog fat.

De lugede nu en stund og vedblev med deres godmodige mundhuggeri, indtil pigen standsede ved en stor tidsel.

"Her står en og venter på dig, Rasmus!" sagde hun.

"Er det dig selv, du mener? Jeg ser ikke andre."

"Nej, det er tidslen, dit fjols!"

"Ja, men det koster ti kys."

"Af tidslen?"

"Ja, af Tidsel-Maren."

"Å, vil du ikke kysse vor hund! Men bi lidt, her har du dem!"

Med disse ord samlede hun i hast en håndfuld svinemælder og bankede mulden af deres rødder på hans krummede, hvide bag, så den blev helt sort.

"Da skulle også dælen ...!" begyndte han og greb efter hende.

Men hun smuttede fra ham og flygtede hujende ned over ageren, han efter hende. Nede ved gården, i skjul af laden, endte den korte jagt, og her tog han de kys, hun ikke havde villet give ham godvilligt.

"Å ja!" udbrød hun forpustet og stak hårtjavserne op under tørklædet, "det skulle din kæreste bare have set!"

"Hvem?"

"Vor nabodatter."

"Hvad kommer hun mig ved?"

"Jo, ikke så lidt endda, efter hvad jeg har hørt."

"Ser vi *det*, ser vi *det*, børnene kællinges nok i steden for at luge, som jeg siger."

Det var en overraskelse. "Børnene" vendte sig hastig om, og manden, der i det samme var trådt ud af gårdsleddet og måske havde været vidne til optrinnet, stod for dem.

"Hvad står I her og gaber efter og glemmer at luge?" vedblev han.

"Vi syntes, det trak op til regn, og så stræbte vi at komme i ly i tide," sagde pigen blussende.

"Ser vi det! Og solen skinner, og der er næppe en sky på himlen, hvor skulle den regn komme fra, siger jeg?"

"Nej, men krampen var gået løs på Marens ene træsko, og den var jeg hjemme at gøre fast for hende," løj sønnen.

Den gamle brummede noget i skægget. "Kom så!" sagde han og begyndte at gå.

De fulgtes ad op til hørageren alle tre, og nu fik det mere fart med lugearbejdet.

Mads Pedersen hed manden i Vestergård; men hans kendingsnavn var da ellers "Mads Huggetand", hvilket folk havde givet ham på grund af en ualmindelig stor og lang tand i venstre side af underkæben, der ragede en kvart tomme op over sine naboer, og hvis øverste spids altid var synlig, selv når han lukkede munden. Mads var en stor, stærk "stodder", der så ud, sagde folk, "som om han var hugget til med en økse". Hjemme var han flittig nok og kunne slide som den bedste; men på hovmarken dovnede han, hvor han kunne komme ad med det, og gik da gerne og drev med hænderne på ryggen og bakkede på en tre tommer lang pibestump med nedad vendt kridthoved, hvis blikhytte han aldrig kunne få til at sidde fast. Han og

ridefogeden var altid på kant med hinanden; for Mads var ikke alene en lad øjentjener, men tillige en snu og underfundig træring, der vidste at narre sin modpart på alle optænkelige måder, "og han kom altid godt fra det," fortalte de andre hovfolk om ham.

Mads kastede, ikke sin huggetand, men sine ti krogede fingre i ukrudtet og hev den ene nævefuld ud på grønageren efter den anden. Rasmus og Maren måtte følge trop; hver tog sin tredjedel af ageren, der blev ingen tid eller lejlighed til grin og fjas, arbejdet fortsattes i tavshed, og det gled godt for dem: Mælder og skræpper og agerkål forsvandt, tidslerne måtte falde – også for Marens hånd – og kun den rene hør blev tilbage.

Mariane Madses, en svær, trivelig kone kom trippende op fra gården med bindetøjet i hænderne og garnnøglet hængende på den store messingtrådshægte i livstykket. Hun skulle op og se til hørren og gøre overslag over, hvor mange alen lærred den kunne give.

"Den står noget tynd i år," begyndte hun misfornøjet, efter at hun med et mønstrende blik havde betragtet hele hørstykket.

"Hvor tæt ville du vel have den? Lejesæd kanskesens?" brummede Mads Huggetand uden at se op.

"Du snakker, som du har forstand til!" skingrede hun. "Der er ingen, der forlanger lejesæd; men det er da også fattigt nok, når sæden står så tynd, at det ene strå råber til det andet."

"Ser vi det, ser vi det!" smågrinede manden og vedblev at slide i ukrudtet.

"Og så skiden den er," vedblev Mariane; "jorden må være usselt behandlet med plov og harve, hvorfor tumler I den ikke bedre?"

"Er det mig, du siger I til?"

"Å, vil du ikke lik Fanden, din krogede stodder, vil du ikke det!"

"I må helst gå hjem, mo'er," sagde sønnen, "når I ikke er kommet for andet end for at skælde ud."

"Se til den knægt! Vil ægget nu lære hønen?"

"Nej, jeg vil ikke, mo'er; men I er altid urimelig, når den side vender ud på jer. Hørren er uren og står lidt tynd, det er sandt nok; men når vi nu får den luget, og der så ville komme en bitte tår regn igen, så breder den sig nok, og der bliver alt det, der kan stå og ligge til hinanden."

Rasmus var moderens øjesten, og ingen kunne bedre snakke hende til fornuft end han. Hans ord virkede da også som en dæmper på stormen, og hun sagde i en mildere tone:

"Ja, dig kan en da snakke med, og måske du har ret."

Hun vendte sig fra dem og trippede op til den øverste ende af hørageren og tilbage igen.

Efter at hun derpå en stund havde stået og set på de arbejdende i tavshed, rykkede hun en hørstængel op, målte den på armen og sagde:

"Den er ikke så kort endda, og kommer der regn, som du siger, Rasmus, så kan den række sig godt endnu, inden den skal ruskes."

"Da var det endda godt, du kunne se det," mumlede Mads.

"Det var Rasmus og ikke dig, jeg snakkede til!"

"Ser vi det, ser vi det!"

"Du kommer til at binde dit skørt lidt op, Maren, det slæber i hørren," vedblev husmoderen, henvendt til pigen.

"Det kan jeg s'gu it, for jeg har ingen hoser på, tihihihihahaha!"

"Jeg kan låne dig mine," hviskede Rasmus til hende.

"Tihihihihahaha!"

"Men dit grinetøj har du da ikke glemt at få på," bemærkede Mariane bidsk.

Det hjalp dog ikke; for pigen var nu en gang kommet i latterhjørnet og vedblev at knistre.

Mariane sagde så ikke mere, og da hun måske stod og kom i tanker om, at hun var til overs her, vendte hun sig omsider fra dem og gik langsomt hjem.

Lidt efter, at konen var gået, rettede Mads Huggetand sine stive rygstykker og så sig om.

"Ser vi *det*, ser vi *det*," begyndte han; "som jeg siger, der har vi Mikkel Skovstrup med et læs tørv allerede!"

De andre to rettede sig nu også i vejret og så i samme retning som manden.

Oppe på bakkekammen mod nord fik de øje på en med et par stærke og vel fodrede arbejdsheste forspændt tørvevogn, der nærmede sig i skridtgang ned ad nabogårdenes fælles ensporvej. Befordringen tilhørte naboen i Østergård, og kusken, der styrede den, var manden, Mikkel Skovstrup, selv. Han agede ikke, men som fornuftig mand gik han på sin fod og førte tømmen, det kunne være strengt nok endda for bæsterne at trække vognen og de 5-600 tørv, der var læsset på den.

Mads Huggetand ville gerne have haft en passiar med sin nabo, når denne kørte forbi; men der var for langt mellem høragerен og vejen, til at dette kunne lade sig gøre, og forlade sin arbejdsplads og gå der over, bare for at snakke lidt med ham

om ingen ting, kunne han heller ikke bekvemme sig til. Han lod sig da nøje med at stå og holde øje med ham og snakke om ham med Rasmus og pigen.

"Som jeg siger, Mikkel sover ikke over sig," begyndte han.

"Nej, Mikkel Skovstrup er en morgenmand," indrømmede sønnen.

"At tænke sig: at komme op og få bæsterne fodrede, at få spændt for og køre en stiv halv mil, at få vognen tillæsset og køre den samme halve mil tilbage, og klokken er vel knap syv endnu! Det er ikke enhver mand i hans alder, der gør ham det efter, som jeg siger."

"Nej, men Mikkel er jo også et rent jern til at hænge i."

"Ja, gu er han så, som jeg siger, og derfor *har* han noget, han kan lette under sin svigersøn, hvem det nu bliver," tilføjede Mads Huggetand med et talende øjekast til sønnen.

"Det kan *jeg* sige ham," hviskede Maren og puffede til Rasmus.

"Men, som jeg siger," vedblev manden, idet han atter tog fat på lugningen, "vi må skynde os at blive færdige med dette her. Jeg skal i eftermiddag et bitte vend ud i mosen og se til vore tørv, om de snart er tjenlige til indagning …"

"I kan age der ud med Mikkel," indskød Maren.

"Ja, som jeg siger, det kan jeg s'gu også. Mikkels er færdige med deres hørlugning for flere dage siden og har nu allerede begyndt at køre tørv hjem, de er altid æfor ved os."

Denne tanke syntes at anspore ham; han tog så ivrigt fat og gik frem med en så ufortrøden raskhed, at de andre havde ondt ved at følge ham.

Vi vil nu for denne gang tage afsked med Vestergårds-folkene og vende os til naboens.

Mikkel Skovstrup var en middelhøj, hjulbenet, kærnesund bitte slider, der sommer og vinter gik ens klædt i den sædvanlige ufarvede vadmelsdragt. Hans daglighue havde en gang været rød; men den mangeårige brug havde gjort den sort af sved og andet smuds, og så var den blevet så vid og rummelig, at den sank helt ned på hans ører, der heldigvis var stærke nok til at bære den op og hindre den i at synke dybere. Når vejret ikke var alt for koldt, stod vesten altid åben, så at man kunne se hans brune læderpranniseler, der var spændt så hårdt, at de næsten trak bukselinningen op til armhullerne, og det så ud, som om han på den måde ville spænde sig krum og gøre sine runde, brede rygstykker mere bøjede, end de ellers var. Han røg ikke, men "stoppede i det gamle hoved", og det så rigeligt, at skråen trak ansigtet skævt og tvang munden til at stå åben og fremvise sine ormædte tandstumper, der stadig vædedes af den brune tobakssovses altid rislende strøm. Skråen var aldrig af hans mund, undtagen mens han spiste. Når han satte sig til bords, havde han et eget taskenspilleragtigt greb på at praktisere krabaten ud og ned i vestelommen "uden at nogen så det", tænkte Mikkel, og der lå den så og blev afkølet, så længe måltidet stod på; men så snart den sidste bid mad var fortæret, så her ind med gutten igen og afsted ud til arbejdet. Et godt sind var der i Mikkel Skovstrup, og han var flink og fredsommelig at omgås. Hans svage side var, at han holdt vel meget af drammen, hvilket dog ingenlunde må forstås, som om han var forfalden; nej, men ved gilderne tog han sig jo gerne en bitte knude i kakkelovnen og sang og trallede og morede både

sig selv og det øvrige selskab; men når han så kom hjem og fik sig en god søvn, var Mikkel lige godt den første til at vågne og purre ud om morgenen, og nattesviren havde ikke efterladt det ringeste mærke på ham. Hjemme derimod drak han så godt som aldrig; ja, det *kunne* hænde en gang imellem, når de sad og spiste, at manden gjorde sig et smutærinde ind i spisekammeret, og at der hørtes et "klukkluk!" og et "ah!" der inde fra, mens han var der; men denne undtagelse fra reglen kunne kun indtræffe, når de havde brændevin i huset, og det havde de langt fra til stadighed; en slig overdådighed turde de ikke tillade sig.

Mikkel Skovstrup kørte hen for tørvehuslemmen og gjorde holdt, og idet han gav sig til at spænde fra, råbte han med en så vældig, gennemtrængende røst, som om han havde en basun i brystet: "Jo – han'n'n' og Laur – si – ne'e'e'!"

En karl og en pige kom straks efter ilende ud igennem gårdsleddet.

"Jeg sætter bæsterne om i toften, at de kan ruske nogle mundfulde i sig," sagde Mikkel Skovstrup, "og så kan I smide tørvene ind, mens jeg selv går ind til vor mo'er og ta'r mig en bid mellemmad. Jeg skulle gerne i mosen to gange endnu inden middag."

"Det nå'r I vist ikke," sagde karlen tvivlende.

"Jo, vist gør jeg så!" påstod husbonden; "vi gør silde unnentid, om det skulle knibe. I kan tælle dem af vognen, så har I det at tænke på!" tilføjede han med et eget grin. "Jeg har rigtig nok selv talt dem; men jeg er ikke vis på, at mit tal er rigtigt."

Med disse ord trak han bort med hestene.

Laursine var Mikkel Skovstrups et par og tyve år gamle datter. Hun var langt fra nogen skønhed; for hendes fyldige hår var temmelig stridt og faldt vel meget i det rødlige, og ansigtet var næsten lutter fregner; men ikke desto mindre var der noget sjældent vakkert og tiltalende ved pigen. Af skikkelse var hun høj og rankvoksen, og trods det hårde, grove arbejde, hun stadig havde måttet deltage i, var enhver af hendes bevægelser dog ledsaget af en vis naturlig ynde, der gjorde et klædeligt og vindende indtryk. Ansigtet var smukt og regelmæssigt formet og dets udtryk godmodigt og åbent; men det smukkeste ved hele pigebarnet var dog hendes klare, blå øjne, og dem havde de unge karle ikke det mindste imod at fordybe sig i, når de kunne komme ad med det.

Om tjenestekarlen Johan er der foreløbig ikke andet at sige, end at det var en køn og velvoksen, flink og dygtig karl, hvis forstandige, ærlige ansigt og sindige, støtte væsen gjorde et godt og pålideligt indtryk.

"Skal det nu være skik at tælle tørvene?" sagde Laursine og sendte karlen et blik, som ikke godt kunne misforstås. "Nu kan vi jo næsten ikke snakke et ord sammen, og det var kanske også meningen med det påhit. Jen skulle næsten tro, at fa'r har *mærket* noget? Jeg er rent kyv af den tællen."

"Ja, det var jo kyvsomt nok, bitte Sine! Men det må vi finde os i."

"Hvordan skal vi bære os ad? Skal hver tælle sine?"

"Nej, nu tager hver fem på tiden, og så tæller vi højt."

De begyndte: fem – ti, femten – tyve, fem og tyve – tredive, fem og tredive – fyrre, og således videre, indtil de kom til fem

og halvfems – hundrede, hvorpå de lagde en taltørv til side og begyndte for fra.

Men omsider sagde Laursine: "Mads og hans folk er nok ude at luge hør."

"Ja, de er nok så, fem og halvtreds – tres …"

"Rasmus står og ser her over hele tiden, han bestiller ikke meget ved det."

"Fem og firs – halvfems … det er vel dig, han ser efter."

"Da skal det ikke nytte ham stort, den lange klods, fem og tres – halvfjerds …"

"Der talte du fejl, Laursine!"

"Nej, jeg gjorde vist ej, Johan!"

"Jo, hundredet er vist fuldt." Og han lagde en ny taltørv til side.

"Det var altså to hundrede," sagde Laursine.

"Ja, nu kan jeg heller ikke holde tankerne samlede," bemærkede Johan.

"Hvorfor ikke det? Femten – tyve, fem og tyve – tredive …"

"Fem og tredive – fyrre … for at tænke på Rasmus."

"Jeg troede, du tænkte på mig."

"Ja, det gør jeg også; men du ved jo godt, hvad der er i vejen, at du skal have Rasmus."

"Rasmus Huggetand? Nej, han skal nok blive fri! Ikke, om jeg så kunne blive frue, ville jeg have ham, den grimme, luskende løgnhals!"

"Dine og hans gamle er dog nok af en anden mening og Rasmus også."

"Ja, det er det samme; jeg ta'er ham aldrig!"

"Hvem vil du så have?"

"Å, det ved du jo godt, og det har jeg sagt dig så tit."

"Ja, men sig det igen."

"Jeg vil have *dig*!"

"Å, Gud velsigne din mund for dette ord, det jeg aldrig kan blive ked af at høre!"

"Ja, stol så på det og bryd dig aldrig om Rasmus, men hvor langt kom vi?"

"Jeg ved det ikke; men hundredet er vist fuldt."

Tallet vidste de ikke mere rede på; for lige som de var ved det, var de straks fra det igen, og da det nu en gang var "gået i femten" for dem, var det ingen nytte til at "spilde tiden" med at tælle. Der var en anden ting, der lå dem mere på sinde, og den vedblev de at drøfte, til vognen var tom.

"Jeg er dog ked af, at vi har narret husbonden," sagde karlen og kløede sig bag øret med en angergiven mine.

"Vi har ikke narret ham for en eneste tørv, de er der alle sammen," lo kæresten oprømt.

"Ja, men vi lovede ham at tælle."

"Hvor mange er der så?"

"Det ved jeg jo ikke, din gavstrik!"

"Ja, dig derom!" lo hun igen og ilede ind.

I det samme kom manden med hestene, og karlen hjalp ham at spænde for.

"Nå, I er allerede færdige, det var i en hast," sagde Mikkel Skovstrup og missede med øjnene. "Hvor mange var der så?"

"Ja, jeg tror næsten, vi gik lidt vild i tællingen et par gange; men der var vist seks hundrede og måske nogle stykker over."

"Rigtigt! Det stemmer med min regning," sagde Mikkel, idet han kravlede op og satte sig på sædetjælen. "Hyp så, Brune! Ryk

i rebet, Blis! Vi må til dasken igen, der er langt til mosen. Ja, så bliver du ved med diget, Johan, og gør det godt, så langt du kommer. Hyp så!"

Dermed kørte han.

Imidlertid var Laursine gået ind og havde sat sig i væven igen; for i den havde hun sin plads, når der ikke var andet, hun skulle bestille. Den stod oppe i øverstestuen ved et lille vindue i den side af værelset, der vendte ud til gården, og gennem dette vindue kunne hun overse den snævre gårdsplads med møddingen og den ujævne stenbro langs lade- og staldlængerne. Hun så sin moder komme ud fra kalvestien med mælkestrippen i hånden, og skønt det var et syn, der gentog sig flere gange daglig, gjorde det dog ved denne lejlighed et sært indtryk på pigen, så tankerne kom i bevægelse, og blodet fo'r hende til hovedet; for kalvene havde deres sti i et halvfag ved siden af tørveskuret, og der var en lille, åben glug i stiens ydervæg ud til marken, kun et par alen fra den plads, hvor tørvevognen nylig havde stået! Hvor det dog var kyvsomt, at hverken hun eller Johan i tide var kommet i tanker om denne fatale omstændighed! For sæt, at moderen havde stået med øret til gluggen hele tiden, mens de læssede torv af og samtalede så uforbeholdent om det, som var deres kære, dyre hemmelighed? Var det også rimeligt, at hun havde været der så længe? Hun måtte jo da først have sørget for mellemmad til fa'er. Den kunne hun ganske vist have skåret i forvejen; men selv om så var, plejede hun dog aldrig sådan at gå fra ham og lade ham sidde alene; hun vidste jo, hvor gerne han ville have nogen at snakke med, mens han spiste; men … Hun kunne jo have gjort det

denne ene gang, især om hun nærede mistanke, og at det var tilfældet, havde datteren længe haft en anelse om.

Laursine lod slagbordet hvile, idet hun trykkede ansigtet tæt til den blyindfattede rude og holdt øje med moderen, mens denne gik hen over gårdspladsen efter stuehuset. Var hendes ansigt ikke alvorligere, blegere, end det plejede at være? Ville hun imod sædvane ind ad forstuedøren, og agtede hun sig måske op i øverstestuen for straks at tage datteren i skole? Nej heldigvis ikke; det var bare brønden og vandtruget, hun drejede uden om, og hun gik som sædvanlig ind ad køkkendøren.

Pigen drog et dybt, lettende suk; hun fik atter slagbord og væverskytte i gang, og mens hun arbejdede, stemmede hun op med en vise, og det så muntert og højrøstet, at det både sang og klang mellem stuens fire kalkede vægge. Men den skræk, der var faret hende i kroppen, ville dog ikke ganske lade sig synge bort, og hun imødeså med spænding sit næste møde med moderen.

Lone Skovstrups var en høj, men noget bøjet, mager kvindeskikkelse med et indfaldent og meget rynket ansigt, fra hvilket dog et par rolige, klare og endnu ganske kønne, vemodige øjne lyste en i møde. Hun ansås for et være en mere end almindelig flink og dygtig husmoder på den tid, var hjælpsom og tjenstvillig og havde altid et mildt og deltagende trøstens ord tilovers for den, der havde lidt modgang. Af væsen var hun tilbageholdende og fåtalende over for fremmede og gik og passede sin gerning i stilhed uden, som så mange, at trænge sig frem og ukaldet blande sig i andres sager; men når det kneb, så vidste folk, hvor Lone boede, og ingen bankede forgæves på hos hende, når hun vidste udvej og kunne hjælpe. Den slags

kvindfolk var måske sjældne; men deres medmennesker vidste at skønne på dem, hvor de fandtes, og Lone Skovstrups var da også ikke alene en almindelig afholdt, men også en agtet kone.

Hun havde nylig fejet og strøet sand på det mørke, faste lergulv i dagligstuen, langbordet var hvidskuret, og værelsets eneste lille slagvindue stod åbent ud til kålhaven.

Lone kommer ind fra køkkenet og sætter et fyrfad med gløder på bilæggerovnen, i hvilket hun kommer en lille håndfuld tørrede enebærkviste, der knitrer og brager på de glødende emmer og udbreder en ram, men forfriskende duft i den lille, beklumrede stue.

"Å ja, Herre Gud! I Jesu Kristi navn!" siger hun dæmpet og slår et par slag langs ned ad sit grove skættelærreds forklæde for at fjerne nogle enebærnåle, som havde hængt sig i det.

Stille og lydløst nærmer hun sig en af alkovesengene, drager omhænget til side og bøjer sig ind over sengen.

En yngling med blegt ansigt, lukkede øjne og fugtige lokker ned over panden ligger og sover der inde.

Så drager hun atter omhænget for, og idet hun med den mindst mulige støj fjerner sig fra sengen og nærmer sig en stol, på hvilken hun, inden hun gik ud til kalvene, havde lagt sit bindetøj fra sig, tager hun dette mellem hænderne, forlader værelset og går op i øverstestuen.

Laursine tilkaster moderen et hurtigt blik, idet denne trådte ind, deres øjne mødtes – nu vidste datteren, hvad der forestod.

"Skal jeg spole lidt garn for dig?" begyndte moderen.

"Å nej, mo'er, jeg har spoler nok for det første, og I har vel fuldt op at bestille nede – I må gerne være fri til i eftermiddag en gang."

Det svarede den gamle ikke noget på, men gik hen og satte sig på en stol og holdt stadig øjnene stift fæstede på datteren, der bankede i væven med en færdighed, så den rystede.

"Hold op et øjeblik, jeg er kommet for at snakke lidt med dig," sagde Lone.

Datteren standsede straks både slagbord og væverskytte, bøjede sig ned over lærredet og pillede i det med fingrene.

"Er I kærestefolk, du og Johan?" vedblev moderen.

"Hvordan kan det falde jer ind?" sagde pigen undvigende.

"Jo, for det er en ting, jeg længe har luret jer af, og i dag har jeg hørt det af din egen mund."

Hertil havde Laursine ikke noget at skulle have sagt.

"Du lovede ham jo med rene ord, at du ville have ham?"

"Ja," svarede datteren næsten hviskende.

"Det var meget ufornuftigt og letsindigt af dig, min pige; for du ved jo godt, at dette løfte kan du aldrig holde."

"Jo, det kan jeg da nok, hvis I og fa' er ikke har noget imod det?"

"Din fa'er og jeg har aftalt med Mads og Mariane i Vestergård, at du og Rasmus skal have hinanden – det ved du jo godt! Den ting er både klappet og klar og kan ikke gøres om."

"Jeg kan ikke lide Rasmus, og I vil da vel ikke tvinge mig til at tage ham?"

"En lydig datter retter sig kønt efter sine forældres vilje og behøver ikke at tvinges. At du ikke kan lide ham, som du siger, er vel kun indbildning, og den slags er værre end pestilens, du ved!"

"Nej, det er ikke indbildning, mo'er! Jeg kommer aldrig til at holde af Rasmus i mine dage, det er jeg vis på, og jeg tykkes

også, det er sært, I kan være så opsat på at få mig spændt i åg sammen med ham – Johan er ti gange bedre karl end Rasmus i Vestergård!"

"Ja, det er en god snak, den! Johan kan blive ved at tjene, så længe han har de unge år, og måske til han dør ud af ælde; for hvad har han at gifte sig på, stakkel? Det ville ligefrem være synd af ham at sætte sig med et kvindfolk i en husende uden andet at byde hende end slid og slæb og armod og usseldom og udsigt til at sulte ihjel til sidst, og den tøs måtte være tåbelig, der sagde ja til *sådan* en bejler – helst om der tilbød sig en bedre! Nej, så er Rasmus en anderledes karl. Han har både at bide og brænde, for han skal have sin faders gård, det har Mads nok fået lovning på hos nådigherren, og tingen kan allerede betragtes som afgjort – hvad siger du til det, min pige?"

"Ja, men mo'er, når Johan og jeg kunne få *vor* gård, så var det jo lige så godt? Det nægter nådigherren ikke, når fa'er taler med ham om det i tide; for nogen skal jo da have den efter jer, og Johan står højt for herskabet og får altid ros for sit arbejde på hovmarken."

"Hvad skulle så din broder have?"

"Åk, Herre Gud, mo'er! I ved jo da godt, hvad der er i vejen med ham, stakkel! Han bliver såmænd aldrig gårdmand."

"Det skal du dog ikke sige; han er så ung endnu, og i de unge år kan meget forvindes."

"Ja, Gud give, han *kunne* forvinde det!" svarede datteren som i en bøn og foldede sine hænder; "ingen skulle glæde sig mere over det end jeg, og jeg tænker så mange gange: ville Vorherre unde os den lykke, at min broder blev rask og kunne overtage

gården efter fa'er, så måtte det gerne gå med mig, som det kunne – jeg ville endda være glad og taknemmelig."

"Det var fornuftigt sagt, og nu begynder vi nok at komme til meningen, " sagde Lone og rejste sig. "Søn i den ene gård og datter i den anden – hvad kunne passe bedre? Og det er just også sådan, det skal være."

"Hvad har jeg sagt?" råbte datteren forskrækket. "Det var slet ikke Rasmus eller Vestergård eller noget i den retning, jeg tænkte på; men jeg mente, at den dag, min broder blev rask, ville jeg med glæde vandre ud her fra og sætte mig hos Johan i en husende, som I sagde før, og slide for føden som andre huskoner – og gårdkoner med; forskellen er ikke stor, når det kommer til stykket."

"Jo, der er endda ikke så bitte en forskel," mente moderen, "for noget er da bedre end ingen ting, om også vi har det med slid og hårdhed; men den historie bliver der nu ikke noget af, og Johan kommer du til at slå af tankerne, det kan jeg sige dig. Han er måske heller ikke den mands søn, du ser ham an for. Ved du, at han også kerer sig efter Maren i Vestergård?"

"Hvem har sagt det?"

Moderen tav et øjeblik, som om hun betænkte sig; men omsider sagde hun: "Det har Rasmus; han siger, at de render og smutter efter hinanden både tidlig og sent."

"Nå, slap det derud!" sagde datteren harmfuld. "Det er sært, I vil tro på hans løgnehistorier. "

"Jeg har aldrig taget Rasmus i nogen løgn og har ingen grund til at tro om ham, at han vil lyve, og det har du vist heller ikke, når du vil være oprigtig."

"Jo, jeg har! Han lyver og praler altid!" vedblev pigen med overbevisning.

Den gamle så til hende. Det var altså dog hendes ramme alvor og ikke blot tomme udflugter?

"Ja, ja," sagde hun; "lad os nu se tiden an. Det giver sig nok, hvem der har haft øjne i hovedet, og hvem der har været blind. Som din fa'er og jeg har sagt det, skal det være, og derved bliver det."

Med disse ord åbnede hun døren og ville gå.

"Mo'er!" kaldte datteren.

"Nå?"

"Er det værd at tale med fa'er om dette … for det første?"

"Det ved jeg ikke, det kan jeg jo betænke mig på," svarede moderen.

Dermed gik hun, og Laursine, der under samtalen var blevet så rød, så hun blussede, fik atter væven i gang; men hun sang ikke mere den dag.

Der var dog ingen grund til at opgive håbet og blive mistrøstig, tænkte hun; for faer og mo'er var jo brave, rettænkende folk, og der var jo bare det i vejen, at "de gode udsigter" havde bedåret dem, og Rasmus og hans forældre havde vel også gjort deres til at putte dem blår i øjnene – *de kendte ikke Rasmus,* det var hun vis på; men når de en gang fik øjnene op og så ham, som han var, så blev de nok ved et andet sind og vendte sig fra ham, og så blev det vel også muligt for Johan at få dem i tale. Med Guds hjælp klarede det sig nok, både det ene og det andet.

Da Lone var kommet ned i dagligstuen, gik hun, ligesom før, stille og lydløst hen til alkovesengen, drog omhænget til side og

kiggede ind i sengen.

"I behøver ikke at gå så stille, mo'er, for jeg er vågen," sagde det blege, unge menneske med det svedvåde pandehår og slog et par store, klare øjne op på hende.

"Hvorledes har du det, bitte Anton?"

"Å jo, som jeg plejer; men jeg har da sovet godt i nat."

"Nå, Gud ske lov! Så er du vel også lidt bedre?" vedblev moderen og satte sig på sengestokken hos ham.

"Nej, det tror jeg dog ikke."

"Hm! Vil du op med det samme, bitte Anton? Din davre er færdig."

"Ja, vil I hjælpe mig, mo'er?"

"Ja, det ved Gud, jeg vil!"

Hun hentede hans tøj, slog dynen til side og hjalp ham det på stykke for stykke, mens han blev liggende i sengen. Da hun var blevet færdig med påklædningen, bøjede hun sig over ham og sagde:

"Læg så din arm om min hals, bitte Anton!"

Det gjorde han, og hun lagde sin venstre arm under hans lænder og sin højre under begge hans knæ, hvorpå hun løftede ham op og bar ham hen og satte ham på en rullestol, der stod på stuegulvet.

"Se så!" sagde hun mildt, "sidder du nu godt? Det var nok en streng tur for dig?"

"Å nej, ikke så meget streng endda, " svarede han med et tungsindigt smil; "det er strengere for jer, der skal gå her og hæfle og løfte på mig hver eneste dag."

"Ja, men når jeg bliver gammel og ikke kan hjælpe mig selv, så skal du løfte mig af sengen og i den, det har du jo lovet mig så

mange gange, bitte Anton!"

"Ja, gid jeg kunne! Men den dag opnår jeg nok aldrig."

"Jo, med Guds og Jesu hjælp; vi skal altid håbe det bedste," svarede hun fromt, idet hun forlod ham og gik ud i køkkenet.

Anton var Mikkels og Lones søn. Han var femten år, men kun lille og spinkel og så ikke større ud end en dreng på ti. Og så var det endda ikke det værste; men han var, som vi jo har set, en stakkels krøbling. I sin spæde barndom havde han haft den engelske syge, og den havde efterladt en slappelse i alle lemmer, især lænderne og benene, så han hverken kunne stå eller gå, ikke en gang ved hjælp af en kæp og krykke. Moderen måtte klæde ham af og på, og han lå gerne i sengen til langt op på formiddagen, ikke just fordi han ellers var syg og lidende mere; men han havde jo ikke noget at komme op efter, og så længe han blev liggende, behøvede han ingen opvartning. Den øvrige del af dagen tilbragte han siddende på sin rullestol, som han ved hjælp af to kæppe selv kunne køre omkring med på gulvet og ude i gården og på agrene, hvor der ikke var alt for ujævnt. Når undtages den ulykkelige lamhed i lænder og ben, var drengen frisk og sund og kunne spise og drikke og sove så godt som nogen, og det var jo endda et stort held for ham og en betydelig lettelse for dem, der daglig skulle omgås og pleje ham. De havde lært ham at læse, og deri fandt han megen glæde og fornøjelig tidkort; for han var et lyst hoved og slugte med begærlighed alle de bøger, han i denne bogfattige tid kunne få fat på, ja gennempløjede dem så tit, at han næsten kunne dem udenad. "Der kunne være blevet en dygtig præstemand af ham, hvis Vorherre havde undt ham helsen og førlighed," plejede forældrene at sige, når de havde lyttet til en af hans "lærde"

forelæsninger, og det var deres stadige håb, at "det kunne nå sig endnu", for det var da ingen ren umulighed, at han kunne vokse sig rask og med årene ganske forvinde sin svaghed, skønt endnu var der rigtignok ingen udsigt til, at det skulle ske.

Moderen vendte straks tilbage med en skål varm øllebrød med en ske i og satte den på et lille lavt bord, som hun derpå bar hen og satte foran ham.

"Se, her er nu din davre, bitte Anton, og den kan du rigtignok trænge til," sagde hun.

Drengen tog straks skeen og begyndte at søbe med god madlyst.

Moderen hentede sit bindetøj og satte sig på bænken for at passiare med ham, mens han spiste.

"Ved I, hvad jeg lå og kom i tanker om i morges, da jeg vågnede?" begyndte han.

"Nej, hvordan skulle jeg vide det, min dreng," svarede moderen; "du har jo ikke sagt mig det endnu."

"Jeg tænker næsten, jeg kunne blive rask, hvis jeg kom til Korsika og blev der et års tid eller to, det var det, jeg lå og tænkte på."

"Til Kor... Kor... til hvad for noget, bitte Anton?"

"Til Korsika."

"Er det her på egnen?"

"Korsika? Nej, det er en ø i Middelhavet, flere hundrede mile her fra."

"Åk, hvordan skulle du komme der, din stakkel!"

"Nej, jeg kommer der heller ikke, mo'er, og jeg siger også kun: bare jeg *kunne* komme der."

"Har de så dygtige doktorer på den ø?"

"Å, det ved jeg ikke; men der er så varmt, at ved juletid kan folk sidde i lysthusene ude i deres haver og læse."

"Ja, varme er en god ting, men i denne tid er her da varmt nok."

"Ja, men om vinteren, mo'er, så er jeg altid dårligst; bare vi kunne have sommer hele tiden i et par år, så blev jeg nok rask."

"Du bliver nok rask alligevel, bitte Anton. Lad os håbe det bedste og sætte alting i Guds hånd."

"Ja, det gør jeg også, mo'er, og der går ikke en dag, uden at jeg be'er ham så mindelig om at hjælpe mig."

Drengen var nu blevet færdig med at spise, og da moderen derpå begyndte at synge:

> Hvo sig fortrøster
> alt på den højestes magt …

stemte han i med, og de sang den lange, smukke salme udenad helt igennem.

"Hvor er fa'er?" spurgte Anton, da de var blevet færdige med salmen.

"Din fa'er er ved at køre tørv hjem; han har været her med et læs og kan vel snart være her med det andet."

"Og Laursine sidder, som hun plejer, oppe i øverstestuen og banker i væven, kan jeg høre; hvor er Johan?"

"Han er ved at lukke kålgårdsdige."

"Nå, han er ikke længere henne!" udbrød krøblingen glad overrasket; "jeg tror, jeg vil ud til ham, hvis I vil hjælpe mig over dørtrinnene."

"Vil du ikke hellere over til Vestergård og snakke lidt med Rasmus? Det vil han vist blive glad ved; han går og luger hør."

"Nej, jeg bryder mig ikke om Rasmus Huggetand!"

"Anton! Du ved nok, det er synd at kalde folk med øgenavn," sagde moderen strengt.

"Jeg kalder ham ikke anderledes, end alle andre kalder ham!" Vedblev sønnen med stigende heftighed, "jeg kan ikke udstå Rasmus!"

"Og han holder endda så meget af dig; han var her såmænd i morges, før du vågnede, og spurgte, hvorledes du havde det."

"Å, han mener det ikke, mo'er! Rasmus er en ræv, en luskebasse, en skidt knægt, og så er der ikke et sandt ord i hans mund."

"Jo, vist er der så!"

"Nej, der er ikke, mo'er, og hvis I tvinger Laursine til at tage *ham*, så gør I synd imod hende."

"Hvad er det for snak, dreng! Du er jo rent fra samlingen, det er vel noget, Johan går og sætter dig i hovedet?"

"Nej, det er min egen hjertens mening, mo'er; Johan sætter mig ingen ting i hovedet, han er ingen øretuder, og han ved godt, hvad hans mund siger."

"Ja, det kan godt være; men du er alt for hård mod Rasmus, det er min mening, og dermed skal den snak have ende."

Lone rakte ham hans kæppe, med hvilke han stagede sig hen til døren, den åbnede hun for ham og hjalp ham over den høje dørtærskel ud i gangen, og ligeledes hjalp hun ham gennem yderdøren ud i gården, så kunne han hjælpe sig selv for resten; han kørte hen ad den græsgroede stenbro, ud igennem gårdsleddet og om til kålgårdsdiget, hvor hans ven Johan stod og gravede med en spade og udbedrede de nedfaldne steder.

Lone Skovstrup satte sig på bænken igen med sit bindetøj, da sønnen var borte, og mens hun flittigt brugte de fem

strikkepinde, arbejdede tankerne lige så rastløst i hendes gamle hoved.

Det var første gang, han og hun havde skiftet ord om Rasmus i Vestergård, og skønt det ingenlunde huede hende, at sønnen, uden at vide, hvad der nylig var forefaldet mellem hende og datteren, stillede sig så ubetinget på dennes side og tog parti imod sine forældre og deres vordende svigersøn, havde han dog ikke i mindste måde rokket ved hendes forsæt, at giftermålsplanen skulle gennemføres, eller ved hendes overbevisning, at hvad hun og Mikkel ville, var det ene rigtige. Det hørte til den tids opfattelse af pligtforholdet mellem forældre og børn, at disse frem for alt skyldte hine ubetinget lydighed, en opfattelse, som hun for sit vedkommende ikke var til sinds at slå det allerringeste af på, ikke just af herskerlyst, men af den gode, gyldige grund, at forældrene var de klogeste, mens børnene var uerfarne og som følge deraf ufornuftige og stod sig selv i lyset, hvor talen var om deres fremtidsvel. Og denne opfattelse var i fuld overensstemmelse med den højeste af alle autoriteter: Guds eget hellige bud og ord; for Vorherre, der kendte menneskenes brøst og skrøbelighed, havde i sin miskundelige visdom ordnet det således, at de gamle, der af erfaring vidste, hvad verden giver, skulle stå for styret og sige til de unge: sådan og sådan skal det være! Hvis dette i Guds lov begrundede forhold blev forrykket, hvorledes ville det da gå? Ja, hun var nær ved at tro, at så kunne verden ikke stå en dag længer. Men det havde vel ingen nød. Laursine var alt for fornuftig en pige til at være ulydig, og hun gav nok efter, når hun fik tid til at tænke sig om. Og hvad den belæste, gammelkloge dreng havde sagt, var kun et mundsvejr, hun

kunne lade gå ind ad det ene øre og ud ad det andet. Anton var mo'ers kæledægge og stolede på, han kunne lade knæveren løbe uden fare for, at mo'er blev vred, og han var jo sygelig, stakkel, og havde hovedet fuldt af griller, i morgen var han måske ved et helt andet sind. Vist var det i hvert fald, at hans uvilje imod nabosønnen kun var en sygelig grille, og at Rasmus var så god og brav en karl, som nogen moder kunne ønske sig til svigersøn. Lone kneb læberne tættere sammen, og hendes milde, vemodige ansigt fik et mere bestemt, næsten hårdt udtryk. Sagen var afgjort, og ved den kunne der ikke rokkes.

Den næste dag var det søndag, og om eftermiddagen efter kirketid kom Rasmus over og besøgte Østergårds-folkene.

Familien var samlet i dagligstuen. Mikkel Skovstrup sad for bordenden med sin højrøde helligdagshue på og læste i Bibelen. Ved den nederste bordende havde Lone sat sig med en gammel *Kingos Salmebog*, som hun var helt fordybet i. Laursine var ved at sy navn på et stykke linned, og for bedre at kunne se til sit arbejde havde hun sat sig op på kanten af bordet med ansigtet mod vinduet og fødderne på vægbænken. Hun vendte altså ryggen til den indtrædende, og hun fandt det ikke nødvendigt at vende sig om, fordi han var kommet. Krøblingen sad på sin rullestol midt på gulvet og med det lille lave bord foran sig. På dette lå der udbredt et gammelt landkort, som han, med en stump griffel til pegepind, var ved at forklare for Johan, der lå på knæ ved siden af ham og så og hørte til med dyb opmærksomhed.

"God dag og Gud hjælp'!" sagde Rasmus, idet han trådte ind.

"Velkommen, Rasmus!" sagde Mikkel og Lone, og den sidste tilføjede: "gå fra døren og sæt dig ned."

Han blev stående lidt, som om han betænkte sig; men endelig slentrede han dog hen og satte sig på en stol.

Mikkel lagde læg ved det kapitel i Bibelen, han var kommet til, og stak bogen op på bjælkehylden, og Lone ombyttede salmebogen med sit bindetøj; de andre tre fortsatte med det, de var ved.

"Nå, hvordan har du det så, Anton?" sagde Rasmus nok så deltagende.

"Å, det går an," svarede den tiltalte uden at se op.

"Tykkes du ikke, Rasmus, at han er kommet til at se lidt bedre ud i sidstningen?" sagde Lone; "det bæres mig for, at han har fået en kende mere huld på sig, og at han ikke er slet så bleg som han plejer at være?"

"Å, det ved jeg dog ikke," svarede Rasmus klogt; "han kerer sig vel næppe, inden han bliver hjulpet af en, som er dygtig i signekunsten."

"Og den er din mo'er jo en mester i, Rasmus," bemærkede Laursine i en spydig tone.

"Nej, mester vil jeg ikke have hende kaldt," svarede han, glad over, at pigen dog imod sædvane ville værdige ham et ord; "mo'er er ikke så fejl og kan godt hjælpe i en snæver vending; men at kurere en, der er forhekset eller forgjort, der batter hendes kunst for lidt, og i slige fald ved jeg ingen bedre at anbefale end Sidsel Peters fra Batum."

"Mener du da, at mit barn er forgjort?" sagde Lone og korsede sig.

"Ja, det er der ingen tvivl om, det kan enhver se på ham," svarede Rasmus, vis i sin sag.

"Fy, skam dig noget!" udbrød Laursine med afsky.

"Vi her i Østergård tror ikke på den slags ting," sagde Lone med mild alvor.

"Hvad tror I da på?"

"Vi tror på den almægtige, nådige Gud, og at, når vi vandrer i hans frygt, så kan de onde magter ikke gøre os noget," svarede hun fromt.

"Og den tro er bedre end din, Rasmus," tilføjede sønnen.

"Tror I da ikke, der er hekseri og trolddom til?"

"Å jo, nægte det tør jeg ikke," svarede Lone; "men vi skal bare stole på Gud og hans hellige engle, så er vi vel hytt'."

"Ja, det ved jeg ikke rigtig," mente Rasmus,

"For det kan komme efter os, før vi vel ved af, og nu skal jeg fortælle, hvorledes det gik mig for en tid siden, jeg var i heden efter en slat strølyng. Der kom en tordenbyge over mig på henturen, og regnen skyllede ned."

"Hille min sandten! Var du ude at køre i det Guds vejr, Rasmus?" udbrød Mikkel Skovstrup. "Jeg blev gennemblødt næsten til skindet bare ved at gå over gårdspladsen. Dejlig bløde for resten, og vi trængte til den."

"Ja, men Rasmus tror jo, det var hekseri," bemærkede Laursine drillelysten.

"Så gu' gør jeg ej! Men hør nu videre, hvordan det gik mig. Jeg var lige kommet op ad bakken, hvor vejen drejer forbi Hans Ørums hus, da uvejret var på sit højeste. På Hans Ørums kålgårdsdige står der en stor, tæt hyldebusk, som hænger ud over vejsporet, og under den gjorde jeg holdt for at være i ly, mens bygen drev over."

"Jeg kender den," indskød Mikkel Skovstrup, "og jeg har selv en gang stået i ly under den samme hyldebusk. Nå?"

"Jo, mens jeg så holder allerbedst, og der kommer det ene glimt efter det andet, og regnen skyller ned, så begyndte det lige med et at spøge i hyldebusken. Den svajede hid og did, og skønt der ikke var et levende væsen at få øje på, var det dog akkurat, som om en hånd havde fat i den yderste gren og bøjede den ned, så at det våde løv daskede bæsterne i hovedet en tre, fire gange. Derover blev de rædde og til sidst helt balstyrige. Jeg rykkede og sled i tømmen; men af sted ville de, og af sted kom de, ind over agrene, tilbage igen i vejen, og så hjem efter med en fart, som om Fanden var i hælene på dem!"

"Kender de dig ikke bedre?"

"Hvad mener du med det, Laursine?"

"Det var jo dig, der var i hælene på dem; du sad jo i vognen lige bag ved dem."

"Å, du snakker. Men lad mig nu blive færdig med eventyret. Inden jeg nåede Vestergård, var det forbi med uvejret, men bæsterne var lige tåvlige. Det traf sig, at min mo'er var gået uden for porten; hun så, hvordan jeg var faren, og gjorde i hast nogle streger i luften med sine fingre, og så standsede bæsterne lige med et, akkurat som om de ikke orkede at trække vognen længere. Se, *så* meget kan hun da."

"Det er en dygtig mo'er, du har, Rasmus!" bemærkede krøblingen med et tvivlende smil, men gjorde dog, ligesom alle de andre, korsets tegn for sig; for skønt den østergårdske familie, og navnlig dens yngste led, var en gudfrygtig og mere end almindelig fordomsfri familie, var den dog ikke fri for at være smittet af datidens gængse overtro og turde ikke benægte, at der var trolddom til, men betragtede den som noget ondt, der skulle forsages.

"Ja, enten hun er dygtig eller ej, så er det både vist og sandt, at det gik til, som jeg har fortalt," vedblev Rasmus. "Jeg vendte så vognen og kørte tilbage igen; men da jeg nærmede mig Ørum'ens hus, smuttede en hare forbi hjørnet af kålgårdsdiget, og hvis det ikke var den skrutryggede Ann' Ørums selv, så skal jeg heller aldrig ønske at gå levende herfra, og lige så sikkert er det, at det var hende, den rødøjede heks, der var på spil i hyldebusken."

"Da sagde du jo nyssens, at der var ikke en sjæl at se; hvor var hun da?" indvendte Laursine.

"Hun sad vel sagtens og gloede inde i knaldhytten; men derfor kunne hun jo gerne gøre bæsterne løbske, det var nok en smal sag for hende."

"Å, jeg tror ikke alt det onde, der siges om Ann' Ørums," tog nu Lone ordet, "Ann' er en sølle svagelig stakkel med et godt hjertelag, der ikke nænner at gøre en kat fortræd. Hvad kan hun gøre for, at hun er vanfør. Stakkel! Hun er, som Gud har skabt hende. Ann' Ørums er jeg ikke ræd for."

"Det rimeligste er, at det har været en kastevind, der ruskede hyldebusken og bøjede nogle kviste af den ned i bæsternes hoveder," sagde krøblingen.

"Ja, sådan er det vel gået til," istemte moderen.

"Å, snak! Der var ikke en vind, der rørte sig. Ja, jeg ved jo godt, Ann' Ørums har altid haft sin gang her, og at I gi'er hende både i pose og sæk; men havde I stænget jere døre for hende, ved lav Anton var bitte," vedblev Rasmus med et talende øjekast i retning af krøblingen, "hun har et par grimmige øjne, det kvindemenneske ..."

"Lad os nu ikke snakke mere om det," afbrød Lone ham med et stænk af uvilje; "jeg har jo sagt dig, at gamle Ann' er jeg ikke ræd for, hun er god nok."

Rasmus skønnede jo så, at det ikke var rådeligt at slå mere på den streng; han tav, og der blev en lille pause.

"Er dine gamle ved helsenet?" spurgte Mikkel Skovstrup for at give samtalen en anden retning.

"Å jo, såmænd," svarede Rasmus, "skønt min mo'er er s'gu endda lidt pylrevorn i dag, kommer jeg i mente om. Det er jægten, der slider hende somme tider, især imod vejrskifte; men er det anderlunde med de kvindfolk?"

"Du mener gigten?" bemærkede Anton; "for 'jægt' er der ikke noget, der kaldes."

"Ja, hvem kan snakke med dig? Du er jo så språklærd som nogen prækerater."

"Og selv om jeg var prokurator, som du siger, var det derfor endda ikke sagt, jeg vidste rede på sygdommes rigtige navne. Det er læger og ikke prokuratorer, der forstår sig på den slags ting."

"Nu blev du så klog, Rasmus!" sagde Laursine skadefro og uden at vende sig om.

"Ja, hun begynder at blive gammelagtig, din mo'er," henkastede Mikkel Skovstrup for at dreje samtalen ind i det rette spor igen.

"Å, så gu' gør hun så; til næste kyndelmisse fylder hun de to og tres."

"Hun gør så. Og din fa'er er to år ældre, to år og en måned og sytten dage, wanter altså ikke stort mere end halvsyvende år i de syv gange ti. Kan du høre, jeg kan min malejn?"

"Ja, det er rele nok."

"Ved du, hvad malejn er, Rasmus?" begyndte Anton igen.

"Ja, gu' ved jeg så; for det er den bitte tabel."

"Nå ja, men du ved måske alligevel ikke, hvad det er eller betyder. 'Malejn' er to tyske ord, der betyder det samme som "gange en" på dansk."

"Nu har jeg hørt det med! Så du kan også tysk, Anton?"

"Å, jeg kan jo lidt af alle slags, ved du nok."

"Men ingen ting til gavns, hæ?"

"Det kan være ringe nok måske."

"Nå, hille minsæl, har malejn det at betyde? Jeg troede, det var det samme som Malene, og det er jo da et fruentimmernavn – vi har for resten en gammel ko, vi kalder Malene."

"Har I så ikke også en gammel stud, I kalder Malenes mand?" knistrede det ovre fra vinduet.

"Hvad siger du, Laursine?"

"Jeg har sagt det."

"Å, skam dig nu lidt, bitte Sine," formanede moderen.

De gamle var slet ikke tilfredse med de unges skejen ud fra stregen, og denne gang var det Lone, der fik Rasmus drejet til vinden igen.

"Ja, siden dine forældre er så højt oppe i årene," sagde hun, "så tykkes jeg næsten ikke, det var for tidligt for dem at give styret fra sig og lade dig få gården."

"Så gu', det er vi også godt nok enige om, mine gamle og jeg, og det skal vel heller ikke vare så grov længe, inden vi forandrer os, når … når alting ellers kan falde i lave for os."

"Du mener, når du bare kan få dig bjerget et dygtigt stykke kvindfolk!" lo Mikkel Skovstrup og kløede sig under huen. "Det

er bedst, jeg siger rent ud, hvad du sidder og slår på."

"Det ved jeg næsten ikke, hvad jeg skal svare jer til, Mikkel Skovstrup," grinede Rasmus. "I er nu også så bandsat nysgerrig."

"Ja ja, jeg bær' en tvi'l, ja, gu' gør jeg så, jeg bær' en tvi'l!" vedblev Mikkel oprømt, idet han tog sig en frisk skrå og skottede hen efter datteren.

"Han har jo Maren, er hun ikke et dygtigt stykke kvindfolk?" henkastede Laursine.

"Maren? Vor tjenestekvinde? Hvad kommer hun mig ved?" råbte Rasmus, næsten opfarende; men han greb sig i det og tilføjede i en rolig tone: "For resten var det mit ærinde her over at få hende dreven hjem, jeg troede, hun var her ovre?"

"Nej, her har hun ikke været i dag, det jeg ved af," svarede Lone.

"Ja, da stod hun ude ved hushjørnet, da jeg gik ud fra vort; var det ikke dig, Johan, hun stod og snakkede med?" vedblev Rasmus flirende; "jeg så, I fulgtes ad ind igennem gårdsleddet."

"Nej, jeg har hverken hørt eller set hende," svarede karlen, idet han rejste sig og tog plads på stolen i kakkelovnskrogen, hvor han bedst kunne sidde og se på Laursine, når ingen lagde mærke dertil.

"Da gik du jo ud at se til bæsterne og var lige nyssen kommet ind igen, da Rasmus kom?" sagde Lone og så på ham med et alvorligt, spørgende blik.

"Ja, det er rele nok, madmo'er; men Maren så jeg ikke og langt mindre snakkede med hende, så enten må Rasmus have drømt, eller også har han taget skade på øjnene."

"Eller han vil binde os noget på ærmet; hun skulle da vel aldrig gå og vanke her ude og søge efter Malenes mand?" tilføjede Laursine med en lille latter.

"Det er jeg næsten ræd for!" istemte kæresten og gned sig i armen.

"Nå nå, Johan!" grinede Rasmus og lod, som han var vis i sin sag; "lad os nu være fri for udflugter og sig os hellere, hvor pigen blev af, eller hvor du har gemt hende; det nytter ikke, at du stiller dig så hellig an!"

"Og lad mig nu snart se, at du lukker din bøtte med den sladder, ellers skal jeg lukke den for dig!" råbte Johan opfarende, idet han rejste sig og trådte nærmere til sin modpart. "Du ved godt, at din mund lyver!"

"Lyver? Sa'e du lyver?"

"Ja, gu' sa'e jeg lyver, og det siger jeg endnu en gang."

"Ingen skændsmål her!" råbte manden bydende og slog i bordet.

"Nej, for Guds skyld, lad os endelig have fred i huset! Husk på, det er helligdag," sagde Lone; hun var ikke langt fra at være bange.

"Jeg vil helst være fri for både at skændes og slås," sagde Rasmus og satte et fromt ansigt op; "men jeg må da vel have lov til at snakke om, hvad jeg selv har set, og vist er det, hver gang vi savner Maren, så kan vi hitte hende her ovre ved kålgårdsdiget eller bag ved laden. Om det er Johan, hun render efter, er en sag for sig, og det tør jeg ikke røre ved mere."

"Det er løgn!" råbte Johan.

"Hvad er løgn?"

"At hun render efter mig!"

"Ih, hi, hi, det siger jeg jo heller ikke!"

"Hvordan kan du egentlig tage dig den ting så nær, Johan?" sagde manden mæglende; "det var jo da ingen plet på dig, om du holdt af pigen og hun af dig. Maren kan være lige så god som du, når vi sådan skal snakke."

"Ja, det kan gerne være; men det er ikke sandt, hvad Rasmus sidder og fortæller."

"Jeg synes, den snak er mere end lang nok," sagde Laursine, idet hun bøjede sig til side og tilkastede kæresten et stjålent blik; "Rasmus kan jo tro, hvad han vil."

Den røst og det blik var Johan villig til at bøje sig for; han sagde så ikke mere, men gik ned og satte sig i kakkelovnskrogen igen og gav sig til at stoppe og tænde sin pibe.

Der blev en lille pause, og stilheden var næsten trykkende oven på den buldrende storm.

Mikkel var den første, som brød den.

"Vi snakker om Maren," begyndte han, "og jeg sidder og kommer i tanker om den sølle Niels Vejrum, hendes første kæreste. Jeg så ham såmænd i går, jeg var i mosen efter tørv, og han gik jo da og slentrede med bøssen, som han altid gør, hvor som helst jen træffer ham."

"Hvorfor kalder I ham sølle?" sagde Rasmus.

"Å jo; for krybskytteri er en elendig levevej, helst for en ung og færdig karl, der har hænder så godt på skaft som Niels. Han var en dygtig bysmed, den villeste vi har haft i mands minde; men så lige med et blev han jo ked af hammer og tang og greb til bøssen og slog sig til flasken. Gud skal vide, om Maren ikke har noget på sin samvittighed der? De var jo gode venner, han og

hun, og folk mener jo da, at det var hende, der gjorde det forbi, og at han tog sig det grumme nær."

"Det skete jo for en tre-fire år siden, kort efter at Maren var kommet til Vestergård," indskød Laursine; "Niels fik griller og blev ked af sit håndværk, og mange mener, at han ikke har været rigtig i hovedet, siden Maren slog ham fejl. Hvorfor hun gjorde det, er mere, end jeg ved rede på. Har du aldrig spurgt hende om det, Rasmus?"

"Så gu' har jeg ej! Hvad kommer tøsens kærestesager mig ved!" svarede han med en urolig blinken i sine dybtliggende, svinepoliske øjne.

"For lidt siden lod det dog til, at du var af en anden mening," vedblev hun.

"Ja, de dele er vel ikke så lette for os andre at granske i," tog Mikkel Skovstrup atter ordet; "men vist er det, at det gør mig ondt for den sølle Niels Vejrum; jeg siger "sølle" endnu en gang, for det er en skidt håndtering, han har lagt sig efter, enten så det er sket af kærestesorg eller ikke, og det værste er, at enden vel bliver det bedrøveligste for ham, om nådigherren får ham fat en gang, hvad han begribeligvis er stærkt opsat på."

"Lad os håbe, han får en mild pardon," sagde Lone; "det er et nådigt herskab, vi har."

"Ja, men en krybskytte, en vildttyv, bitte børn!" indvendte Mikkel Skovstrup.

"Det havde måske alt været anderledes, var Maren aldrig kommet til Vestergård," vedblev Laursine, der ufortrødent forfulgte *sin* tankegang.

"Eller så nær til Østergård!" tilføjede Rasmus med et udfordrende blik i retning af kakkelovnskrogen.

"Begynder du igen!" råbte Johan og sprang op.

"Å, lad os nu have fred i huset!" sagde husmoderen alvorligt. "Nådigherren har jo allerede givet dig løfte på gården, Rasmus?"

"Ja, det er en given ting," svarede den tiltalte og brystede sig.

"Der har vi ham selv og den bitte junker," sagde Laursine, "de kommer måske med fæstebrevet. "

Alle de andre stimlede til vinduerne.

"Ja, det er rele nok," sagde Mikkel Skovstrup, "ham selv på gråskimlen og junkeren på den brune norbagge. De to ryttere kunne jeg kende, om de så var en hel fjerdingvej borte, tror jeg."

"Da ved jeg aldrig, det er timedes os før, at vi har set dem så nær ved vort," bemærkede Lone.

"Hej, der stejlede norbaggen for en kat, der kom pilende ud fra havren, og junker Vilhelm kunne nær være blevet græsrytter!" udbrød Mikkel og gned sig i armen. "Mon den nu skal have hug, den sølle bitte hest, fordi den blev ræd, for det var vel sagtens imod forordningen? Nej, han klapper den på halsen og snakker kønt til den, om vi ellers kunne høre det. Sådan plejer den gamle også at bære sig ad, og junker Vilhelm er jo fa'er selv op ad dage, der er ikke en ond blodsdråbe i hele stumpen."

"De kommer da vel aldrig herind?" sagde Lone.

"På det lav! Nej, det behøver du ikke at være ræd for, bitte mo'er!" forsikrede manden; "de er bare ude at forlyste sig og vender vel ret nu næsen hjemad."

Herremanden og hans søn, en dreng på en 12-14 år, kom ridende tværs over agrene, et stykke sønden for kålgården, og nærmede sig ensporvejen, der løb ned mellem begge gårdene og videre syd på ned efter engene.

Mikkel og Lone og alle de andre vedblev at holde øje med dem. Om det så var Anton, havde han sit ansigt på ruden; for ham havde Johan løftet op på bordet, for at han ligeledes kunne nyde det usædvanlige skue.

Nu havde rytterne nået vejen, og spørgsmålet var: ville de dreje til højre eller til venstre? De drejede til højre og kom op efter gården.

"Det er ikke at vende næsen hjemad," bemærkede Laursine.

"De vil måske et bitte vend over i skoven først," mente Mikkel.

Rytterne var nu kommet kålgården forbi og kunne ikke mere ses fra vinduerne, hvorfor den lille nysgerrige tilskuergruppe skiftede standplads og skyndte sig ud af stuen for fra en anden udkigspost at nyde særsynet så længe som muligt; men idet de trådte ud ad forstuedøren, drejede rytterne ind igennem gårdsleddet og gjorde holdt på stenbroen.

"Nu spørger vi vist nyt!" mumlede Mikkel og rev huen af, hvilket eksempel øjeblikkelig efterfulgtes af alle de andre mandlige "tilskuere".

"God dag, Mikkel Skovstrup!" sagde herremanden med mild røst. "Sæt kun på hovedet, alle sammen. Min Vilhelm er blevet tørstig. Og da jeg har hørt, du skal have en dygtig og proper kone. Mikkel, ville han gerne bede hende om et glas mælk."

"Jøsses ja!" udbrød Lone og ilede ind, fulgt af datteren, der ville hjælpe hende.

"Ja, glas har vi vist ingen af store nok," sagde Mikkel; "men vi har Guds lån af mælk, og så hitter hun vel også en ting at komme den i. Det er da rettens et nysseligt vejr, nådigherre!"

"Herligt vejr, Mikkel Skovstrup, og det tegner da også til en god høst i år."

"Ja, Gud ha'e lov! Der bliver noget at rykke i på hovmarken, Vorherre spar'et."

"Å ja, det tegner til nok alle vegne."

Nu vendte Lone og Laursine tilbage. Datteren foran med en spølkumme mælk på en hvid stentallerken, som hun rakte den tørstige junker.

"Du glemmer at neje for herskabet," irettesatte moderen.

"Hun er vel bange for at spilde," undskyldte nådigherren.

Junkeren tog spølkummen og tømte den lige til bunden.

"Mange tak!" sagde han og rakte pigen den tomme skål igen.

"Din arme dreng! Da var du nok også tørstig," sagde faderen.

"Skal junker Vilhelm ikke ha'e en anden bitte tår?" spurgte Mikkel. "Det er bare at sige til; for der er mere, hvor det kom fra."

"Nej tak! Nu er jeg ikke mere tørstig."

"Jeg turde da ikke byde nådigherren...?" begyndte Lone frygtsomt.

"Nej, ellers tak, min gode kone! Jeg trænger ikke til noget."

"Det er første gang, jeg har den fornøjelse at se nådigherren i min gård," sagde Mikkel Skovstrup.

"Ja, er 'et da ikke også det, jeg just står og tænker på," istemte Lone. "Det er rettens en stor ære for os simple folk; var et ikke det, jeg nyssen sa'e til Laursine ..."

"Ser du noget til din navne i denne tid, Mikkel?" afbrød herremanden smilende og vendte sig til manden.

"Jo, jeg skal love for 'et, frænde er frænde værst, des værre, havde jeg nær sagt!" grinede Mikkel Skovstrup og hægtede tommelfingeren i ærmegabene. "Det er ikke mere end fire dage siden, da snappede han et villele lam fra mig, og det bliver vel

ikke derved, skal vi få at se; for han går og snuser omkring i dalene næsten daglig."

"Ja ja! Husk at lade mig vide, hvad skade han gør dig; vi kan jo trække det fra i landgilden."

"Tusind tak, nådigherre!"

"End harer og agerhøns, ser I noget til dem?"

"Åk, der er Guds lån af begge slags, nådigherre!" svarede Mikkel Skovstrup. "Og Morten er så tam, så det er et under, formedelst at vi omgås ham så fredeligt."

"I sætter aldrig snarer, hverken for harer eller høns?"

"Nej, det må nådigherren endelig ikke tro!"

"Jeg tror det heller ikke just om jer, skønt jeg ved, der er somme, der gør det; men," tilføjede han, idet han så Mikkel fast ind i øjnene, "hører du ikke et puf en gang imellem? Jer forrige smed, Niels Vejrum, driver jo krybskytteri her på egnen? Ser du aldrig noget til ham?"

"Det bares mig rigtignok for en dag, at jeg hørte noget, der lignede et puf," svarede Mikkel Skovstrup; "men om det var Niels Vejrum, der puffede, ved jeg ikke. Snakken går jo rigtignok, at han har lagt sig efter krybskytteri, om det ellers er sandt; folk siger så meget. Jeg for min part har endnu aldrig set ham med en bøsse i hånd," lagde han til uden at blinke; for en sådan lille "nødløgn" over for herremanden for at "hytte" en standsfælle var efter datidens bondebegreber ikke synd, men ligefrem pligt.

"Jo, rygtet lyver ham ikke på i det stykke, det er jeg sikker nok på," sagde nådigherren, "og griber jeg ham en gang på fersk gerning, så går det ham ilde, og den ligervis, som hæler med ham!" tilføjede han strengt. "Nå, så det er altså jer datter, den

unge pige der?" vedblev han i sin forrige milde tone og med et velvilligt blik på Laursine. "Hende har jeg lagt mærke til på hovmarken."

"Ja, der har hun været med i adskillige år," forklarede faderen, "og hun kan gøre sine ting, nådigherre!"

"Det tror jeg! Og der ser jeg en af mine flinkeste mejere."

Rasmus rev huen af og brystede sig.

"Ja, det er vor nabos søn," oplyste Lone.

"Nej, det var den anden, jeg mente, ham der ved siden af."

Nu måtte Johan frem med blottet hoved.

"Det er jo ikke din søn, Mikkel Skovstrup?"

"Nej, det er bare min tjenestekarl."

"Har du leen i stand, søn? Vi skal snart i lag med engene, og der er noget på dem i år."

"Den skal blive så hvas som en ragekniv, jeg skal gøre mit bedste, nådigherre!" svarede Johan.

"Det kan jeg lide! En sjælden flink karl" vedblev herremanden, henvendt til Mikkel Skovstrup; "var alle som han, så behøvede jeg hverken ridefoged eller rodemester til at passe på dem."

"Å ja, karlen er såmænd flink nok."

"Den anden er vor nabos søn," gentog Lone.

"Ja, jeg kender ham nok," svarede nådigherren kort og med et ligegyldigt blik på Rasmus.

"De har ikke flere børn end ham," vedblev Lone ufortrødent, "og så venter han jo at få gården efter sin fader. Nådigherren har nok været så god at love, at det skal komme i rigtighed, så snart som ..."

"Det kender jeg ikke noget til," afbrød herremanden hende hvast, "hvem har sagt det?"

Johan og Laursine tilkastede hinanden et stjålent blik.

"Jo, min fa'er snakkede til nådigherren i foråret," sagde Rasmus lidt usikkert, "og vi forstod det da også sådan, at-æ … men-æ …"

"Nå ja, jeg husker da endelig godt, at Mads Pedersen har slået på den streng, ikke en, men flere gange; men noget løfte har jeg ikke givet endnu, og del må altså være en misforståelse. Haster det så stærkt?"

"Å nej, såmænd-æ; min fa'er er jo rask og rørig endnu; men vi tænkte …"

"Ja ja," sagde herremanden afbrydende, "så er det jo tids nok at tale om den sag, når din fader begynder at blive aflægs."

Dermed var den snak forbi. Johan og Laursine gottede sig i deres stille tanker, og Lone stod og så ned for sig og pillede ved sit forklæde. Hun ville gerne have givet herremanden et vink om, hvorledes hun og Mikkel havde tænkt sig, det skulle være, men fattedes i øjeblikket mod dertil.

Nådigherren sad og ordnede tøjlerne i hånden og ville just til at hilse af med de vakre østergårdsfolk og ride bort igen, da junkeren standsede ham og sagde:

"Å, se, fa'er, den stakkels blege dreng der!"

"Hvor, lille Vilhelm? Nå, ham der i gangen. Er det din søn, Mikkel Skovstrup?"

"Ja, det ved Gud, det er, nådigherre!" svarede Mikkel og Lone på en gang.

"Hvorfor rejser han sig ikke op, men bliver siddende der på stolen?"

"Å, Gud nåde ham, stakkel! Han kan hverken stø' eller stå, og det har han aldrig været mægtig for," svarede manden.

"Han fik det i en syge, da han var bitte," tilføjede konen.

"Herre Gud, det var min tro sørgeligt! Han ser endda så opvakt ud, den lille fyr – forstanden har han vist ingen skade taget på?"

"Åk nej, nådigherre; kondervitterne er såmænd rele nok, og han læser og grubliserer og språkererer om så mange ting, bitte børn, så det er uden al ende."

"Hvem ved, om han ikke kunne helbredes endnu? Det burde i hvert fald forsøges," sagde herremanden som til sig selv.

"Giv ham lidt, fa'er!" hviskede junkeren.

"Ja, min dreng!" svarede faderen kærligt, idet han stak hånden ned i lommen og fremtog en stor, blank sølvskilling, som han rakte Mikkel Skovstrup med de ord:

"Giv ham den fra Vilhelm. Og nu farvel, I gode folk, og tak for mælken. Farvel, min dreng!" tilføjede han højere, henvendt til Anton; "vær ved godt mod, jeg skal ikke glemme dig!"

Dermed gjorde rytterne omkring og red ud af gården, ledsagede af østergårdsfolkenes taksigelser.

Mikkel Skovstrup skyndte sig hen til Anton med den pæne sølvskilling.

Ja, det var en større skat, end drengen nogen sinde havde ejet, og hans øjne lyste af glæde, mens han sad og vejede det blanke pengestykke i hånden og betragtede det nøje, først på den ene og så på den anden side. Det var dog ikke den gerriges glæde, der fyldte hans hjerte; men han tænkte på, at for denne skilling kunne han købe sig en eller anden ny og nyttig bog, når han først var blevet enig med sig selv om, hvilken det skulle

være. Til sidst rakte han sin moder skatten og bad hende gemme den i sin dragkisteskuffe indtil videre.

"Herlig mand, nådigherren!" bemærkede Mikkel Skovstrup og spyttede langt ud i gården.

"Ja, det er han rele nok," istemte alle de andre undtagen Rasmus.

"Og junker Vilhelm ligner sin fa'er både i sind og skind, det har vi unge især årsag til at glæde os over," tilføjede Laursine. "Hvad mener du, Rasmus? Du står og siger ingen ting."

"Å, jeg gi'er dem Fanden, både fader og søn, men den gamle især!" udbrød Rasmus med indædt arrighed; "for han gør forskel på folk og snakker, som han er i lune til, og så kan han ikke huske fra næse til mund."

"Det skal jeg dog fortælle nådigherren!" råbte Laursine drillelysten.

"Det må du pinedø' it!"

"Nej, det tier hun nok stille med," trøstede Lone; "men du skal også holde din mund med sådan ugudelig snak, Rasmus; for manden fortjener langt ifra at omsnakkes på den måde, og sønnen vel lige så lidt."

"Såmænd, Lone, I har ret i'et," svarede Rasmus, der imidlertid var kommet i tanker om, at han havde forløbet sig; "hvad jeg sagde, var kun sjov, og han lovede jo da også, at vi kunne snakkes ved om tingen."

"Ja, vist gjorde han, og det var jo ord nok, " mente Lone. "Gå med inden for igen, Rasmus."

Men det havde Rasmus dog ingen lyst til; han sagde farvel og daskede af hjem, mens østergårdsfolkene gik ind og fortsatte samtalen om det fornemme besøg, de havde haft.

"Jeg skal ikke glemme dig!" havde herremanden sagt til Anton. Disse ord især skrev forældrene sig bag øret. Måske ville den mægtige mand gøre noget for krøblingen i retning af at få ham helbredet? I hvert fald håbede de, at Vorherre ville lægge sin velsignelse til det udtalte løfte, og de var mere end nogen sinde bestemte på at fastholde deres plan: at sønnen, hvis han blev rask, skulle være mand i den ene gård og datteren kone i den anden. Dermed ville børnenes fremtid være sikret, "næst Guds hjælp", lagde de til.

Men en besk dråbe var det dog i lykkens søde bæger, at nådens blide sol ikke havde skinnet lige huldt på alle; for det var jo klart nok, at det par gange, Rasmus havde trængt sig frem for at bade sig i dens stråler, var den blevet formørket af en kuldesvanger sky. Hvad kunne være årsag til denne uvilje fra herremandens side over for så flink og dygtig en karl? Og kunne der måske rejse sig vanskeligheder for planens gennemførelse fra den kant? Disse og lignende spørgsmål gav Lone og Mikkel nok at tænke over og tale om i flere dage, og hvad de havde at svare derpå, var jo kun usikre gætninger. De håbede vel, at det hele måtte bero på en eller anden ringe misforståelse, og at skyen snart ville drive over af sig selv; men sæt, at det var ondskabsfulde og løgnagtige øretudere, der havde været på spil og ført nådigherren bag lyset, ville det da ikke være heldigst at rive ham bindet fra øjnene jo før jo bedre? Det var Lone, der endelig var nået så vidt i sine overvejelser.

"Ja, det er godt nok," sagde manden; "men hvem skal gøre det?"

"Det skal du naturligvis, Mikkel," svarede hun; "ingen kan gøre det bedre end du."

Mikkel brød sit hoved med, om de ikke kunne få en anden og bedre til det; for en tur til herregården kostede tid, og en travl og flittig arbejder havde mere end nok at bruge tiden til. Han blev ved at spekulere, så længe som torveagningen varede, men forgæves, og da han endelig havde fået det sidste læs i hus, gik han ind til sin kone og sagde:

"Ja, ved du nu hvad, bitte mo'er! Der er vist ikke andet for, end at jeg kommer til at tage det over tværs og selv gå til herregården; det er da kun en eftermiddag at spilde."

"Ja, gå kun i Guds navn, du ved, du er velkommen," svarede hun glad; "men bedst var det vel, om du kunne tage dig en anden ting til ærinde?"

"Det har jeg betænkt, Lone," sagde Mikkel resolut; "jeg bringer ham min landgilde med det samme – pengene ligger rele nok henne i mit skab – og den er forfalden, du ved. Han plejer rigtignok aldrig at få den så tidlig; men så meget des bedre: en rele betaler er altid vel set, og penge kommer aldrig for tidlig."

Lone var lutter travlhed; i en håndevending hjalp hun ham stadstøjet på, Mikkel fik tegnebogen i lommen og stokken i hånden, og så gik han.

Det var næsten aften, da han vendte tilbage, og Lone så spørgende på ham, idet han trådte hen til hængeskabet og gemte tegnebogen igen under lås og lukke; men det ansigt, han viste hende, huede hende ikke rigtig, og det syntes hende næsten, at han undveg hendes blik.

"Han var måske ikke hjemme?" spurgte hun.

"Jo, vist var han hjemme," svarede Mikkel, idet han satte sig for bordenden og tog sig en slurk af ølkovsen, "hvor er Anton

henne?"

"Anton er ude i gården hos Johan; der er ingen, der kan høre os."

"Jo, gu' var han hjemme, og jeg fik ham også i tale," tog manden atter fat; "men det gik ikke, som jeg havde ventet."

"Så-å! Hvordan da?"

"Ja, nu skal du høre. Lige som jeg sidder og tæller pengene op ovre hos forvalteren, kommer *han selv* ind på kontoret, og han var meget gemen og ligefrem og roste mig, fordi jeg kom så tidlig med landgilden, og spurgte til Anton og sådan hen ad vejen."

"Spurgte han til Anton?"

"Gu' gjorde han så, og det gik, som det var smurt, indtil jeg begyndte at løse op for det, jeg sad og gemte på, så var hundrede og ét ude, og han blev så møsk som et surt æble."

"Det var da sært! Men forklarede du ham så ikke …?"

"Forklarede ham? Ja, ser du, manden var i grunden flink nok; for han gav mig et vink, og så stod vi op og fulgtes ad over i ridefogedens stue, ventelig for at forvalteren ikke måtte høre vor snak, og her sad vi og snakkede i enrum en hel stiv time, tror jeg; tykkes du ikke, det var pænt af manden?"

"Jo, men hvad sagde han?"

"Han sagde, at Mads og hans søn kunne han ikke lide, og dem havde han aldrig andet end fortræd og ærgrelse af; noget stædigt og underfundigt stodderpak kaldte han dem."

"Sagde han stodderpak!"

"Ja, gu' gjorde han så og det rent ud af posen."

"Herre Gud, står det så ilde til? Hvem skulle have troet det?"

"Nej, hvem skulle have troet, at Mads var til rest med landgilde for to år foruden den, der nu er forfalden?"

"Hvad siger du!"

"Det er både vist og sandt, jeg har nådigherrens egne ord for det, og han lyver ikke. Det ene års landgilde har han givet ham efter; men resten skal han betale, om det så skal ske ved tvang."

"Ja, at de sidder småt i det her omme, har vi jo længe vidst," sagde Lone modfalden og drog et dybt suk; "men at det var så galt fat, havde jeg dog ikke troet. For resten er det jo de flestes lod, at de har ondt ved at begå sig i disse tider," lagde hun til, "og hvad der er forsømt, kunne vel indvindes, når gården kom i andre hænder, sønnen er villere end faderen, og når vi hjalp til ..."

"Ja, det sagde jeg også, men det var et og et," afbrød manden hende; "Mads og Rasmus var to alen af et stykke, og sønnen tegnede til at blive værre end faderen, sagde han. Du kan tro, han vidste besked, bedre end jeg havde troet. 'Rasmus Madsen,' sa'e han, 'er en af mine ringeste hovkarle, der sløser med arbejdet og aldrig kan forliges med ridefogeden,' sa'e han, og deri har han vel ikke så ganske uret."

"Å hvad! At sløse med hovarbejdet og drille fogeden er jo så almindeligt, og derfor kan folk vel gerne være dygtige hjemme," mente Lone.

"Ja, da er jeg altid kommet godt ud af det både med fogeden og rodemesteren og har gjort min part på hovmarken lige så fuldt som hjemme, og det gør Johan også."

"Ti stille med Johan!"

"Og så var nådigherren misfornøjet med, at Madses hæger så lidt ved bygningerne. 'Hvad bliver træet brugt til, de får udvist

til bygningstømmer, så tit de peger på?' sagde han. 'Sælger det naturligvis og putter pengene i lommen i stedet for at bruge det efter bestemmelsen.' Og jeg skal aldrig fragå, Lonelil, at i det stykke havde manden fuldt ud ret; for Mads Pedersen er og har alle dage været en sølle sjuskebasse, der hellere lader kasserne falde sammen, end han bøder på dem med en pind."

"Ja, det ved jeg ikke, hvad jeg skal svare dig til," sagde Lone og målte sin bindehose på den færdige mage. "Hvem vil koste mere på andres ejendomme end lige det nødvendige? Og er det ikke noget, alle bruger, at tage det bedste gavntømmer fra til salg og lappe på husene med ringeste?"

"Så gu', du har ret i'et, bitte Lone, den trafik kender vi alle sammen, og en dosmer måtte jen være, om jen ikke stræbte at bjærge sig igennem på en skikkelig måde; men ingen skal dog sige mig på, at jeg ikke hæger min gård med tømmer og tag og ler og kalk, sådan at jeg kan være det bekendt både for Gud og mennisken."

"Ja, vor gård holdes bedre i stand end Madses, det er en given ting."

"Den holdes bedre i stand? Ja, det kan du og jeg se; men det kan nådigherren, katten rive mig, også se, og det hover han. Tror du, han og junkeren havde redet ind i en beskidt og forfalden og pjaltet gård og forlangt mælk at drikke?"

"Nej, det havde de vel næppe ..."

"Ser du det, min pige! Jo, det lønner sig at have sit kram i orden. Det kan være simpelt nok, hvad vi bygger og pynter op; men Mads og Mariane gør jo ingen verdens ting i den retning. De sælger gavntømmeret og putter resten i kakkelovnen, og så er det jo da også elendigt, som det ser ud der ovre hvert forår,

når væggene falder ned, så regn og vind har frit kørind – jeg tror, jeg rimer – og når taget hænger i laser for hver smule storm og blæst, der kommer. Der skal være måde med al ting."

"Hvorfor sidder du og fortæller mig alt dette, Mikkel?" sagde konen lidt utålmodig; "det kender jeg jo lige så godt som du, og vi har jo så tit snakket om, at når det kunne gå, som vi ønsker, og du og jeg kom til at råde lidt med der ovre, så skulle der nok komme bedre skik på tingene."

"Koldt vand i blodet, bitte mo'er! Jeg sidder jo bare og gør dig re'lighed for, hvad jeg og nådigherren snakkede om, og det værste er s'gu tilbage endnu!"

"Så-å! Hvad er det da?" sagde Lone spændt.

"Jo, ser du, mo'erlil," svarede Mikkel, idet han gjorde lang hals hen imod hende og dæmpede stemmen til en ivrig hvisken, "han kaldte ikke rent ud Mads og Rasmus et par gemene tyveknægte; men jeg er ræd for, han vantænker dem for at være det!"

"Ih, Gud fri og bevare os vel! Hvordan er det at forstå, Mikkel?"

"Jo, han tror, de gør deres fingre for lange og bjærger mere, end de har lov til, når de skover deres stemplede udvisning hjem."

"Nå, det er endda ikke værre!" sagde konen lettet; "skovtyveri kan være slemt nok, og jeg siger Gud ske lov og tak, at du ikke har noget på samvittigheden i den retning; men der er jo lige godt dem, der ikke tager det så nøje med at bjærge en pind."

"Ja, det ved jeg nok; men vi *må* ikke, vi *må* s'gu ikke, Lone, for det strider både mod Guds og kongens lov, og det behøves jo heller ikke, siden manden er så rund med sine udvisninger. For

resten har jeg aldrig haft Mads Vestergård vantænkt for, at han gik over stregen på de måder, og det sagde jeg da også til nådigherren."

"Å, du skal se, det er også kun sladder og løgn, og det klarer sig nok, det har vel ingen nød. Hvad sagde han så?"

"Han rystede s'gu på hovedet og sagde, at den sag var han bedre hjemme i end jeg, og kunne han gribe dem i'et en gang, så skulle det komme dem dyrt at stå."

Lone var dog nok ikke så ganske sikker på naboens skyldfrihed i den omhandlede henseende; for efter en lille pause sagde hun:

"Vi kommer dog til at give Mads og Rasmus en advarsel."

"Hov, hov, hov, bitte mo'er, det tænkte jeg nok!" svarede Mikkel og rev sig i armen. "Nej, det går s'gu it på den fason; for jeg måtte love manden både med hånd og mund at være tæt som en potte. 'Må jeg heller ikke sige vor mo'er det?' sa'e jeg. 'Jo,' sa'e han, 'det må du dog nok, for det er du jo næsten nødt til, men så heller ikke til flere,' sa'e han. Se, sådan blev aftalen, og den er vi nødsagede til at rette os efter."

"Ja, det forstår sig; men hvorfor ville han så sidde og fortælle dig sine inderste tanker ...?"

"Fordi han kender Mikkel Skovstrup!" afbrød manden hende og brystede sig. "Du må tro, at sådan snakker han ikke med alle og enhver."

"Nej, det kan gerne være; men alligevel ... han er jo da en klog og forsigtig mand, og hvad jen ikke vil have omsnakket, er dog bedst gemt, når jen gemmer det selv."

"Ja, han var også ligesom lidt sky for mig i førstningen; men da jeg så sagde ham meningen rent ud, at Rasmus og Laursine

skulle være mand og kone, hvis vi gamle måtte råde ..."

"Nå, det sagde du ham, Mikkel. Det var godt nok."

"Ja, gu' sagde jeg ham det, og så var det, han også løste op for *sin* pose og fortalte mig hele re'ligheden, aleneste af den grund, forstår du, at han ville råde os fra det."

"Ville han råde os fra det?"

"Ja, på det bestemteste! Han sagde, at det var ikke folk for os at blande os med, og at Sine sagtens kunne få en bedre mand end Rasmus Vestergård, og så gav jeg grunde, og så kom han med sine grunde igen, og sådan blev vi ved, indtil han endte med skovtyveriet, det var hans sidste trumf, og den var jeg ikke mand for at stikke, som du hørte for lidt siden."

"Det var altså et råd, men ikke noget bestemt afslag, du fik?"

"Manden sagde ikke nej, det var synd at lyve ham på," svarede Mikkel; "men det var hans oprigtige mening, og han tumlede svært med mig, kan du tro. Han sagde rent ud, at Rasmus og Laursine passede sammen som ræven og lammet, og han kunne ikke forstå, at sådan en pige ville kere sig efter ham."

"Sagde du, hun gjorde det?"

"Nej, den del af kapitlet kom vi slet ikke ind på; men han forstod det vist som en given ting."

"Ja, gode råd kan vi få nok af," sagde Lone, "og de kan også være nyttige somme tider; men det gælder om at få dem tørre i hus. Hvordan kan manden gå der ovre på herregården og kende karlen bedre end vi, der bor dør om dør med ham? Det er ret noget kyvsomt noget!"

"Så gu' er det kyvsomt, at manden har fået et horn i siden på Rasmus og ikke kan lide ham; men sådan hænger det sammen, og nu ved vi re'ligheden."

"Ja ja," sluttede Lone, "lad os nu se tiden an! Så længe manden ikke siger rent ud nej, kan vi tage hans gode råd, for hvad vi vil. Det lemper sig måske nok i lave alt sammen, når vi bare er tålmodige."

"Såmænd gør det vel så, at sige, hvis Rasmus kan gøre sig gode venner med nådigherren, ellers kan det blive sejt nok måske," tilføjede Mikkel Skovstrup.

Foreløbig var der altså ikke andet for ægtefolkene at gøre end stadig at holde målet i sigte os gribe til med styrende hånd, så ofte lejlighed gaves. At Rasmus og hans forældre ville yde dem al den bistand, de evnede, var de visse nok på; men som sagerne stod, kunne den vel ikke være meget bevendt, og Lone og hendes mand indså til fulde, at det blev dem, der kom til at trække så godt som hele læsset, om målet skulle nås og sejren vindes. Og opgaven var egentlig slet ikke så ganske let, selv om nådigherren vel nok gav sit samtykke til ordningen, når han fornam, at det ikke kunne være anderledes; for det gjaldt jo om to ting: at forpurre kæresteriet mellem Johan og Laursine, og at få den sidste til at kere sig efter Rasmus Madsen.

Den første del af opgaven syntes dog, som tiden gik, at falde Lone lettere, end hun havde ventet; for det var jo især hende, der drev på værket, og det var da også hende, der havde det vagtsomste øje over for kærestefolkene. I tide og utide passede hun på som en smed og gjorde sit yderste for at kigge dem i kortene; men der var ikke det mindste at opdage; de gik og passede deres daglige dont så trolig og skikkelig, som om den ene aldrig kom den anden ved, og til sidst var hun nær ved at tro, at fornuften havde sejret over tilbøjeligheden, eller havde det hele kanske blot været en flygtig elskovsrus, som et eneste

pust fra hendes formanende moderlige alvorsrøst alene havde evnet at bortvejre? Det kunne også tænkes, at Laursine endelig havde fået øjnene op for, "hvad karl" hendes Johan var; for efter alle solemærker at dømme havde snakken om ham og den lystige Maren i Vestergård mere på sig, end karlen syntes at ville vedgå. Hvad betød vel ellers pigens stadige renden østergårdsfolkene på døre? Så ville hun vide, hvad tid det var, og så ville hun låne svovlpinde, og så ville hun have gløder i en træsko til at tænde ilden op med, og så ville hun dit, og så ville hun dat, det var ikke en, men i reglen flere gange om dagen, hun gjorde sig ærinde der over, hendes adfærd var forfjamsket og besynderlig, og hun var altid ivrig efter at komme i snak med karlen, når hun var så heldig at træffe ham i gården eller "ude ved hushjørnet", som Rasmus havde sagt. Hvad de snakkede om, kunne Lone rigtignok aldrig få lejlighed til at høre; men lige meget: at det var ham, hun rendte efter, kunne der næppe være tvivl om.

Der gik uger, og der gik et par måneder; høet var hjemme og høsten begyndt; men ellers stod sagerne ved det samme, og intet var sket, som kunne tyde på, om det ville falde i tråd for de gamle, eller hvad ende det skulle tage. Et var i hvert fald aldeles sikkert: at Rasmus i mellemtiden kun havde gjort nogle mislykkede forsøg på at vinde den fagre mø i Østergård. Noget rent afslag havde hun dog ikke givet ham, men indskrænket sig til at le ham op i øjnene og svare med fjas og intetsigende talemåder, så ofte han for ramme alvor var kommet frem med sin begæring om hendes ja-ord, og derfor kom han stadig igen og håbede fremdeles, at hun dog nok til sidst ville vende den kønne side til ham og sige ja, når hun først blev ved sind. Lone

hjalp til, det bedste hun kunne, og slog på den samme streng både tidlig og sent; men med hende var det lige så nær: enten tav pigebarnet helt stille, eller hun gav kun undvigende svar, som hverken betød ja eller nej, og deraf skulle moderen ikke blive klogere.

En dag skulle der mejes byg på herregårdsmarken, og hovfolkene var tilsagte at møde: en mejer og en optagerske fra hver fæstegård på den del af godset, som stod for tur, og det var en ordentlig skare, da den var blevet samlet.

Blandt de mødte var også Johan og Laursine fra Østergård og Rasmus og Maren fra Vestergård. Den sidstnævnte var ikke nær så munter, som da vi første gang så hende. Hun så helt sølle og utilfreds ud, og det lattermilde, fjantede væsen syntes rent at have forladt hende.

Hele flokken stod opstillet langs ad en markvej, der løb tværs for agerenderne på den bygvang, som skulle mejes. Ridefogeden færdedes med vigtig travlhed op og ned ad vejen og gav ordrer til rodemestrene, der så igen talte agrene af og anviste roderne, hvor de skulle hugge ind. Disse forberedelser tog lang tid; men endelig var alt ordnet, leerne klang, og arbejdet begyndte.

"Hør, du sveder!" sagde Rasmus til Johan; "lad os bytte høstpige, så får du din kæreste efter dig, og det har ridefogeden ikke noget imod – har I heller?" råbte han med et grin til denne, der i det samme red forbi på vejen.

"Hvem siger du 'I' til, din lømmel?" genmælede den barske foged og blev ved at ride, "du kan sige 'han' til mig og 'I' til dine lopper og lus, når du snakker med flere af dem på tiden!"

"Og du kan likke mig her!" vrængede Rasmus efter ham, med hånden på sin vadmelsklædte bagdel. "Men det er det samme, Johan, har du lyst til byttet – og det *har* du naturligvis – så siger jeg straks lykke med handelen. Maren er parat. Ser du ikke, hvor hun står og ler over hele ansigtet?"

"Pas dig selv, Rasmus, det vil jeg råde dig," svarede Johan.

"Hug ind der, hug ind!" råbte rodemesteren til Rasmus Vestergård, hvis tur det nu var at træde til og tage skår.

"Ind med Huggetanden!" grinede ridefogeden, der var vendt tilbage og havde hørt rodemesterens ordre.

Rasmus skottede til fogeden og vendte det hvide af øjnene ud, men sagde ingen ting.

Snart var hele roden i gang. Der var tre par mellem Rasmus og Maren, Johan og Laursine. Sæden stod ualmindelig godt det år, der var somme steder alt det, len kunne vælte fra sig, og hvor der er så meget at tage i, er det altid strengest at binde op; men det hørte alligevel til, at en *dygtig* optagerske burde kunne følge sin mejekarl lige i hælene. Det var ikke alle, der kunne; mange blev tilbage, og derved sinkedes arbejdet, idet den efterfølgende mejer jo ikke kunne komme længere frem, end der var bundet op og gjort ryddeligt på skåret foran ham. Laursine var en af dem, der kunne, om sæden så var aldrig så stærk, og så kunne hun endda få sig en bitte hvile, hver gang Johan strøg sin le, når hun da ikke foretrak at træde til og binde et par neg så længe for en af de mindre dygtige hovpiger. Det var ret en fornøjelse at se på, hvor rask og smidig og behændig hun var, og hvor godt hun gjorde sit arbejde. I et nu var neget samlet, og så riven i hvil op mod skulderen, mens hun slyngede lokken omkring det, knyttede og gjorde knuden fast – neget var færdigt – så riven i

hånd igen, tre-fire småtrip hen ad skåret, riven i hvil, de samme hurtige, smidige, kvikke bevægelser som før, og der stod så det næste neg. Og det var ikke nogle løse, pjuskede hjasker, hun hev fra sig, men neg, som de skulle være; de gik ikke itu mellem hænderne på sammensætterne, men kunne holde at tage ved, og hun, der havde bundet dem, fik ros af alle og enhver. Om det så var den ellers så brøsige, knarvorne ridefoged, nedlod han sig stundom til at sige hende et venligt opmuntrende ord.

Her tænker læseren måske: "Ja, det var ingen sag for hende; hun var jo kæreste med mejeren, og han passede vel nok på ikke at gå hurtigere frem, end at hun magelig kunne følge ham." Nej, det kunne slet ikke have gået, et sådant kneb var snart blevet opdaget og påtalt. Det krævedes af en *dygtig* hovkarl, at han fulgte godt efter sin formand, så der var den mindst mulige afstand imellem dem, og det gjorde han også, hvis ikke den foran gående optagerske "blev æbag" og sinkede ham i at komme frem; men derimod kan det nok være, at pigen brugte sig så flinkt også noget af den grund, at jo bedre hun hængte i, des nærmere var hun sin hjertenskær, og afstanden imellem dem var da heller aldrig større, end at de kunne gå og småsnakke med hinanden hele tiden, uden at det sinkede dem det mindste.

"Er du ikke ked af, at Rasmus kom æfor ved dig?" sagde hun blandt andet.

"Nej, ikke så grumme meget endda," svarede han; "men jeg er glad ved, at han ikke blev min nærmeste formand."

"Ja, det var rele nok også godt, at vi blev fri for at gå og høre på hans tossede skoser og grin. Hvad mon det nu skulle betyde,

at han ville haft Maren og mig til at bytte plads? For det vidste han jo da godt, at jeg var imod."

"Ja, hvad skulle det betyde? Det er jo den streng, han altid slår på, at Maren og jeg gerne vil være sammen. Han gør sig jo ligefrem flid for at få en snak i gang mellem folk om, at hun og jeg er kærestefolk, og det tror din moder vist også, vi er."

"Ja, så vidt er han da kommet; men det skal ikke nytte ham stort, jeg kender ræven på lunten," sagde Laursine og satte et nyt neg fra sig. "For resten er jeg nær ved at tro, at Maren gerne ville, hvis du ville, den sølle Maren, så mager og bleg og tavs hun er blevet! Hendes øjne var såmænd aldrig fra dig, mens vi stod og ventede på at få begyndt."

"Så-å?"

"Ja, det er da vist. Hvad siger hun til dig? For hun render jo efter dig hver evige dag."

"Å, det har jeg jo sagt dig så tit, bitte ven. Hun siger ingen ting i grunden, der er værd at høre på, lirum larum, op ad vægge og ned ad stolper, og så ser hun så underlig spørgende på mig; det er det, jeg mindst kan forstå. "

"Hun må vel nok have godhed for dig, sølle pige," mente Laursine. "Gud skal vide, om hun er rigtig rele i hovedet, så forstyrret hun er kommet til at se ud i sidstningen – uha, Jøsses, hvor blev jeg da ræd!" udbrød hun pludselig og veg et skridt til side, ind i den stående sæd.

For så fordybet havde hun været i samtalen, midt i den lydelige støj af skærende ler og snakkende, råbende, leende arbejdere trindt omkring, at hun hverken havde hørt eller set, hvem der nærmede sig, førend hun så et hestehoved ved siden af sig og hørte rytterens venlige tiltale:

"God dag, folkens! Nå, der har jeg mine flinke hovarbejdere fra Østergård; vær ikke bange, min lille pige! Min hest vil såmænd ikke æde dig. Hvordan har din stakkels syge broder det?"

"Å, tak, nådigherre, det er ligedan; men han er da indvendig frisk, bare han kunne bruge benene."

"Ja, jeg har tænkt meget på ham, den stakkel, og han skal nok blive hjulpen, om der er råd til."

"Tusind tak, nådigherre!"

"Nå, hvordan går det, søn?" henvendte han sig til karlen, "det er vel strengt at være bonde?"

"Å nej, nådigherre! Når jen har helsenet og kan sine ting, så er arbejde kuns en plaser."

"Det kan jeg lide, bravt sagt, min gut, og jeg kan se, din pige er af samme mening som du!" udbrød herren veltilfreds og med et velvilligt smil. "Lad mig se, I skåner de små harekillinger, om I træffer nogle af dem."

Dermed red han videre op ad ageren.

"Hørte du, han kaldte mig *din* pige!" hviskede Laursine ivrig og rykkede kæresten i ærmet.

"Ja, du kan tro, jeg hørte det!"

"Gud skal da vide, om han tænker, vi har godhed for hinanden?"

"Jen skulle næsten tro det; for han har jo et par øjne, der kan se lige lukt igennem jen."

"Åk, sødeste Johan, dersom du vidste, hvor glad jeg nu er!"

"Ja, det er jeg med."

Mens folkene sad og spiste mellemmad, kom nådigherren tilbage fra bygvangen, som han havde omredet og somme

steder været langt inde i for at se, om sæden stod lige godt overalt. Nu var hans pande blevet mørk, og uden at sige et ord vinkede han ridefogeden og rodemestrene til sig og havde en ivrig samtale med dem lidt borte fra arbejderklyngen.

"Jeg har gjort en opdagelse, og den har undret mig højlig," begyndte han; "inde på bygvangen stødte jeg på en ager, den to og tyvende fra diget der til højre, på hvilken der i en strækning på flere hundrede favne næsten ikke fandtes et eneste bygstrå, og det var endda på et strøg, hvor jorden må være god og dybmuldet, for der stod en vældig skov af tidsler og skræpper og andet ukrudt – hvordan kan det hænge sammen? Der må ingen ting være sået."

"Ih, det er jo et rent mirakel, nådigherre!" udbrød den forskrækkede ridefoged og gjorde et kluntet, ydmygt buk på hesten.

"Nå, så det mener han?" sagde nådigherren med et eget smil; "ja, da ville jeg helst være fri for den slags mirakler, for var der sket mange af dem, så havde jeg ikke avlet ti traver byg på hele vangen. Hvad mener rodemestrene?"

De rystede på hovedet og skottede til hinanden. Var der begået en fejl ved såningen, var skylden til dels deres og ridefogedens, idet de da ikke havde været påpassende nok.

"Jeg tykkes dog, bygget står både tæt og godt på den ager, nådigherren taler om?" sagde en af rodemestrene.

"Ja, her fra vejen og så langt op ad skråningen, som vi kan se, og således står det også på den anden ende; det er på den midterste og største del af ageren, der ingen ting er af det, der skulle være."

"Det er ubegribeligt, nådigherre!" begyndte den krybende ridefoged igen; "der blev målt lige meget byg ud til hver ager, og når det så er blevet sået deri ..."

"Ja, men det er det ikke blevet," afbrød nådigherren ham, "*spildt*, men ikke *sået* er det blevet, og jeg skal sige ham, hvorledes det er gået til, og hvad der er foregået, mens han var faldet i søvn på sin post. Langs midten af ageren står der en tre, fire favne lang stribe af småt og fint byg, så tæt som en børste, og der har vi nøglen til gåden. Æselen, der havde fået den ager at så, har smidt det meste af bygget i agerrenen og væltet furerne sammen oven på det; han har kun levnet så meget, som behøvedes til at beså begge agerenderne med, og så har han for et syns skyld rendt langs ad ageren med den tomme sædeløb! Jeg kalder det lumpent af den elendige æsel, der har spildt Guds gaver og spillet mig det puds; men der er sandelig også begået en grov bommert af ham, der skulle have passet bedre på og hindret slynglen i at bære sig sådan ad – ikke sandt, ridefoged? Hvad mener han?"

"Åk, nådigherren må tro, jeg har mere end min fulde hyre med de forbandede trælbønder, der snyder mig, når og hvor de kan; for jeg elendige orm kan jo da ikke være hundrede og seksten steder på en gang; men derfor har jeg jo også rodemestrene til at hjælpe mig, det er lige så meget deres skyld som min."

"Og hvad siger så rodemestrene?"

Ikke et muk.

"Ja ja," vedblev nådigherren mildere, "sket er sket, og for denne gang skal det være jer tilgivet, når I så vil love mig at gøre jer pligt i fremtiden."

"Ja, det kan nådigherren stole på!"

"Nu gælder det altså blot om at få at vide, hvem der har været den skyldige, for *det vil jeg vide!*" sagde herremanden strengt.

Rodemestrene så til hinanden og tav en stund, som om de betænkte sig.

"Nå, hvad bliver det så til?" sagde nådigherren lidt utålmodig.

"Det var Rasmus Huggetand," lød endelig den enstemmige kendelse.

"I vidste altså, det var ham? I gik og så på, hvorledes han bar sig ad?"

"Ja, så gu' gjorde vi så; men det var forgæves, vi advarede knægten, han grinte kun ad os og ville råde sig selv, og så glemte vi at sige ridefogeden det."

"Nå, ja ja," sagde han, "jeg kender jo nok, at I hovbønder hænger sammen som ærtehalm, og hvor nødig den ene forråder den anden; men kald mig nu på slynglen, at jeg kan slå ham hans Huggetand ud."

Ridefogeden nærmede sig arbejderklyngen og råbte:

"Kom hid, Rasmus Huggetand, og tag skankerne med dig! Du skal op og stå skrifte for nådigherren!"

Rasmus blev altid gnistrende gal over, at nogen kaldte ham Huggetand; men over for ridefogeden var han nødt til at æde sin arrighed i sig. Langsomt rejste han sig op, og med huen i den ene hånd og en tyk mellemmad i den anden trådte han frem for nådigherren.

"Sig mig en gang, Rasmus Madsen," begyndte herren, "hvor har du gjort af det byg, du fik at så her på vangen i foråret?"

"Jeg såede det på ageren, nådigherre!"

"Blev *hele* ageren tilsået?"

"Ja, den gjorde."

"Nej, den gjorde ikke, dit æsel! Du spildte det meste af bygget på et sted, fordi du var for doven til at bære det omkring i sædeløben over hele ageren. Når vi kommer her oven for bakken, er der knap et strå at se, så langt du har været – forsvar dig, slubbert, om du kan!"

"Ja, er der sket nogen fejler ved såningen, nådigherre, så har det mari ikke været min skyld."

"Hvad mener ridefogeden?"

"Jo, vist har det været Rasmus Madsen!"

"Nej, det tager han dog fejl i, og det kan jeg nemt bevise. Hvilken ager er det?"

"Ja, sig os først, hvilken ager du havde, dit æsel!" råbte fogeden.

"Jeg havde nr. 3 fra diget af, og Johan i Østergård nummer 22."

"Du lyver, hundsvot! Johan havde nummer 1 og du nummer 22, og det er der, skaden er sket. Skal jeg kalde på Johan, nådigherre?"

"Nej, det behøves ikke. Sagen er vis nok, og lad nu bare mig snakke et ord med den frække knægt," svarede herremanden, hvorpå han vendte sig til synderen og vedblev i en opbragt men behersket tone: "Du er dog det mest topmålte æsel, jeg endnu har truffet på! Hvor kunne din hund *nænne* således at øde Guds gode gaver og opføre dig så lumpent imod mig, der aldrig har bevist dig og dine forældre andet end godt! Og så står din køter her og lyver mig op i øjnene og vil skubbe beskyldningen af dig og vælte den over på en anden, som hverken har lod eller del i

dine æselstreger! Nogle ordentlige klø har du fortjent ved din skamfærd, og dem skal du få på stående fod."

Med disse ord gav herren sin ridefoged et vink, og denne var straks til rede med ridepisken og gav sig til med god vilje og af yderste evne at bearbejde slynglens elendige rygstykker. Rasmus stampede i jorden, hylede og bad om nåde; men fogeden blev ved at prygle på det ubarmhjertigste, indtil herren "vinkede a'" og sagde, det kunne være nok.

"Og kom så ikke og snak om at få Vestergård i fæste efter din fader," sagde herremanden; "det nytter dig ikke; den ting har du selv sat pind for ved din skammelige opførsel over for mig og andre!"

"Å jo, nådigherren må endelig forbarme sig over mig!" tryglede stymperen.

"Nej, det bliver, som jeg har bestemt. Din fader beholder gården, så længe han kan hænge ved den; men så snart han er færdig, må du også tøfle af. Og pak dig nu bort fra mine øjne!"

Rasmus fornam, at det var ramme alvor, og at det i det mindste for øjeblikket ikke nyttede at trygle om nåde. Uden at sige et ord mere vendte han sig om og luskede tilbage til sine kammerater.

De øvrige arbejdere, der på afstand havde været vidne til optrinnet, gjorde sig allehånde tanker om det forefaldne. Herren var jo en retsindig og varmtfølende mand, der behandlede sine undergivne godt og efter humane grundsætninger, og prygl var langt fra nogen hverdagskost for bønderne der på godset. Det var tværtimod en stor sjældenhed, at nogen blev straffet på anden måde end ved nogle strenge, irettesættende ord. Forseelsen måtte altså i dette tilfælde have

været temmelig grov, især siden straffen, som enhver jo kunne skønne, var blevet dikteret af den milde godsejer selv. At Rasmus til fulde havde fortjent, hvad han fik, var der ingen tvivl om, så meget mindre, som alle, der rigtig kendte ham, vidste, hvilken slemme træring han var, ilde lidt af de fleste. Der var derfor næppe mange, der ynkede ham, men de fleste undte ham godt den overhaling, han havde fået. Det var for resten noget, som "hørte til" og ubetinget krævedes af en dygtig hovkarl, når han endelig *skulle* have hug, at han da tog dem uden at kny og med en vis mandig anstand. Men Rasmus havde jo teet og skabet sig "som en ærtekælling" eller som en skolepebling, der fik ris, og denne umandige adfærd havde gjort et yderst ufordelagtigt indtryk på tilskuerne og øget deres uvilje imod ham. Det kan derfor ikke undre nogen, at han modtoges med kolde, spottende blikke, da han vendte tilbage og atter tog sæde midt i den tyggende arbejderklynge.

"Ja, der står nok i visen: *At gøre en mønstring det er kuns plaser,*" sagde en af hovkarlene spydigt; "men at mønstre for ridefogedens pisk er kanske endda ikke så plaserligt, hvad Rasmus?"

"Å, jeg gi'er ham Satan, det tåvlige bæst," svarede Rasmus og tog sig en frisk mellemmad. "Det var min fødegård, nådigherren ville snakke med mig om; den skal jeg jo have efter min fader, det har nådigherren lovet, ikke én, men mange gange. Men i dag var han blevet ved et andet sind, nu ville han, at det skulle blive, som det er, i to år endnu, mens jeg påstod, at et år var den allerlængste tid, jeg kunne vente. Nu ved jeg fa'en ikke, hvordan det egentlig gik til? men det ene ord tog det andet – jeg gik kanske også *for* hårdt i rette med ham – og kort at

fortælle: herren blev vred og skældte ud, og så begyndte fogedflaben at tjatte mig over ryggen med sin forbandede pisk, indtil nådigherren råbte stop og bød ham på timen straks at holde inde med sin tjatten. Det var så gu' det hele."

"Nå, sådan at forstå," sagde den anden med et smørret grin, og dermed var så den snak forbi.

Men den besked, Rasmus havde givet, var der næppe mange, der tog for gode varer, og Johan og Laursine var visse på, at han havde løjet. Det undgik ikke deres opmærksomhed, hvor tam og indadvendt han teede sig efter "mønstringen", og da de om eftermiddagen nåede den golde bygvang, på hvilken der sås friske hestespor, var det ikke svært for dem at gætte årsagen til, at "den gamle" havde været så streng over for den træske hovkarl.

Nogle dage efter den nys beskrevne hoveriscene slentrer en mand ved solopgang ud i heden, hvor han går og driver med bøssen på armen spejdende efter vildt. Det er Niels Vejrum, en middelhøj, bredskuldret, før og kraftigt udseende karl, hvis forstandige, sortskæggede ansigt er præget med mørk alvor og en uforstyrrelig, drømmende ro. Hovedet har ikke anden dækning end et tæt, ravnsort, purlet hårlag; men for resten er han klædt i en sid, blåløddet bindtrøje, grå vadmels knæbukser, sorte uldne strømper og træsko.

En udmærket skytte er han og i reglen tillige en heldig skytte, der så godt som aldrig går ud uden at støde på vildt. Der er derfor ikke den for mindre øvede jægere så urolige spænding i hans ansigtstræk; for han ved, at alt, hvad han peger på inden for skudvidde, er hans visse bytte. Et par harer og nogle

agerhøns har han allerede fældet og gemt på steder, hvor han kan hente dem om aftenen. Selve jagten behøver han ikke at tænke meget på, den går for ham som en leg, han er mester i; men der er andre ting, hans tanker sysler med, mens han mekanisk bruger øjnene, og øret halvt ubevidst lytter til lærkens triller og hjejlens tungsindige fløjten. Niels Vejrum er et dybt, blødt gemyt og en trofast, ærlig karakter. Der var en tid, da han drømte om kærlighed og lykke i en landsbysmeds fattige hytte; men med denne kære drøm er det forbi for stedse; for hans pige sveg ham, og han er en af dem, der kun kan elske en gang i livet. Nær var det gået ham, og han forvandt det vel aldrig til fulde. Et sølle skumpelskud var han blevet, et stykke vrag, der af skæbnens ublide bør var kastet ind på modgangens stenhårde bred, og som nu ikke havde andet mål og med at stævne efter end kummerlig at friste livet, dette tomme, indholdsløse liv, som, når alt kom til alt, kun havde lidet værd for ham.

Han satte sig bag en stor gyvelbusk i udkanten af heden, kun et lille stenkast fra agrene, og fremtog af sin jagttaske en tør brødskorpe og et stykke kogt harekød. Det var hans tarvelige frokost, den han dog fortærede med god madlyst.

Efter at have fået bugt med brødskorpen og harekødet lagde han sig på ryggen med jagttasken under hovedet for at tage sig en bitte morgenlur. En tid lå han og så efter og hørte på en lærke, der kvidrede højt oppe i luften lige over hans hoved; men omsider glemte han både lærken og dens sang og faldt i søvn.

Og så havde han en drøm.

Han var ikke længere krybskytte, men landsbysmed igen og gift med Maren. Hun sad hos ham inde i smedjen med et lille barn på skødet og snakkede med ham, mens han stod og

smedede en hestesko. Ja, var det ikke underligt! Det var alt sammen virkelighed, og Marens utroskab og krybskytteriet og al hans sorg og elendighed havde altså kun været en lang, ond drøm, som nu var forbi. Men nu kom Rasmus Huggetand pludselig farende ind i smedjen og snappede en forhammer og knuste hovedet både på Maren og det lille barn. "Å, Gud nåde mig!" råbte Maren jamrende, idet hun faldt om og døde. Hun havde råbt det så højt, at Niels Vejrum blev vækket derved; han rejste sig over ende.

"Jeg drømte nok," mumlede han og kløede sig i hovedet med en utilfreds mine, som om han var ked af, at den smukke drøm varede så kort og endte så sørgelig, og at han nu atter var kastet ud i den elendige virkelighed.

Men tys! Der høres menneskerøster inde fra marken. Uden at forandre stilling lytter han spændt og hører først en længere ivrig mumlen af en dyb mandsrøst, der lyder dæmpet og utydelig, så at han formedelst afstanden ikke kan opfange et eneste ord. Men røsten kender han og kniber læberne sammen, mens han virrer uvillig med hovedet og fatter bøsseløbet med et fast greb. "Jeg tror dig ikke, Rasmus, du lyver for mig!" lyder det derpå heftigt med en høj og klinger kvinderøst, som skytten kender endnu bedre, og han er ikke i tvivl om, hvem de samtalende er: hans troløse kæreste og Rasmus Huggetand, der formodentlig er ude på høstarbejde. Niels Vejrum bliver siddende ubevægelig og gider ikke vende sig om. Han sidder med ryggen til dem og ved, at de ikke kan se ham; for den store gyvelbusk er imellem og skjuler ham godt.

Pigens stemme havde berørt dybe strenge i skyttens trofaste indre, og han følte sig helt underlig til mode, og hertil bidrog vel

også for en del den mærkelige drøm, han nylig havde haft. Men hvi lød hendes røst så klagende? Var hun ikke længer glad og lykkelig med sin nye kæreste og ved udsigten til at blive gårdkone? Niels Vejrum troede, at Maren befandt sig som i den syvende himmel i Vestergård, at hun trallede og sang fra morgen til kvæld, og nu havde hendes røst pludselig lydt i hans øre som et smerteligt klageskrig! Skulle det mon være gået hende så ilde, at hun nu selv måtte tømme den samme beske skål, som hun til bredfuldt mål havde skænket for ham? Det var en ny, men ingenlunde glædelig opdagelse for den stakkels vragede karl; for hans kærlighed til pigen havde været varm og oprigtig, og skønt det for stedse var forbi med kæresteforholdet mellem ham og hende, kunne han dog ikke andet end tænke på hende med godhed. Niels Vejrum var ingen lav sjæl, der kunne glæde sig ved hævn, pigens modgang ville smerte ham, og han undte hende helst, at hun fik det godt.

Hint udbrud af pigen havde givet hans tanker en helt ny retning og givet ham adskilligt at bryde sit hoved med. Han ønskede at blive mere klar over forholdet mellem hende og Rasmus Huggetand og ville til den ende straks begynde sine efterforskninger.

Han rejste sig op på knæerne, vendte sig om og dannede en åbning gennem busken ved at bøje dens grene til side, og nu havde han fri udsigt ned over marken.

Jo, ganske rigtigt, der havde han Maren og Rasmus for sig. De gik på en havreager og rev stubbe. For øjeblikket var de dog ikke nær nok til, at han kunne høre, hvad de sagde. De vendte ryggen til ham og trak længere og længere bort. Altså havde de været helt oppe ved lyngen og nær ved ham, da han sov, og det

var jo så ganske naturligt, at han havde drømt om dem. Men det lille barn? Ja, det var vel bare sådan et syn, der var kommet ind i drømmen, men som ikke havde videre at betyde. Niels blev siddende og stirrede ufravendt på parret, der omsider nåede den modsatte agerende, hvorpå de vendte om og kom nu stadig nærmere igen, Rasmus forrest. Og hun tæt i hælene på ham. Munden gik uophørligt på dem. Han standsede en gang imellem og vendte sig om imod hende, når han havde noget at sige, men talte fremdeles dæmpet og, som det syntes, med indtrængende ivrighed, hvorimod hun ingen bånd lagde på sig, men råbte højt for alle vinde! "Hvad er det dog, du siger ...! Du lyver, jeg tror dig ikke ...! Gud nåde mig arme pige! Hvad skal der dog så blive af mig ...!" Disse og lignende udbrud forekom jævnligt i de svar, hun gav ham. Efterhånden, som de kom nærmere, kunne skytten tydeligere se, at hendes ansigt var glorødt og ophovnet som efter en heftig gråd, mens udtrykket i karlens stadig var koldt og fattet.

Omsider forstummede samtalen, og en stund blev de ved at nærme sig og bruge riverne, uden at der faldt et ord imellem dem. Da de havde nået enden af ageren, kun nogle få favne fra gyvelbusken, standsede Rasmus og blev stående med riven støttet mod jorden. Pigen standsede ligeledes, som om hun ventede på, at han atter skulle begynde; men han blev stående også ned for sig.

"Tænker du aldrig på, at det måske kunne blive godt igen mellem dig og Niels Vejrum?" sagde endelig Rasmus og løftede hovedet.

"Tykkes du nu, du kunne afstå mig til ham?" svarede hun bittert.

"Det siger jeg jo ikke; men nu sætter vi, at jeg var sådan sindet? For I *har* jo da været gode venner, og jeg er somme tider lidt ræd for, at Niels en skøn dag skal komme og melde sig på ny og stikke mig ud. Det kan ikke hindre, vi snakker om det; jeg ville hellere være i vis end i vove, og du kan jo svare mig, ved jeg."

"Hvor vil du nu hen igen, Rasmus?" sagde hun og så ham forskende ind i ansigtet. "Det bæres mig hele tiden for, at du bare går og pønser på, hvorledes du skal blive mig kvit."

"Det er sært fat med dig, Maren!" svarede han med et underfundigt grin; "for du kommer altid med udenomssnak, når jeg vil snakke oprigtigt med dig. Er det da så underligt, jeg vil vide, om det er rent forbi med dig og din gamle kæreste? Du måtte hellere svare mig ligefrem, på hvad jeg spørger om."

"Det havde måske været bedre for mig, om det ikke *var* forbi," svarede hun med et dybt suk. "Niels er en ærlig karl, og han plagede mig aldrig sådan som du. Jeg tænker somme tider, at det visselig havde været bedre for mig, om jeg aldrig var kommet til Vestergård og havde ladet mig besnakke af dig ...!"

"Ja, der har vi det!"

"For du er langt fra den samme Rasmus imod mig, som du har været!" vedblev hun med stigende heftighed og uden at ænse afbrydelserne. "En gang var du så honningsød og rar, så der aldrig var ende på det; men fra den dag af, jeg sagde dig, at jeg var med dit barn, har du sunget i en helt anden tone og aldrig undt mig en rolig time. Du ved jo så godt, at med Niels Vejrum og mig er det forbi og har været det længe ..."

"Ja, det kan jeg tro, om jeg vil," afbrød han hende; "du er så gu' ikke mere fri for ham, end du er for mig."

"Du lyver, Rasmus!" råbte hun grædende, "og du ved bedre, end du siger. Du kommer bare med det ene påhit efter det andet, fordi du har i sinde at forskyde mig!"

"Å, du er et vrøvl, er du, og jen kan aldrig snakke et fornuftigt ord med dig."

"Kalder du da det fornuftigt at skylde mig så for den ene og så for den anden?" vedblev hun fortvivlet. "For lidt siden skyldte du mig for Johan i Østergård, og nu skylder du mig for Niels Vejrum – er det da ikke til at blive forstyrret over?"

"Jo, det kan så gu' gerne være – at du er blevet noget småtåvlig, kan jeg da både se og høre," grinede han, "men hvad skal jen tro om sådan en liderlig taske som dig?"

"Jeg var en ærlig pige, indtil jeg lod mig besnære af dig," svarede hun dybt sukkende og med tilkæmpet fatning, "og du skulle nødig kalde den for en liderlig taske, som du har lovet at gå hånd i hånd med til Herrens alter!"

"Er du vis på, jeg har lovet dig det?"

"Ja, du har lovet mig ægteskab, det har du, Rasmus, og det ikke en, men mange, mange gange!"

"Har du vidner på det?"

"Nej, det har jeg ikke; men du skal alligevel komme til at holde det, det skal jeg lade dig se! Ved du, hvad jeg nær havde gjort forleden dag?"

"Nå da?"

"Din moder stod og så så længe på mig, hun sagde til sidst, at jeg så så forandret ud, og ville vide, hvad jeg fejlede. Jeg havde nær åbenbaret det hele … mine omstændigheder, og at det var ved dig, men jeg kom i tanker om, hvor hårdt du havde forbudt mig det, og så betænkte jeg mig og sagde hende ingen ting."

"Da må du love, at du tav med de dele," sagde han hårdt; "for havde du forrådt mig, ville det alligevel have været værst for dig selv, det må du tro, bitte Maren!"

"Ja, da svarer jeg ikke for, at jeg kan tie ret længe; det piner mig at blive gående i denne vånde og ikke vide, om jeg er købt eller solgt, og jeg siger hende nok hele re'ligheden en gang med det første."

"Nej, du gør ikke, bitte Maren, nej, du gør ikke!" sagde han hæst, idet han greb hende om armen og holdt den fast, "du holder kønt din mund med *den* ting, indtil vi bliver enige om, at du kan tage bladet fra munden! Ellers skal *jeg* snakke med dig – stol på det!"

"Herre Gud, kæreste Rasmus! Hvad har du i sinde? Du gør mig helt ræd!" gispede hun og stirrede forfærdet op i hans uhyggelige åsyn.

"Ja ja, det har du kanske også årsag til at være, Rasmus Vestergård er ikke sådan at spøge med!" svarede han med et stygt grin. "Men nu kan den prat vel ellers være lang nok. Vi må hjem og have spændt for høstvognen."

Med disse ord tog han riven på nakken og begyndte at slentre ned over marken efter Vestergård. Maren fulgte langsomt efter med sin rive i hånden.

Så snart de godt og vel var borte, rejste Niels Vejrum sig fra sit skjul og gik med bøssen på armen længere ind i heden. Men så fordybet var han i sine betragtninger over, hvad han havde hørt og set, at dersom en hare var sprungen op lige for fødderne af ham, havde han rimeligvis glemt at pege efter den. Nu vidste han, hvorledes det stod til mellem Maren og Rasmus. Sikken en topmålt nederdrægtig karl den Rasmus Huggetand dog måtte

være! Først forføre pigen med dyre løfter om ægteskab, og så med vold og magt at ville forskyde hende! Den arme Maren, hvor forknyt og nedbøjet hun dog var kommet til at se ud! Hendes vanskæbne gik skytten nær til hjerte, og han tænkte på hende med den inderligste deltagelse og gav sig endogså til at overveje, om det ikke var muligt, at han på en eller anden måde kunne blidne hendes kår; men hvorledes skulle det gå til? Gik han for eksempel hen og truede Rasmus Huggetand med at skyde ham en kugle for panden, hvis han ikke gjorde sin fejl god ved snarest at gifte sig med pigen, var dette kanske den værste bjørnetjeneste, han kunne gøre hende, forudsat at truslen virkede; for et ægteskab med sådan et afskum måtte jo da nødvendig blive ulykkeligt. Niels Vejrum vidste ikke, om han kunne bidrage til at forhindre, at Maren fik sin krig sat igennem og gjorde sig helt ulykkelig for livstid ved at blive Huggetandens kone; men han havde jo set, at det var det, hun gruede mest for af alt, at blive forladt og forstødt og komme til at stå ene med sin skam og sit i så fald faderløse barn. Stakkels Maren! Fra hvilken side han end så sagen, syntes hendes fremtid at skulle blive glædesløs og elendig. Ja, der var jo rigtignok den udvej, at *han* kunne tage hende til nåde igen og selv gifte sig med hende, så skulle hun nok få det godt, sølle Maren! For han holdt jo endnu grumme meget af hende, og hun kanske ligeså af ham, når det kom til stykket; det havde han jo i alt fald årsag til at tro – havde han ikke lige nyssen hørt, hvor venligt hun omtalte ham? Men det var alligevel sådan en egen sag for en ærlig karl at gå hen og gifte sig med en andens slegfredkvinde, det kunne han dog lige godt ikke indlade sig på,

og der var jo desuden barnet, som var i vente – nej nej! Han *ville* ikke lægge fadernavn til!

Men, hvad skulle den sølle Maren så blive til? Det var tingen. Og han havde jo nylig i drømme set hende som sin kone og med et lille barn på skødet, det *skulle* vel gå i opfyldelse? Men så den skrækkelige slutning på det hele? Nå ja, den del af drømmen var kanske allerede opfyldt, idet Rasmus Huggetand i slutningen af sin samtale med Maren jo havde grebet hende hårdt i armen og truet og tiltalt hende med hårde ord. Det var vel ikke sagt, at drømme helt igennem skulle opfyldes bogstaveligt.

Det trak Niels Vejrum hid og did, så han ikke kunne komme til nogen fast og endelig beslutning. Men den behøvede han jo heller ikke at tage lige straks. Det var en alvorlig og vigtig sag, som fortjente at overvejes, og Maren havde ikke forskyldt af ham, at han straks skulle fare hen og byde sig til anden gang. Han ville betænke sig to gange, inden han gjorde det.

Den sidste søndag før Mikkelsdag træffer vi om eftermiddagen hele den østergårdske familie ude i gården. Johan havde lavet en gynge til krøblingen mellem tvende i jorden fastplantede høje, stærke støtter, og det var første gang, den skulle prøves. Anton sad i gyngen, og Johan stod bag ved og kastede ham til vejrs, hver gang han kom tilbage fra luftfarten. Ja, det var morsomt! Drengens blege ansigt var lutter smil og henrykkelse, og hans øjne lyste. Mage til hurtig, oplivende bevægelse havde han aldrig kendt.

Lone stod med foldede hænder og så til; hun var glad over, at drengen fornøjede sig, men frygtede for, at gyngen skulle gå i

stykker og sende ham hovedkulds ned på den hårde, ujævne stenbro.

"Hold nu endelig op, Johan!" sagde hun; "det ser da så grusseligt ud, hver gang han ager langt op ad taget, som om han skulle smides helt op over huset, det går vist aldrig godt!"

"Å nej, mo'er," bad Anton; "vi har jo nylig begyndt, og du må tro, jeg har godt af det. Jeg bliver så dejlig varm, og se, hvor jeg kan strække benene! Det kan jeg jo aldrig på min rullestol. Bliv kun ved, Johan!"

"Ja, bare det ikke ender med en ulykke!" sukkede moderen.

"Nej, så gu' gør det ej!" trøstede Mikkel Skovstrup. "Du skal ikke være så ræd, vor mo'er, stropperne har jeg selv snoet, de holder nok, og når drengen holder godt fast, så slår det bæst ham så gu' ikke af."

"Ser vi *det*, ser vi *det*! God dag, og Gud hjælpe jer!" lød det pludselig med Mads Pedersens velkendte stemme.

De andre havde været så optaget af legen, at de knap havde ænset naboen og hans trivelige viv, der i det samme var trådt til og havde stillet sig blandt de øvrige skuelystne.

"Hvad skal det gøre godt for?" sagde Mariane.

"Å, det er barnet, der skal vugges," svarede Mikkel Skovstrup oprømt; "Anton er jo vor mindste, ser du, og han skal være barn et bitte stød endnu, kan du forstå det, Mariane?"

"H'ja'ja'a!"

"Anton har såmænd selv hittet på det," forklarede Lone. "Han læste i en fortællingsbog om en sølle dreng i – hvor var det nu? Var det Fyn eller Grønland?"

"England, mo'er!" rettede Anton leende.

"En bitte dreng i England, ja, en sølle krøbling med dårlige ben ligesom vor Anton, og han kom sig ved at blive hvistet op og ned i sådan en tingest. Så var der jo hverken rist eller ro, inden vi fik denne i stand til vor sølle dreng. Jeg ved dog ikke, om vi havde givet efter så hurtigt; men så var nådigherrens doktor her inde forleden dag, og han sagde, at deri kunne vi gerne føje ham. At slynge eller gynge, hvad det nu var, han kaldte det, ville ingen skade gøre ham, det ville snarere gøre ham godt, sa'e doktoren."

"Nådigherren havde selv sendt ham," tilføjede Mikkel Skovstrup som en oplysning, der ikke burde dølges. "Doktoren var nylig kommet hjem fra en udenlandsrejse, ellers havde han været her for længe siden."

"Ja, nådigherren havde selv sendt ham," gentog Lone, "og i enkom for at se til Anton."

"Og doktoren forklarede selv Johan, hvorledes gyngen skulle laves," indskød Laursine.

"Johan? Hvorfor ikke din fa'er – eller Rasmus?" sagde Mariane.

"Ja, fa'er hørte også på forklaringen; men doktoren mente, at Johan var den, der forstod ham bedst, og han er da også den nævenyttigste. Rasmus kunne såmænd ikke have lavet sådan en gynge!"

"Jo, så mari kunne han så!"

"S'ja, det var nu ellers et sært påhit af en lærd mand, som jeg siger," mælede Mads Pedersen, "og det nytter skam ikke for en pibe tobak."

"Det skal du endda ikke sige," sagde Lone; "drengen holder med doktoren og mener, at det kan hjælpe."

"Ser vi *det*, ser vi *det*! Har bøgerne nu gjort ham *så* klog? Nej, du måtte hellere lade Mariane signe og måle ham, som vi så tit har snakket om; det skulle bedre hjælpe."

"Nej, den slags kunster skal ikke blive brugt hverken på mig eller mine, så vidt jeg må råde," svarede Lone og slog kors for sig. "Der skal ingen findes hos dig, som befatter sig med at øve trolddom, står der skrevet."

"Det er såmænd ikke trolddom, men det rene Guds ord, jeg bruger, og det behøver du ikke at korse dig over, jeg er ingen heksekvind," sagde Mariane stødt.

"Nej, det kan gerne være; men jeg bliver nu ved min tro og stoler på Vorherre og hans hellige ord."

"Der skal dog hjælp til Guds hjælp, som ordet går," ivrede Mariane.

"Ja, der skal så," svarede Lone roligt, "og derfor sørger jeg også altid for, at drengen får en god, forsvarlig kost, der kan give ham sundhed og kræfter."

"Og til sommeren skal han i vandet," fuldendte Mikkel Skovstrup.

"I vandet? Uha, det fæle kolde vand! Nej, lad ham hytte sig for det."

"Jo, det skal nok ikke være så fejl, mente doktoren. Det bruger både nådigherren og junkeren nok hver dag, sagde han os."

"Ser vi *det*, ser vi *det*!"

"Nu har jeg aldrig hørt så galt!" udbrød nabokonen.

Således fortsattes samtalen, indtil Anton blev træt af gyngen og sagde, at nu kunne det være nok for den gang, hvorpå Johan løftede ham ned og satte ham på rullestolen og hjalp ham ind i stuen.

Alle de andre fulgte efter, og Lone trakterede hele selskabet med honningsødet bygsuppe og æggekage, retter, der var lavet i forvejen; for det var i følge indbydelse, at naboparret var til stede som gæster. Man begyndte med bygsuppen, der frembåres i et stort lerfad, som alle kunne lange til, alle undtagen Anton, der som sædvanlig sad for sig selv på rullestolen midt på gulvet og nød sin andel af gildemaden ved det lille bord.

Da det øvrige selskab var blevet bænket ved langbordet og havde begyndt at få skeerne i gang, sagde Mariane:

"Det er sært nok med Rasmus, hvor han bliver af; han lovede endda at være her om et øjeblik."

"Ih, det er da også sandt!" udbrød Lone; "løb over og kald på ham, Laursine, og sig, at vi bier ham med den ene hånd."

"Vi kan jo levne lidt til ham, mo'er," foreslog pigen. Hun blev siddende.

"Å, det er såmænd aldrig værd at kalde på ham, for det kan være, han slet ikke kommer alligevel," sagde Mariane og sendte den unge pige et meget sigende øjekast, hvilket denne lod, som hun ikke forstod.

Da ingen sagde noget, vedblev Mariane efter en lille pause:

"Gud skal vide, hvad der skader den knægt; han har været så underlig i sidstningen."

"Ih, så-å!" sagde Mikkel Skovstrup og spyttede en blommesten ud på gulvet.

"Jeg tykkes heller ikke, han er sådan, som han plejer at være," mente Lone; "ikke fordi jeg har set ham så tit, han kommer her jo næsten aldrig mere."

"Nej, er det ikke et særeste spil med knæjten?" sagde den bekymrede moder; "han går hjemme alle tider og har ingen lyst til at sætte foden uden for en dør, undtagen når han skal i marken, men det er jo sin sag, og så ser han ud, som om der var noget, han gik og grubliserede over, og han siger ingen ting og svarer knap, når jen snakker til ham."

"Bare han så ikke går hen og bliver syg for os," genmælede Lone; "han skulle alligevel være forsigtig, det er måske kolden, han går og trækkes med nu i efterårstiden."

"Hvor længe har han haft det på de måder?" spurgte Mikkel Skovstrup.

"Ja, han har såmænd it været rele siden den dag, han var med at meje byg på hovmarken."

"Og da blev han endda både målt og signet af ridefogeden," knistrede Laursine og skottede til kæresten.

"Ih, men hvad er det, tøsen sidder og fortæller?" råbte Mariane.

"Forklar dig, min pige!" gumlede Mikkel Skovstrup.

"Å, det var bare et indfald, jeg fik," svarede Laursine; "har I aldrig prøvet at signe og måle ham, Mariane?"

"Jo, mange gange; men det hjælper ikke det mindste," lød svaret.

"Nej, det kan vi jo vel begribe," lød det omme fra rullestolen.

"Tror du heller ikke på simpelfikunster, bitte Anton?"

"Sympatikunster, mener I vel?"

"Ja, simpelfikunster, tror du ikke på dem?"

"Nej, men jeg tror på Vorherre og en god forplejning, og nu er jeg nær ved at tro, jeg bliver rask en gang," svarede krøblingen, der allerede var færdig med at spise og sad og anstrengte sig for

at rette sine krumme knæer; "kom og se, mo'er, om I tror, mine ben nogen tid har været så rette, som de er nu?"

"Ih, Gud velsigne dig, min dreng, for den tro!" sagde moderen glad bevæget og gik hen til ham, "du har jo aldrig før villet høre tale om, at du kunne komme dig, og nu siger du det selv! Jo, jeg tykkes næsten også, at benene er en bitte kende rettere, end de plejer at være," vedblev hun, idet hun bøjede sig ned over ham og kyssede ham. "Gud velsigne dig, min kære dreng!"

Hun havde fået tårer i øjnene, dem hun gav frit løb, og hun satte sig stille til bords igen med foldede hænder.

"Ser vi *det*, ser vi *det*!" sagde Mads Huggetand, "det er nok mo'er, der græder over den bitte?"

"Ja, jeg kunne både le og græde," svarede hun og tørrede sine øjne; "for jeg er så glad i dag, som jeg ikke har været i mange tider."

"Tror du da rele, han kommer sig?" spurgte nabokonen tvivlende.

"Det har jeg i grunden altid troet, Mariane, men nu er jeg mere vis på det end nogen sinde."

"Gud give, I havde ret, mo'er!" sagde Laursine og så hen til broderen med et kærligt blik.

"Ih, så må vi også have en gynge i stand til Rasmus!" skrannede den tykke nabokone.

"Ja, han skulle gynges, skulle han!" mumlede Laursine.

"Å hvad, du kan da vel begribe, Mariane, at denne ene gyngetur ikke kan have hjulpet stort, og det er der heller ingen af os, der tror," svarede Lone; "men husk på doktorens og nådigherrens løfter og så drengens egne ord nyssen – det peger

jo da alt sammen til den gode side. Og så havde jeg en underlig drøm i morges, kort før jeg vågnede. Jeg drømte, at jeg sad her inden for ved kakkelovnen og spandt på min rok, og der var ingen andre i stuen end jeg, og jeg var så glad, så sjæleglad, kan jeg huske, men hvad det var over, vidste jeg ikke, førend drengen lige med et kommer ind ad døren der henne og går hen imod mig! Så vidste jeg, hvad jeg var glad over, drengen kunne gå! Han lammede rigtig nok lidt og havde en stok i hånden, men gå kunne han."

"Ja, sådan fortalte vor mo'er i morges, da vi vågnede," indskød Mikkel Skovstrup, "og hun har så tit drømt noget, der passede."

"Ser vi *det*! Ser vi *det*!" snakkede Mads Huggetand med og tændte sin kridtpibe; han var lutter øre, og det var hans mage også.

"Og hvad så?" sagde hun spændt.

"Jo, og så syntes jeg, han var så pæn i tøjet og havde en hvid klud i brystet og en bog under armen …"

"Det har han jo næsten altid, den bogorm, som jeg siger," afbrød Mads Huggetand – "nå?"

"Ja, så er der ikke mere; for lige som jeg havde rejst mig fra rokken og ville snakke til ham, råbte Mikkel, at det var tid at stå op, og så vågnede jeg."

"Jeg var så gu' kyv af det, at jeg ikke holdt min mund lidt længere," sagde Mikkel med en godmodig latter og kløede sig bag øret; "for havde jeg bare gjort det, så havde vi nok fået mere at vide."

"Ja, men det vigtigste fik vi da," trøstede Lone.

"S'ja'a'a'!" sagde Mariane og tænkte på sine simpelfikunster.

Måltidet var nu til ende, og Laursine begyndte at tage af bordet.

"Der kom ingen Rasmus," sagde Mariane og rejste sig; "jeg tror, jeg skal vejgå hjem til Vestergård og drive ham her over."

"Ja, gør det, Mariane, men kom så igen," sagde Mikkel, idet hun gik.

Hun blev borte over en time, og gyngen var kommet i gang igen, da hun vendte tilbage; men den skænkede hun ingen opmærksomhed denne gang, for hun var alene og så ud, som om der var mødt hende noget ubehageligt, syntes både Johan og Anton. Hun skyndte sig forbi dem og ind i stuen til de gamle og Laursine.

"Hvifor har du ikke Rasmus med?" spurgte Lone.

"For han var ikke til at hitte hverken oppe eller nede," svarede Mariane og tørrede sine øjne. "Jeg kaldte og råbte på ham både ude og inde; men der kom ingen Rasmus. Til sidst traf jeg Maren oppe i øverstestuen, hvor hun sad og kukkelurede på sin standkiste med en salmebog i hånden, som hun hverken sang eller læste i, for hun sad og snøvsgræd, da jeg så nøjere til. Jeg spurgte hende, om hun ikke havde hørt, hvordan jeg gik og kaldte på Rasmus? Jo, hun havde. Om hun ikke vidste, hvor han var? Nej, hun havde nyssen set ham daske ud af gårdsleddet; men hvor han var gået hen, vidste hun ikke. Å ja, vi må nok sige, at dem, Vorherre giver børn, giver han også hjertesorg. Det er da også et særeste spil med knæjten!"

"Da kan du ikke just klage over, mo'erlil, at flokken er blevet for stor," trøstede Mikkel.

"Nej, men den ene, jeg har, kan også give mig nok at tænke på, lader det til."

"Hvad græd Maren for?" spurgte Laursine.

"Ja, hvem kan vide det, bitte børn? Hun render også helt avet om i sidstningen og tuder og flæber over ingen ting, hun, der for et par måneder siden var så fro og munter som nogen lærke. Dersom hun ikke er blevet forhekset, så forstår jeg mig ikke på'et," lagde Mariane til med en dybsindig, bekymret mine.

"Å, det er da vel ikke dit ramme alvor?" sagde Lone uvillig.

"Jo, gu' er det så!"

"Har I så ikke prøvet at signe og måle hende?" spurgte Laursine.

"Jo, flere gange. De sidste tre torsdag nætter, bestemt på slaget tolv, har jeg taget hende stiltiende ud igennem vinduet, og jeg har målt og signet hende og givet hende sod, blandet med salt og malt, og ladet hende bære kirkebly på sig og meget andet; men lige meget hjælper det."

"Den slags historier skøtter jeg ikke om at høre flere af," sagde Lone og korsede sig. "Pigen kunne jo blive syg af at tumles sådan med, om hun var aldrig så rask i forvejen."

"S'ja'a'a'! Du får at blive ved din tro, Lone, jeg bliver ved min, og den er rele."

"Bare hun ikke har været for nær ved karlfolk, den viltre tøs?" bemærkede Mikkel Skovstrup.

"Ser vi *det*, ser vi *det*! Så det kunne du også sidde og komme i tanker om?" sagde Mads Huggetand.

"H'ja, det var bare sådan noget, der bares mig for; jen har da hørt så galt før, og noget må tøsen jo da fejle."

"Ja, er hun kommet galt af sted, kan det ikke have været ved andre end Johan i Østergård, sådan som de har rendt efter

hinanden hele sommeren," sagde Mariane i en tone, der ikke lod tvivl tilbage.

"Johan har ikke rendt efter Maren, og ham tør jeg tage fri," erklærede Laursine og så den tykke nabokone fast ind i øjnene.

"Ser vi *det*, ser vi *det*!" brumlede Mads.

"Ih, men hvifor tager du dig hans sag så heftig an, bitte Sine?" sagde Mariane med et stikkende øjekast.

"For jeg ved, han er fri, om nogen er det," svarede pigen tappert, "og det er synd af jer at sidde og skamfutte ham på hans bag; skal jeg kalde på ham, at han kan forsvare sig selv?"

"Nej, du skal såmænd ikke," sagde moderen og lagde salmebøgerne frem; "jeg tykkes ellers, vi er kommet ind på kapitler, som er helt upassende på denne højhellige dag. Lad os hellere læse og synge lidt og takke den kære Gud og skaber for mad og alle gode gaver."

Det kunne ingen have noget imod. Lone læste dagens evangelium om "Enkens søn af Nain", og bag efter sang de "Guds Godhed ville vi prise, vi Kristne store og små", "Den, som mig føder, det er Gud min Herre", og flere gamle kærnesalmer.

Således forløb tiden, indtil det begyndte at mørknes, og Mads og Mariane gik hjem.

Kort efter, at Mariane havde været hjemme og søgt efter sønnen uden at træffe ham, kom denne hjem fra marken, hvor han længe havde gået og stolpret omkring uden med eller mål. Hjemkommen skrumlede han ind ad en dør og ud ad en anden hele huset igennem. Til sidst kom han op i øverstestuen, hvor Maren endnu sad på standkisten med salmebogen på skødet, ligesom Mariane havde forladt hende.

"Nå, her sidder du og fjæler dig!" sagde han mørk; "kom ned og giv mig min mellemmad. "

"Du skal over til Østergård og spise mellemmad," svarede hun; "din moder var her nyssen og ville have haft dig med."

"Nej, jeg vil ikke til Østergård i dag," sagde han but og nærmede sig døren, "kom nu og lad den flæben fare."

"Rasmus, bliv og snak lidt med mig! Jeg er så gruelig forknyt!"

"Nå, hvad godt da?" sagde han hårdt, idet han vendte tilbage og stillede sig tæt foran hende. "Det er da en Fandens tuden! Hvad tuder du for?"

"Å, det ved du jo godt, Rasmus," svarede hun og tørrede sine øjne med forklædet; "jeg græder, fordi jeg er forrådt, og det af min bedste, min eneste ven i verden!"

"Hvem er det? Er det skytten eller Johan i Østergård?" sagde han med et ondt og stygt smil.

"Åk, Rasmus, kæreste Rasmus, hvordan kan du snakke sådan, da du dog ved bedre, og jeg har sagt dig så tit, at det er dig og ingen anden!"

"Å, sludder og løgn!"

"Er det løgn!" tvinede hun; "nej, det er den grangivelige sandhed, om der er sandhed til i verden! "

"Ja, det kan jeg tro, om jeg vil; nej, du har så gu' haft med flere end en at skøtte, din løsagtige taske, og Johan er ikke mere fri, end jeg er det."

"Så er du da også en Dævlens soldkarl, der kan sige mig det lige i øjnene, endda du ved, hvor skammeligt din mund lyver!" råbte hun med gnistrende øjne og sprang op. "Gud give, det *havde* været Johan og ikke dig, for han er en ærlig karl og havde ikke sveget mig i nøden, som du vil, din elendige, falske blakke!

Åk, herreste Gud, hvor fortabt jeg er!" vedblev hun, idet hun atter brast i gråd og gik hændervridende frem og tilbage på gulvet. "Der var en tid, da jeg troede dine løgne, at Johan havde godhed for mig, og jeg begik den synd at prøve på at besnære ham, efter at jeg var faldet for dig; for det var desværre først *bag efter*, jeg blev klog på, at dine løfter om trofasthed ikke havde været andet end mundsvejr og lutter falskhed, for at du kunne få det med mig, som du ville. Men Johan var ikke sindet, som du havde tudet mig i øre, og vil du ikke kendes ved mig, så kommer jeg til at stå alene med min sorg og min skam, for så har jeg ingen fa'er til barnet, Gud nåde mig!"

"Ja, du får at ligge, som du har redt," svarede han koldt; "sådanne løsagtige fruentimmer som du og dine lige fortjener ikke bedre; jeg vil ikke have mit navn skrevet i kirkebogen ved siden af dit."

"Jo, det *skal* du!" råbte hun fortvivlet, idet hun trådte tæt hen foran ham og så ham op i ansigtet med et vildt udtryk i sine grådrøde øjne. "Du *skal* kendes ved mig! Jeg skal nok tvinge dig dertil! Jeg vil gøre min saligheds ed på, at det er dig og ingen anden, der har sveget mig! Jeg vil sige det til dine forældre og til alle og enhver, også til nådigherren!"

Rasmus blev nu helt forskrækket over hendes vilde heftighed; det begyndte at blive ham lovlig broget, dette her, og gik hun hen og gjorde alvor af sin trussel, kunne det blive ham svært nok at ride stormen af. Han tav et øjeblik og strøg sig om munden, som om han ikke var på det rene med, hvad han skulle svare; men endelig sagde han i en forandret tone:

"Du kan da vel begribe, Maren, at det ikke var mit ramme alvor ..."

"Hvad var ikke dit alvor?"

"At jeg ville bryde mit ord og ikke kendes ved dig."

"Jo, det var dit alvor!"

"Nej, så gu' var det ej! Men jeg stillede mig kun sådan an, fordi jeg var ræd for, at du også havde haft med andre karlfolk at gøre."

Pigen stirrede vantro og forundret på ham.

"Jo, ser du, bitte Maren!" vedblev han; "hvad jeg sagde om Johan, at han havde godhed for dig, var barestens et påfund; for det var især ham, jeg var ræd for. Det bares mig for, at I havde et godt øje til hinanden."

"Jo, det er en god snak, den! Jeg havde aldrig tænkt på Johan, førend du begyndte at snakke til mig om ham," sagde hun tvivlende.

"Det kan gerne være; men jeg troede nu alligevel, at det havde sig sådan, og derfor ville jeg sætte jer på prøve; men nu er jeg nær ved at tro, at jeg dog har taget fejl, og at jeg kan stole på dig."

"Rasmus, Rasmus!" råbte hun og så på ham med et gennemtrængende, prøvende blik; "dersom dette kun er et nyt påhit af dig for at narre mig, så er det en gruelig synd! "

"Nej, det er minsæl min hjertens mening," forsikrede han, idet han drog hende ind til sig og kyssede hende; "så, er det nu godt? Tror du mig nu?"

"Ja, gid jeg kunne!" svarede hun sukkende.

"Å jo, det kan du nok; men nu er du jo blevet så forbævret, dit sølle barn, og du skal have tid til at komme i ro igen. Det var måske også synd af mig at prøve dig så hårdt; men nu er det jo

overstået, og du skal i alle måder få det, som du ønsker det, og som jeg har lovet dig."

Hvad man af hjertet ønsker, tror man gerne, og den stakkels forførte pige fik da også omsider bugt med sin tvivl og gav sig tilfreds. De satte sig på kisten ved siden af hinanden og blev ved at snakke endnu en stund.

"Ja, når du bare vil stå med mig," sagde hun fattet, "så tykkes min lod mig ikke så grov' elendig endda; men jeg ved ikke … det bæres mig heleste tiden for, at du dog vil narre mig til slut! Hvifor sidder du sådan og ser ned i gulvet bestandig? Kyves du kanske ved at se på mig? En gang kunne du endda lide at se mig ind i ansigtet," lagde hun sørgmodig til og rykkede ham i ærmet.

"Du kan da også hitte på de hundrede og seksten ting," svarede han i en tone, der skulle være spøgende, men blikket, han tilkastede hende, var usikkert og skummelt. "Kan det ikke være lige fedt, enten jeg ser op eller ned? Nu har jeg sagt ja til alt, hvad du forlanger af mig, og derfor vil jeg være fri for dine kyvlingsorger, og du skal slå dig til tåls."

"Ja, ja, ja, bitte Rasmus, jeg skal nok være gæv, når du er det," sagde hun hastig og klyngede sig tæt op til ham; "men at jeg har været så rent af lave i dag, kan du heller ikke regne; for dersom du vidste, hvor hårdt det var mig imod, at du nægtede at gå med mig til alters, og vi har jo da altid fulgtes ad til Herrens bord alle de andre gange?"

"Så, begynder du nu igen?"

"Nej, jeg gør ikke, Rasmus, du skal ingen utak have, for jeg hørte jo godt, at du ikke havde stunder i dag, skønt du var tegnet; men vi skal jo have noget at snakke om, og jeg ville

gerne, du skulle vide, hvor tung den ensomme kirkefærd var mig, og hvad jeg tænkte ..."

"Nå, hvad tænkte du så? Vel sagtens på alt andet end det, du var gået efter?"

"Ja, det kan gerne være, Rasmus, for de sorger, jen bær, kommer selvbuden i tanke og la'er sig ikke vise af, i hvor gerne vi ville. Men da jeg gik i flok med de andre op til alteret, syntes jeg grangivelig, at præstens og alle de andres øjne var rettede på mig, og jeg var til mode, som om jeg skulle synke i gulvet af blusel og skam. Havde du været med, ville jeg ikke have regnet det så meget; men jeg var ene blandt de mange, dig savnede jeg, og så var det, jeg tænkte på, hvor længe det skulle vare, inden jeg kom til at stå helt alene på kirkegulvet ... i åbent skrifte... Å Gud!"

"Sikke noget!" afbrød han hende, "hvad skulle du det for? Blæse med både præst og skriftemål! "

"Uha nej, Rasmus! Gud fri os fra at forsværge vor dåb og kristendom! Hvad skulle vi ellers have at trøste os ved, når vi skal dø?"

"Dø!" gentog han og sprang op, "hvem taler om at dø? Er der nogen, der skal dø? Du snakker over dig, tøs!"

"Jeg tykkes næsten, det er dig, der snakker over dig," sagde hun og stirrede forundret på ham, for hans lemmer skælvede, og han så helt uhyggelig ud. "Du er vist syg, Rasmus, sådan som du ryster ..."

"Syg? Er jeg syg? Så gu' er jeg ej!" sagde han og vendte sig fra hende for at undgå hendes blik.

"Går du nu fra mig, Rasmus? Der er en ting, vi ikke fik talt om."

"Nå?" svarede han med hånden på dørhåndfanget og uden at vende sig om.

"Når skal vi så snakke til dine forældre og sige dem hele re'ligheden?" svarede hun og trådte hen til ham. "Det første er vel det bedste, og hvis jeg må råde, skal det ske i aften, så såre de kommer hjem?"

Han blev stående som en støtte og stadig med bortvendt åsyn.

"Nej, i aften er jeg ikke tilpas til det," sagde han endelig og åbnede døren.

"Men så i morgen da?"

"Ja, i morgen, *i morgen* skal det ske!" svarede han hæst.

"Skal jeg så gå ned og give dig din mellemmad?"

"Nej, jeg har fået mere end mellemmad nok for denne gang."

Dermed gik han.

"Det var da et underligt svar," mumlede hun, idet hun gik ned i køkkenet og tog sit skættelærreds forklæde på, for hun hørte sognehyrdens tudehorn og skulle i marken at hente køerne hjem til malkning. "Å ja, Herre Gud," tænkte hun og skyndte sig at gå, "jeg får måske hårde nødder at hase med Rasmus, når jeg bliver bundet til ham, for tvær og urimelig er han; men det får i Guds navn at gå, som det kan, bare han vil kendes ved mig og gifte sig med mig, som han har lovet, så skal jeg bære min lod uden knur."

Da hun drev køerne ind, var Mads og Mariane vendt tilbage og stod ude i gården.

"Hvor er Rasmus?" spurgte de.

"Har I ikke truffet ham?" spurgte pigen; "da må han være hjemme, med mindre han er gået igen; for jeg snakkede med

ham lige nyssen, før jeg gik efter køerne. Jeg er ræd for, han er blevet syg; for han var så sær og snakkede så underlig. Kig en gang ind i karlekammeret, madmo'er, om han ikke skulle være der?"

Mariane trippede af sted, det bedste hun kunne, og forsvandt gennem stalddøren. I karlekammeret traf hun ganske rigtigt sønnen, der lå i sengen med dynen op under hagen.

"Er du syg, bitte Rasmus?" sagde hun og satte sig på sengestokken.

"Ja, jeg er rent skidt, mo'er, og derfor gik jeg hen og lagde mig," svarede han.

"Det var da kyvsomt! Er der så ingen ting, du vil have? En bitte tår skoldt mælk og et stykke smørrebrød?"

"Nej, jeg kan hverken æde eller drikke. Jeg er ræd for, det er kolden, der har fat i mig, det ryster mig sådan imellem stunder."

"Ja, det snakkede de rele om ovre hos Mikkels, og de ventede sådan efter dig. Du kom ikke!"

"Jeg var jo syg, mo'er! Hører I ikke, hvad jeg siger? Og her får jeg nok lov at blive liggende de første dage."

"Åk, jen har da heller ikke andet end sorg og modgang! Skal jeg signe dig, inden jeg går?"

"Nej, jeg bryder mig … Fanden om jer signen, for den hjælper ikke det bitterste! Gå jer vej og lad mig ligge! Men hør," tilføjede han, idet hun stod' op og nærmede sig døren, "lad Maren gå ned i engen i morgen tidlig og se til bæsterne og flytte dem; men det skal være tidligt, så tidligt som mulig; for den brune er så slem til at stryge hovedlavet af sig, I ved."

"Ja, det skal hun nok, min dreng, hvis du ikke bliver rask forinden og selv kan gå, som du plejer; din fa'er er jo gammelagtig og vil nødig op så tidligt."

Så gik hun.

Rasmus havde ikke et øje lukket den hele nat. Tankerne holdt ham vågen; de arbejdede i hans hoved som kværne i et mølleværk. Han ville for enhver pris være fæstegårdmand i Vestergård efter sin fader; ellers vidste han ikke, hvad der skulle blive af ham. Udsigterne til at nå dette mål var ganske vist ringe nok, og han overså ikke hindringerne. Ved egen eller sin faders hjælp nåede han det aldrig, det var klart, dertil stod de begge alt for dårligt anskrevet hos herskabet, og nådigherren havde jo desuden sagt ham det med rene ord, at for ham var der intet at håbe i den retning. Men folkene i Østergård var jo svært i kridthuset hos herremanden, og ved deres hjælp, ved at besvogre sig med dem, var det måske dog muligt at vinde frem til målet. Bare han en skøn dag kunne fremstille sig for nådigherren som Laursine Skovstrups mand eller i det mindste som hendes trolovede – han kunne jo få sin svigerfader med som fortaler – ja, så var han vis på, det ville gå. Men det var også den eneste mulighed, han kunne øjne. Ville det *lykkes* at vinde de mægtige forbundsfæller på den antydede måde og ved deres hjælp at gennemføre planen? Ja, også her var noget i vejen, og mangen én kunne måske mene, at Rasmus, efter de erfaringer, han allerede havde gjort, lige så godt kunne opgive ævred og slå den hele sag af hovedet. Men hvad man meget ønsker, det tror man gerne, og Rasmus Huggetand var desuden alt for halsstarrig og selvtillidsfuld til noget øjeblik at tvivle om, at hans bestræbelser en gang skulle krones med held, når han

bare hængte i og ikke gav tabt. Hvad var der i grunden i vejen? Pigebarnet havde forgabet sig i en anden; men denne anden var kun en sølle tjenestekarl, og det var da alt for urimeligt, at hun i længden skulle foretrække en sådan kæreste for ham, gårdmandssønnen, der kunne byde hende udsigt til en gang at blive gårdkone. (Hvor ringe denne udsigt var, behøvede han jo ikke at gøre nogen rede for.) Og var det så ikke allerede store ting, at han havde begge hendes forældre fuldt på sin side? Jo, det gik nok, det både *kunne* og *skulle* gå!

Men så var der jo rigtignok Maren. Ja, det var ganske vist en hindring, og, som det syntes, en langt værre, end han nogen sinde havde forestillet sig. Dumt, forbandet, nederdrægtig dumt, at han nogen tid indlod sig med hende! Tåbelige tøs, der kunne sætte sig så fast i hovedet, at det hele havde været andet end fjas og narreværk fra hans side! Uden denne blege, flæbende, tryglende taske syntes vejen til målet ham både klar og nogenlunde fremkommelig; men skønt hun hang fast som en borre, måtte hun dog bort og give plads for Laursine Skovstrup … det var nødvendigt … og siden hun ikke ville med det gode … så … jo … det skulle så være … Fra først af havde tanken fået ham til at gyse, og han havde afvist den … men den kom igen … altid igen … ville ikke slippe ham … det skrækkelige var efterhånden forsvundet … han omgikkes den som den ene fortrolige den anden … I nattens lange, tavse mørke var den endelig modnet til beslutning … hans forsæt stod urokkeligt fast …

En times tid før daggry stod han op, tog sine bukser og træsko på og forlod staldkammeret. Han gik ud i gården og hen til bryggersdøren, som klinken var taget af; men han åbnede

den med en pind som klinke, og gennem bryggers og køkken trådte han ind i stuen, hvor hans forældre og Maren lå og sov i alkovesengene.

"Sover I?" kaldte han.

"Herre Jøsses! Hvem er det?" råbte moderen angst og fo'r op af søvnen.

"Det er mig, mo'er; er Maren gået til engen?"

"Nej, endnu ikke; går du kanske selv?"

"Åk nej, mo'er; jeg står her så syg, så jeg dingler, og er nødt til at søge sengen igen; men bæsterne skulle flyttes, det er på den høje tid."

"Ja, så skal hun snart komme af sted."

Med den besked gik Rasmus tilbage til staldkammeret igen og drog døren i efter sig. Han lagde sig dog ikke i sengen, men skyndte sig at få resten af sit tøj på, og så satte han sig på sengestokken og lyttede.

Der gik en lille tid, en grusom lang tid, syntes Rasmus, daggryet begyndte allerede at kaste sit første matte skær gennem det lille vindue ind i kammeret, og han blev til sidst så utålmodig, som om han virkelig havde feber.

Endelig hørte han en i træsko komme ud ad bryggersdøren og gå hen ad stenbroen efter gårdsleddet.

Han ventede nogle øjeblikke, efter at lyden af de klaprende træskotrin havde tabt sig. Så sneg han sig på hosesokkerne ud af kammeret, ud af gården, ned ad vejen efter åen.

Egnen lå hyllet i en kold tåge, der blev tættere, jo længere han kom ned efter engene. Der var endnu over en halv time til solopgang, og det var temmelig mørkt. Ikke en vind rørte sig, og intet afbrød stilheden. Menneskene lå endnu i deres søde

søvn, og dyr og fugle og hele naturen slumrede ligeledes, Rasmus Huggetand og så en anden menneskelignende skikkelse, han kun dunkelt kunne skimte gennem tågen nogle favne foran sig, syntes at være de eneste væsener i en vid omkreds, der var vågne. Begge skred frem i samme retning og stadig med samme afstand imellem sig, den forreste med klaprende træskotrin og Rasmus med snigende, lydløse fjed. Den tætte, hvide tåge lå som en stille, fredelig indsø over engdalen. I denne sø forsvandt de.

En halv time senere vendte den ene af skikkelserne tilbage. Det var Rasmus. Nu havde han hastværk. Han løb som på livet løs op ad engvejen hjemefter. Da han nærmede sig gården, så han efter skorstenene – ingen af dem røg. Ikke et menneske var oppe endnu hverken i Øster- eller Vestergård, undtagen han, og så en til; men hun … var jo gået til engen at flytte heste. Det var nu næsten blevet lyst, og solen måtte snart komme. Rasmus skottede til bryggersdøren, da han smuttede ind ad gårdsleddet; den var lukket endnu, og alt var tyst og stille i gården. Som en vind fo'r han hen ad stenbroen, ind ad stalddøren, ind i kammeret og lukkede døren efter sig. Han satte sig på sengekanten og følte til sine våde, snavsede hosesokker; hvad skulle han nu gøre med dem? Efter et øjebliks overvejelse besluttede han at beholde dem på og lade dem tørres på fødderne. Vest og bukser tog han af, og så gik han i seng.

Op på formiddagen kom Mariane tudskrålende over til Østergård. Lolemmen stod åben, og der gik hun hen og stak sit hoved ind ad åbningen. Inde i loen stod både Mikkel og Lone,

Johan og Laursine næsten skjulte i en sky af støv og avner og rensede korn med solde.

"Å, Herre Gud!" hylede Mariane, "I kender da heller aldrig til andet end fred og medgang og gode dage, mens der rammer os den ene ulykke værre end den anden!"

"Hvad er der nu i vejen?" spurgte Mikkel, idet han den ene gang efter den anden kastede kornet op i luften foran sig, blæste avnerne fra det og fangede det igen i soldet, hvorpå han atter gav sig til at køre rundt og samle småvipper og meldrøje i hvirvlen, der dannede sig midt i soldet.

"Vær nu stille lidt og hør efter, hvad jeg siger, det er sørgeligt nyt, jeg har at bringe!" råbte Mariane ivrigt. "Maren er såmænd druknet!"

"Ih, Gud fri os, hvad siger du!" udbrød de alle fire på en gang og holdt inde med rensningen. "Når er det da sket, og hvor?" tilføjede Lone og trådte nærmere til logabet.

"Det er såmænd sket i denne morgenstund og nede i åen. Lidt før daggry gik hun til engen at flytte bæsterne, men kom ikke tilbage. Vi andre stod op, og vi spiste davre, og vi ventede og ventede, men der kom ingen Maren. Så gik Mads såmænd selv der ned, og da gik begge bæsterne løse med opringlede tøjre, men hende så han ikke. Han fangede så bæsterne og slog tøjrene ud og trådte tøjrepælene ned, og så gav han sig til at lede, det gamle skind."

"Hvi for ledte han ikke først og lod bæster være bæster?" sagde Mikkel Skovstrup.

"Ja, det var kanske også sådan, han bar sig ad, jeg husker det ikke, for mit sølle hoved er rent fortumlet; men lige meget havde det vel været, om han også havde fundet hende lidt før;

for hun lå såmænd og sam i siden af åen og var både kold og stiv, da han endelig havde fundet hende og fået hende hæflet op på land; død var hun, og død blev hun."

"Bare hun endda ikke har gjort det selv!" sagde Lone stille og korsede sig.

"Ja, det er der ingen, der ved, men det er vel i grunden det rimeligste, eftersom hun har været i sidstningen," mente Mariane.

"Nå, men vi står her og snakker," udbrød Mikkel Skovstrup og satte soldet fra sig på logulvet; "trænger I ikke til en håndsrækning? Har I fået den sølle Maren bragt hjem?"

"Ih, nej såmænd har vi ej, Mikkel, hvordan skulle vi det? Rasmus er syg og var gået i seng i aftes, da vi kom hjem, og har ikke været oppe siden. Mads er ene om'et, og det ser rivegalt ud. Du kommer til at gå over og hjælpe ham, Mikkel!"

"Kom, Johan, lad os gå begge to!" sagde Mikkel Skovstrup ivrigt; "med dette her haster det ikke, det kan vente til siden."

Begge mandfolkene fo'r af sted over til naboens, hvor Mads imidlertid havde fået en vogn trukket frem og forspændt, og med den kørte de alle tre ned til åen.

Rygtet om ulykken havde spredt sig som en løbeild trindt om i sognet, og da vognen kom med den forulykkede, stimlede folk til fra alle kanter og samlede sig i Vestergård. Mændene så alvorlige ud og snakkede ivrigt i munden på hinanden, og kvinderne græd og vred deres hænder ved synet af den druknedes blege ansigt og lange, fyldige hår, der i våde tjavser hang ned fra baghovedet, da Johan og Mikkel løftede hende af vognen og bar hende ind i huset, op i øverstestuen, hvor kvinderne lagde hende på strå på et langt bord og gav hende en

salmebog under hagen, den samme, som hun dagen i forvejen havde haft med sig i kirke og læst i efter hjemkomsten.

Alle havde været så ivrigt sysselsatte med at se på liget og samtale om begivenheden, at ingen havde lagt mærke til et blegt, forstyrret ansigt, der tittede ud gennem de dunkle ruder i staldkammervinduet og spejdende iagttog alt, hvad der gik for sig i gården. Rasmus så den druknede pige og hele optrinnet, og hans øre opfangede med ængstelig iver enhver højrøstet bemærkning, der faldt fra de forsamlede. At hun var kommet af dage ved drukning, var en kendsgerning, som ikke kunne omtvistes; men var det sket ved en ulykkelig hændelse? Eller havde hun undlivet sig selv? Derom var meningerne delte; men der faldt ikke et ord om, at døden mulig kunne være fremkaldt ved morderhånd. Dermed var Rasmus beroliget, og da gruppen stimlede ind i øverstestuen bag efter liget, trak han sig tilbage fra vinduet og puttede sig under dynen igen.

Kort efter jog Johan af sted på sin husbonds bedste hest for at melde øvrigheden det passerede.

Ud på eftermiddagen indfandt herredsfogden og lægen sig. Den sidste undersøgte liget. I dets baghoved var der en stor, blodig bule, frembragt ved et voldsomt slag med en eller anden hård genstand. Hjerneskallen var ikke knust, og slaget havde ikke været absolut dødeligt; men en besvimelse måtte øjeblikkelig være påfulgt, og inden hun havde genvundet bevidstheden, måtte hun være faldet eller måske kastet i vandet.

Således lød lægens beretning, og derefter holdt herredsfogeden forhør.

Mads og Mariane måtte først frem med deres forklaring, der lød på, hvad læseren jo allerede kender; at hun før daggry var gået i engen for at flytte hestene, men var ikke vendt tilbage, og at Mads et par timer senere havde fundet hende liggende druknet i siden af åen.

Om det ikke kunne tænkes, at andre havde været i hendes nærhed, da ulykken skete, og af hvem der kunne æskes yderligere oplysning?

Nej, ikke det de vidste.

Der måtte da være flere folk i gården end de to gamle og den druknede pige? Hvor de var henne?

Der var foruden dem kun sønnen Rasmus; men han var syg og sengeliggende og havde ikke været oven senge det sidste døgn.

Ja, han skulle også i forhør.

Men da moderen erklærede, at han var så dårlig, at han ikke kunne stå op, gik herredsfogeden og lægen, fulgt af Mads og Mariane, ud i karlekammeret til ham. Lægen følte hans puls, der slog så heftigt som på en febersyg, og herredsfogeden forelagde ham sine spørgsmål; men da karlen bestemt erklærede, at han ikke havde været oppe siden om aftenen, han havde lagt sig, hvilket efter omstændighederne heller ikke syntes meget rimeligt, var der altså ingen oplysning at hente hos ham; de fire forlod staldkammeret igen og vendte tilbage til dagligstuen.

Det mørke punkt i sagen var slaget, den forulykkede havde fået i hovedet. Om Mads eller Mariane ingen formodning havde om, hvorledes dette kunne være tilføjet hende?

Jo, pigen havde villet vande hestene, hvilket tydeligt nok fremgik af, at da Mads kom til dem, gik de løse med opringlede tøjre, i stedet for at stå fæstede med tøjrene udslagne. Den brune havde to slemme nykker: den ville stryge hovedlavet af sig, og den ville slå ud efter folk, så man altid måtte være varsom med at nærme sig den.

"Så var det meget uforsigtigt, ja uforsvarligt, at lade en pige trække et så balstyrigt bæst til vands!" sagde herredsfogeden. "Hvorfor gik manden ikke selv, siden sønnen var syg og ikke kunne?"

Jo, pigen kendte godt den brunes nykker og forstod nok at tage sig i agt. Hun havde de snese gange trukket bæsterne til og fra engen, og det var altid gået godt; desuden havde ingen bedt hende *vande* bæsterne, men kun at *flytte* dem.

"Ja, nu er det hele jo klart nok," sagde lægen. "Hun har fået hestene trukket ud på åbrinken for at lade dem drikke, og så har den ene slået ud efter hende, ramt hende i baghovedet og sparket hende ud i åen, hvor hun er forulykket ved drukning, inden bevidstheden vendte tilbage."

Herredsfogeden nikkede, som om også han mente, at sådan måtte det rimeligvis være gået til; men pludselig spurgte han, om pigen ingen kæreste havde haft?

Jo, svarede Mariane, der havde været en del snak om, at hun og Johan, tjenestekarlen i Østergård, var kærestefolk, og Mariane havde hende stærkt mistænkt for, at hun var "kommet galt af sted" ved ham, al den stund at pigebarnet, der tidligere var glad og munter, i sidstningen var blevet påfaldende bleg og sørgmodig og tit havde set forgrædt og forpint ud.

Der blev sendt bud efter Johan; men han var kørt til mølle og ventedes først hjem om en times tid.

Imidlertid toges så Mikkel Skovstrup og hans kone i forhør. Men de vidste jo ikke andet om sagen, end hvad Mariane havde fortalt dem, og deres formodning stemmede godt med den, Mads og hans kone havde udtalt.

Om de vidste noget om, at deres karl og den forulykkede var kærestefolk, og at hun var frugtsommelig ved ham?

Ja, om det sidste var sandt, vidste de ikke; men at de var kærestefolk og rendte og smuttede efter hinanden, hun da især efter ham, havde de både hørt snakken om og selv lagt mærke til.

Om karlen havde været i engen den morgen. Og i så fald: hvor tidligt?

Ved daggry var han gået ud at lede efter et par heste, som gik løse, og var vendt tilbage med dem ved davretid; men hvor han havde søgt efter dem og til sidst fundet dem, vidste de ikke; for det var en ting, som ikke var blevet omsnakket.

Så måtte Laursine og derefter krøblingen frem.

Deres forklaring stemmede punktligt med de forriges, indtil herredsfogeden også æskede deres mening om kæresteforholdet osv. mellem karlen Johan og den forulykkede pige; men her begyndte vidnesbyrdene at blive modsigende; for begge erklærede på det bestemteste, at det var der ikke det mindste om, men at rygtet, der var sat i omløb desangående, kun var sladder og bagvaskelse fra inde til anden. Laursine afgav denne erklæring med flammende øjne og blussende kinder, en omstændighed, der ikke undgik den opmærksomme forhørsdommer, og da han gav sig til at krydsforhøre hende,

varede det ikke længe, før han fik hendes tilståelse for, at det var *hende* og Johan, der var kærestefolk. Sagen begyndte at blive indviklet, og herredsfogeden tænkte som så: Sæt nu, at hint rygte alligevel var sandt, så var den anden, den stakkels forførte pige, jo i vejen, og det var da ikke utænkeligt, at karlen, hvis han virkelig var forføreren, havde grebet til et fortvivlet middel og dræbt hende for at blive hende kvit. Med andre ord: dommeren havde nu Johan mistænkt for, at denne ikke var uden skyld i pigens ynkelige død. Men denne mistanke tav han foreløbig med. Han lod Laursine og hendes broder gå ind i et lille kammer ved siden af, til hvilket der kun havdes udgang igennem dagligstuen, og blive der indtil videre, da det var ham om at gøre, at de ikke fik lejlighed til at tale med Johan, inden denne havde været i forhør.

Et øjeblik efter trådte Johan ind i stuen, og forhøret med ham begyndte.

Om han havde været borte fra sin husbonds gård tidligt om morgenen?

Ja, ved daggry var han gået ud med en kåltop i den ene hånd og et par tøjre i den anden for at finde og fange et par løsgående heste.

Hvor han havde fundet dem?

Ude i nordmarken, langt borte fra gården.

Men han havde vel også været i engen syd for gården at søge efter dem?

Nej, der havde han ikke været, for der plejede de i reglen aldrig at gå ned.

Herredsfogeden tav en stund og betragtede ham med et gennemborende blik. Pludselig spurgte han:

"Hun var jo din kæreste, den forulykkede pige?"

"Nej, hun var ikke," svarede Johan; men spørgsmålet var kommet ham uventet; han tænkte på det tossede rygte, Rasmus havde udspredt om ham og hende; herredsfogedens gennemtrængende blik bidrog også til at forvirre ham; han slog øjnene ned og gentog sit svar, men denne gang usikker og stammende.

Uden at sige et ord stod herredsfogeden op og førte ham ind i øverstestuen til liget. Der var lagt et hvidt klæde over hendes ansigt; det befalede han ham at tage bort og se på hende.

Johan borttog klædet med rystende hånd.

"Å nej, Herre Gud dog, den sølle Maren!" udbrød han, dybt bevæget.

Herredsfogeden, der misforstod den stakkels følsomme svends smertelige bevægelse ved synet af den døde, ville nu tage ham med overrumpling, og han råbte pludselig med tordnende røst:

"Ja, denne pige er du mistænkt for at have myrdet!"

Men den udtordnede beskyldning gjorde ikke den tilsigtede virkning på knøsen; den gengav ham tværtimod hans fulde fatning, og idet han forbavset, men frimodig så fogeden ind i ansigtet, svarede han fast og uden spor af forvirring:

"Nej, hr. dommer! Det kan ingen mistænke *mig* for; jeg er ingen morder, Gud ske lov og tak!"

Dommeren følte sig dog langt fra overbevist af dette svar, men tænkte blot, at han måske havde spillet sin bedste trumf for tidligt ud. Han førte den mistænkte tilbage til dagligstuen og krydsforhørte ham længe, uden at det dog lykkedes at bringe nyt lys i sagen, end sige at få den anklagede til at bekende.

Forhøret, der blev gentaget for alle de øvriges vedkommende, undtagen Rasmus Madsens, sluttedes så omsider uden andet resultat, end at Johan belagdes med arrest, hvorpå lægen og herredsfogeden kørte bort igen, og den sidste tog arrestanten med sig.

Laursine græd og harmede sig på vennens vegne, men trøstede sig med håbet om, at han slap vel fri igen; for at han var uskyldig mistænkt, følte hun, og for resten alle der hjemme, sig fuldstændig overbevist om.

Men Rasmus Huggetand glædede sig, da han hørte, hvilken gænge sagen var kommet i. Det var jo også helt forunderligt, så godt alting faldt i tråd tor ham.

Et gode havde det foreløbige forhør ført med sig: det var blevet tilstrækkelig godtgjort, at den sølle Maren ikke havde undlivet sig selv, og det var de fleste glade over.

Der gik nogle dage. Så indløb der en af distriktslægen og herredsfogeden undertegnet skrivelse, der lød på, at liget af den forulykkede pige måtte begraves i indviet jord.

Rasmus bedredes nu hurtigt, og på begravelsesdagen var han fuldstændig kommet til hægterne igen.

Han var først bestemt på ikke at ville med til graven; "for de kunne ikke gå fra dørene alle tre," mente han, "nogen måtte jo nødvendig blive hjemme, og det kunne da lige så godt være ham som en anden." Men da hans moder påstod, at han ikke kunne være andet bekendt end at vise "den sølle Maren" den sidste ære at ledsage hende til hendes hvilested, betænkte han sig omsider og gik med i det store ligtog, der var kommet sammen, måske mindre af deltagelse for den forulykkede end i forventning om,

hvad "vor fa'er" ville sige i anledning af et så sørgeligt dødsfald; for skønt det den gang var langt sjældnere end nu, at der blev talt over en afdød, håbede de dog, at han ved en *sådan* lejlighed ville gøre en undtagelse fra reglen.

Og de blev ikke skuffede. Præsten valgte et til anledningen passende skriftsted, og gående ud fra det, holdt han en lang og gribende tale, der ikke undlod at gøre den tilsigtede virkning på den andægtigt lyttende tilhørerskare.

Sluttelig:

"Af jord er du kommet, til jord skal du blive, men af jorden skal du igen opstå!" ledsaget af de tre spadefulde jord på kisten, derefter en kort, stille bøn i hatten (om hvilken bøn almuen den gang troede, at det var en besværgelse mod, at den afdøde skulle gå igen), og nogle af de mandlige deltagere i ligtoget greb så spader og skovle og kastede graven efter.

Der var en deltager i sørgeskaren, hvis tilstedeværelse vakte opmærksomhed, og det var krybskytten. Hvor han var kommet fra, vidste ingen; for ikke en eneste havde set hans komme eller lagt mærke til ham førend ved graven, efter at liget var nedsænket, og præsten havde begyndt at tale. Da sås han pludselig i udkanten af flokken, og mange gjorde sig alle hånde tanker over denne sælsomme "åbenbaring", der forstyrrede andagten hos adskillige, idet de mere holdt øje med krybskytten end hørte efter, hvad "vor fa'er" havde at sige. For Niels Vejrums adfærd var besynderlig. Hans øjne var ikke et sekund fra Rasmus Huggetand, der stod ubevægelig som en støtte med bøjet hoved og sænket blik, som om han var lutter øre, udtrykket i skyttens ansigt var bevæget, hans læber dirrede af og til, og en gang imellem løftede han pegefingeren mod

Rasmus, som om han ville sige: "Hører du? Det var ord, som du kunne have godt af at lægge dig på sinde!"

Da talen var endt, og jordspåkastelsen forrettet, vendte krybskytten ryg til forsamlingen og forlod kirkegården.

Hvorledes det gik Johan i arresten, havde man hidtil ikke hørt det mindste til.

Men der var ikke hengået mange dage efter begravelsen, inden et opsigtvækkende rygte, der gik hele egnen rundt, begyndte at sætte sindene i heftig bevægelse.

Ved et drikkelag i kroen havde krybskytten ladet falde nogle ord, som indeholdt en forfærdelig anklage mod sønnen i Vestergård. "Dersom de andre vidste, hvad han vidste!" skulle han have sagt. "Det var ganske rigtigt, at pigen ikke havde været ene ved åen hin sørgelige morgenstund, og at hun var myrdet, dog ikke af Johan, men af Rasmus!" Da man trængte ind på ham og forlangte, at han skulle stå ved, hvad han havde sagt, blev han betænkelig og sagde, at han jo var fuld og havde snakket hen i vejret, hvorfor han indstændigt bad sine drikkebrødre at tie med, hvad de havde hørt, og ikke rende sladder med brændevinssnak; pigen var jo desværre død, og gjort gerning stod ej til at ændre. Og underlig bevæget havde han forladt selskabet og var gået sin vej.

Svirebrødrene tav selvfølgelig ikke med, hvad de havde hørt, men snakkede derom både vidt og bredt, og krybskyttens ord kom da også Laursine Skovstrup for øre. Hvad hun ikke før havde været harmfuld på vennens vegne, det blev hun nu, og hun ville straks haft sin fader af sted til herredsfogeden at melde den skyldige og hjælpe den uskyldige fri. Men Mikkel Skovstrup sagde nej, han ville ikke rende bud med et løst rygte,

som der vel desuden næppe var gnist af sandhed i. Ja, så vidste hun, hvem der både kunne og ville hjælpe, og fri skulle hendes Johan være, om der var råd og redning til i verden.

Uden at spørge sine forældre om forlov tog hun stadstøjet på og gik til herregården, fik nådigherren i tale og fortalte ham alt, hvad der lå hende på hjerte. Den milde, varmhjertede godsejer var hende jo god i forvejen, og hans deltagelse for pigen og hendes kæreste og den østergårdske familie i det hele blev ingenlunde mindre, mens han sad og lyttede opmærksomt til hendes meddelelser og derved vandt større klarhed over de virkelige forhold. Han lovede at hjælpe hende; for vel var han ikke øvrighedsperson; men det var ham magtpåliggende, at retten havde sin gænge på godset, også i private forhold, og hvor han kunne give øvrigheden en håndsrækning, holdt han sig ikke tilbage.

"Nu gælder det altså om at få fingre i krybskytten; for det bliver jo fornemmelig på hans vidnesbyrd, det hele vil komme til at bero," sagde herremanden, da Laursine var færdig og lavede sig til at gå.

"Den sølle Niels!" udbrød hun uvilkårlig og tøvede, som om hun havde mere at sige.

"Ham skal du såmænd ingen medlidenhed have med, for det fortjener han ikke," sagde nådigherren med rynket pande; "han er en gemen vildttyv, og får vi ham først fat, skal det vare en stund, inden han kommer på fri fod igen."

"Å, Herre Gud, den sølle Niels!" gentog pigen med større inderlighed. "Nådigherren må endelig ikke være alt for hård ved ham! Jeg tykkes ret rele, som det er mig, der nu har forrådt ham og ført ham i ulykke! Dersom nådigherren vidste, hvad og hvem

der var årsag i, at han slog sig både til bøssen og flasken og fra et skikkeligt menneske blev den sølle jen, han nu er …!"

Og hun fortalte, at det var over en kæreste, han var blevet sådan. Rasmus Madsen havde taget hende fra ham og forført hende og nu til sidst slået hende ihjel, som hun jo antog; for den utro kæreste, krybskytten var blevet sær over, var såmænd ingen anden end den sølle Maren i Vestergård.

"Hænger det *sådan* sammen med ham? Det har jeg aldrig hørt noget om!" udbrød herremanden, ikke uden et stænk af deltagelse og med en rynke mindre i panden. "Så også det har Rasmus Madsen på sin samvittighed! Det er et farligt menneske, og han fortjener sandelig ingen skånsel. Men den anden sølle djævel … måske der dog kunne blive et skikkeligt menneske af ham igen …?"

Herremanden faldt i dybe tanker og gav sig til at gå og spanke frem og tilbage på gulvet, Laursine blev stående lidt; men da han syntes helt at have glemt hende, gjorde hun et dybt kniks og forlod værelset med godt håb, ikke alene for sig og Johan, men også for "den sølle Niels".

En dag, da Niels Vejrum gik og slentrede med bøssen ude i heden, så han en mand gå op på en høj et stykke borte og spejde i alle retninger. Krybskytten, der jo havde årsag til at tage sig i agt, dukkede sig straks ned i lyngen, dog ikke dybere, end at han kunne holde øje med skikkelsen på højen, og da han havde overbevist sig om, at det var en bondemand og ingen af de "langhalede", rejste han sig igen og blev ved med jagten. Men bonden havde aldrig så snart fået øje på krybskytten, før han skyndte sig ned af højen og hen imod ham. Niels standsede så omsider og stod og ventede, til manden kom.

"Hvad godt?" sagde skytten, inden den anden vel havde nået ham.

"Du skal af sted til herregården, Niels Vejrum, og det jo før jo bedre," svarede bonden. "Jeg kommer selv lige der fra, og godt var det, jeg traf dig; for herren vil endelig snakke med dig, og jeg måtte love ham at lede dig op og sige dig det."

"Hvad ta'er du for at gøre nar af folk?" brummede skytten og ville gå.

"Jeg gør ikke nar af dig eller nogen," vedblev bondemanden. "Hvad jeg har sagt, er den rene sandhed, og nu, jeg har bragt dig buddet, må du selv om resten; men det bares mig ellers for, at han ikke just havde i sinde at bide næsen af dig, for han var grov mild og godt til pas i dag. Se endelig at få Niels Vejrum til at komme, sa'e han til mig, han skal inte være bange, sa'e han."

"Sa'e han det?" Spurgte Niels hastigt og vendte sig om.

"Gu' gjorde han så, og det ikke en, men flere gange."

"Jeg tror knap, jeg tør vove det," sagde Niels Vejrum. Så var den snak forbi, og hver gik sin kås.

Han vovede det alligevel. Nogle timer senere kom han vandrende ind ad herregårdsporten uden bøsse og kun med en stok i hånden, og spurgte efter nådigherren. Det var nogle brændehuggere, han henvendte sig til. De sagde ham, hvor han skulle gå hen og banke på, og han gik videre. Et frivilligt besøg af *denne* mand på *denne* gård var efter deres mening et bevis på, at manden var fra samlingen, og de var visse på, at han blev smækket i hullet. Intet under derfor, at de nær havde tabt både næse og mund, da krybskytten efter en stunds forløb vendte tilbage og gik sin vej igen uantastet, og han så endda langt frejdigere og mere velfornøjet ud, end da han kom.

Snakken om "mordet" blev dag for dag mere højrøstet. Det eneste sted, hvor de ingen ting hørte, var Vestergård; for hvem ville tale om strikke i hængt mands hus? Men ved en hændelse nåede rygtet da også der hen.

Mariane var en dag gået i hassellunden at plukke nødder; det måtte hun ikke, da nøddeplukning var forbudt af herskabet; men både hun og så mange andre gjorde det alligevel i smug. Da hun havde fået så stor en slat nødder i posen, at hun syntes, det kunne være nok for den gang, satte hun sig ned ved en tæt busk risbøge for at tage sig en lille hvile, inden hun gik hjem. Det var en smuk oktoberdag, solen skinnede, ikke en vind rørte sig mellem de tætte buske, og inden Mariane vidste af det, sad hun og blev døsig, hendes hoved sank ned på nøddeposen, og hun faldt i slummer.

Hun vågnede ved, at nogen snakkede i hendes nærhed. Det var to unge piger, der sad oppe i en stor hassel på den anden side af busken og plukkede de nødder, som Mariane for et øjeblik siden havde set på med lystne blikke, men ikke kunnet komme til. Hun var lige ved at ville stå op og give sig i snak med dem, da et ord fra pigerne fangede hele hendes interesse og naglede hende til pletten.

"Det er da en grusselig snak, der går om Rasmus Huggetand," hørte hun den ene sige, "og så ræddelig grim han er kommet til at se ud i sidstningen! Han skuler og skotter jo efter folk værre end nogen hønsetyv, og jen kan næsten være ræd for at møde ham."

"Ja, dersom det er sandt, at han har slået den sølle Maren ihjel og bag efter smidt hende i vandet, så fortjente han også at miste sin hals, det grimmige spøgelse!" sagde den anden.

"Det er mi'sæl løwn i jer hals, og jeg skal gi'e jer, skal jeg, I gabmundede tøse!" råbte pludselig Mariane, idet hun rejste sig og begyndte at arbejde sig igennem busken hen efter nøddetræet.

Men hun kom ikke videre i teksten; for ved den første lyd af hendes velkendte stemme blev pigerne så forskrækkede over det, de havde sagt, at de skyndte sig ned af træet og løb deres vej.

Mariane blev stående lidt og så efter dem; så hængte hun sin nøddepose på en stor hægte under forklædet og trissede af hjem efter.

Hun fortalte straks mand og søn, hvad hun havde hørt, og mente, at de "løgnagtige tøse", som hun navngav og var sikker på at have kendt, skulle på en eller anden måde "gennes til at æde deres egne ord", for at den grimme snak ikke skulle komme videre.

"Ser vi *det*, ser vi *det*!" sagde Mads Huggetand og så til sønnen.

Rasmus var først blevet gråbleg og derefter gloende rød; men ellers vedligeholdt han fatningen godt nok.

"Å, ved I hvad," sagde han, "er det værd at tage sig den ting så nær, siden jeg ved mig fri? Jo mere jen pirrer ved skidt, des værre lugter det, og når vi tier stille og lader som ingen ting, så dør den sladder nok hen af sig selv."

Det kunne der jo også være god mening i, fandt de gamle, og der blev så ikke gjort noget ved sagen. Men Rasmus havde alligevel fået en gruelig forskrækkelse i livet, og han gik i en spænding, så han var nær ved at gå fra samlingen.

En dag, da han stod i loen og tærskede, lød der hestetrampen ind ad gårdsleddet. Han åbnede den øverste halvdør på klem og kiggede ud og så nådigherren holdende i gården. Hvad mon han ville? Rasmus gjorde sig alle hånde tanker om dette besøg, og det huede ham slet ikke; men da han ingen lyst havde til at vise sig for fremmede, hvor han kunne blive fri, skød han lydløst slåen for halvdøren igen og blev, hvor han var, dog ikke for at tærske; for plejlen blev hængende på væggen, og Rasmus satte sig grundende på et knippe halm. Han hørte sin fader og nådigherren samtale ude i gården og ville gerne have vidst, hvad samtalen drejede sig om; men afstanden var for stor, og han turde ikke gøre den mindre af frygt for at blive set.

Kort efter rullede der en vogn ned ad vejen og nærmede sig gården. Også den skulle tages i øjesyn, og det lod sig gøre gennem en sprække i lugen på den modsatte ydervæg; men Rasmus fik snart nok af det, han så fra det kighul, og han trak sig tilbage fra lugen med en hast, som om en giftig slange havde bidt ham.

På vognen havde han set herredsfogeden, dennes skriver og en bysvend. Nu begyndte det at se skummelt ud for Rasmus. Denne gang kunne det måske blive vanskeligt at ride stormen af, modet svigtede ham, og han besluttede at frelse sig ved flugt.

Han tøvede kun, til vognen var kommet ind og havde gjort holdt i gården, så åbnede han lugen ud til marken, sprang ud igennem den og stak i rend ned efter åen. At han ved denne adfærd øgede mistanken imod sig, hvis han blev grebet, faldt ham ikke ind, han vedblev at løbe på livet løs.

Bare han kunne række åen! Den var på de fleste steder ikke dybere, end at et voksent menneske kunne vade over den, og havde han først den imellem sig og sine forfølgere – endnu var de ikke at se, men de kom vel nok – skulle disse nok lade være at følge ham lige i hælene, hvis de prøvede på at indhente ham til vogns eller til hest, da engen på den modsatte bred var sumpig og fuld af væld gunger, og der var mindst en fjerdingvej til nærmeste bro.

Mellem marken og engen var der en strimmel lyng- og porsekær med tørvegrave og grønne sige, hvor der gik nogle forsultne køer og afgnavede det magre græs lige i bunden.

Hertil var flygtningen nået. Uden at følge vej eller sti benede han af hen imellem køerne, satte med vældige spring over den ene tørvegrav efter den anden og var næsten kommet mosen igennem, da han pludselig blev stoppet i farten ved, at en mand med en bøsse i hånden rejste sig fra en porsebusk og stillede sig i vejen for ham.

"Tøv lidt, bitte Rasmus!" sagde manden og spændte hanen på bøssen; "er der ild i enden på dig, siden du farer sådan af sted?"

"Hvad vil du mig, Niels Vejrum?" stønnede Rasmus forpustet; øjnene luede vildt i hovedet på ham.

"Jeg vil ikke andet end have dig til at vende om og gå tilbage igen, vi kan følges ad; for jeg skal samme vej."

"Gå af vejen, Niels, og lad mig komme frem, jeg har hastværk … jeg må skynde mig!" sagde Rasmus fortvivlet og ville skyde bøssepiben til side.

"Dersom du bruger magt, trykker jeg til, og du ligger på pletten så død som en sild!" svarede krybskytten.

"Å, lad mig gå, Niels! Hvad ondt har jeg gjort dig, siden du sådan truer mig på livet?" tryglede stymperen.

"Mere ondt, end du kan gøre godt igen," svarede modparten mørkt; "men det er ikke det, vi snakker om. Du skal barestens vende om og gå kønt tilbage, den vej du er kommet, fremad kommer du ikke!"

Rasmus udstødte et dybt, stønnende suk og så sig om efter en udvej af denne klemhærke; han blev en rytter va'r oppe på engvejen.

"Nu bliver du nødt til at fjæle dig, skytte, for det er nådigherren, der kommer!" sagde han med et skrækblandet håb i sit skumle blik. "Put dig og lad mig skøtte mig selv!"

"Nådigherren er jeg ikke ræd for i dag," svarede krybskytten uden at skifte stilling. "Nå, bliver du snart ved sind?"

Rytteren, der fo'r frem i galop, havde nu nået midten af kæret, han gjorde holdt på engvejen et lille bøsseskud fra de stridende.

Rasmus indså, der måtte prøves en anden fremgangsmåde.

Han vendte ryg til krybskytten og nærmede sig rytteren med huen i hånd. Niels fulgte efter, stadig med fingeren på aftrækkeren.

"Hvorfor undløb du, elendige usselryg?" råbte herremanden til Rasmus; "du var hjemme, da jeg kom!"

"Jo, for jeg skal sige nådigherren, der sidder en ko af vore i sænk i grøften ude ved åen," svarede karlen skulende og trådte ud på vejen; "det var den, jeg løb efter, og så traf jeg ham der med bøssen – det er Niels Vejrum, krybskytten, og han har truet mig på livet. Vil nådigherren ikke beskytte mig …?"

"Den snak er lang nok," afbrød herremanden ham harmfuld; "tag nu skankerne med dig og skrub af hjem efter; du følger med, Niels!"

"Ja vel, nådigherre!"

"Må jeg ikke gå ud og se til koen først?" sagde Rasmus bønfaldende.

"Ingen udflugter, knægt, men rap dig!" svarede nådigherren vredt og svang ridepisken.

Der var ikke andet for. Stymperen begyndte at gå op efter, og herremanden og krybskytten fulgte ham side om side lige i hælene.

Oppe på marken mødte de herredsfogeden, skriveren og bysvenden, der vendte om og slog følge til Vestergård.

Der blev så holdt forhør på ny. Først over Rasmus Madsen, der anklagedes for at have slået Maren ihjel og kastet liget i åen.

Anklagede svarede med at gentage sin forrige forklaring, at han hin nat og morgen havde været syg og sengeliggende og ikke været oven senge før flere dage efter, at pigen var druknet.

Hvorfor han så havde gjort forsøg på at flygte, just da herremanden og herredsfogeden ankom?

Han flygtede ikke, men løb for at hjælpe en ko op, der havde sat sig fast i en grøft ude ved åen.

Hvordan han havde fået det at vide?

Jo, der var kommet en dreng løbende til lolugen og havde sagt ham det.

Så måtte krybskytten frem som vidne.

Han havde den omhandlede morgenstund ligget nede i mosen et godt stykke fra ulykkesstedet. Solen var ikke kommet frem, og det var tågevejr, så han havde ingen ting set, før

ulykken var passeret; men han havde hørt en med træsko på komme gående ned ad vejen ud efter engen. Deri var intet påfaldende, og det havde han ikke brudt sig videre om.

Dommeren afbrød krybskytten og spurgte, om han ikke havde hørt en anden person på den samme vej komme efter den første?

Nej, det havde han ikke; men en stund efter, at lyden af træskotrinnene var forstummet, havde han hørt en kvindestemme råbe ude fra engen: "Rasmus, Rasmus! Hvad vil du her med køllen? Du må ikke, Rasmus! – Å, Gud nåde mig!" havde stemmen så tilføjet i samme nu, som der hørtes en dump lyd som et kølleslag, og derefter var alt blevet stille.

Om han havde genkendt den jamrende kvindestemme?

Ja, han havde; han var vis på, at det var den forulykkede piges.

Hvorfor han ikke var ilet hende til hjælp? Kølleslaget havde måske kun bedøvet hende, så hvis hun var blevet hjulpet op af vandet i tide, havde pigen måske endnu været i live. Han havde pådraget sig strafansvar ved denne forsømmelse.

Ja, det tyngede også på ham, at han ikke havde set sig bedre for, svarede han dybt bevæget; for søgt havde han, skønt desværre ikke nok. Idet han havde hørt skriget, var han stået op og var gået lidt længere ud ad den kant, hvorfra det kom; men da han ingen hverken så eller hørte mere, troede han, de var gået hjem, og så tænkte han ikke videre over sagen, men passede sit. Det var ikke et øjeblik faldet ham ind, at der kunne være begået et mord, eller at det var pigen, køllen havde ramt. Kvindfolk skreg jo så tit over ingen ting, og han havde nærmest tænkt sig, at det var et eller andet dyr, vel snarest en hund,

karlen havde dræbt, men som hun, hans kæreste, havde villet holde hånden over. Først da han hørte, at pigen var kommet så elendig af dage, var han blevet klar over, hvad han havde forsømt. For resten havde han god grund til at holde sig skjult, hvor andre færdedes; han havde været ude med bøssen hin morgen, tilføjede Niels Vejrum med et sky blik til herremanden, der var til stede og overværede forhøret.

"Ja, det bliver en sag mellem vidnet og mig," sagde nådigherren.

Om vidnet kun havde hørt den ene stemme? Ingen mandsstemme?

Nej.

Men han havde, som det syntes, grund til at formode, at den person, kvindestemmen havde tiltalt og nævnt ved navn, var Rasmus Madsen, anklagede?

Ja, det var han vis på, skønt han ikke havde set ham.

Om han var rede til at bekræfte sit udsagn ved ed?

Ja, han var.

Vidnet kunne nu træde til side. Rasmus måtte atter frem.

Hvad han havde at sige til den vidneførsel, han nu havde hørt?

Anklagede fastholdt sin tidligere forklaring og påstod, at han var uskyldig i pigens død.

Dommeren rejste sig op, trådte tæt hen foran anklagede og råbte med streng røst:

"Du lyver! Du rejste dig af din seng, sneg dig på hosesokker efter pigen og myrdede hende! De tilsølede hoser er fundet i fodenden af din seng!"

Rasmus vaklede og var nær sunket i knæ for denne salve; han så sig om som efter et støttepunkt, men genvandt atter fatningen, rettede sig i vejret og gentog, at han var uskyldig.

"Du nægter altså at bekende?"

Anklagede havde intet at bekende.

Så skulle kisten graves op, bæres ind i våbenhuset og åbnes, og der skulle anklagede lukkes inde og være ene sammen med liget om natten.

Det skete; men Rasmus kom dog ikke til at opholde sig i våbenhuset om natten; for aldrig så snart havde man lukket døren for ham og den døde – det var da blevet aften, og solen var ringet ned – førend han råbte, at nu ville han bekende.

Han blev så lukket ud igen, liget dækket til og atter sat i graven, og forhøret fortsattes og sluttedes i en stue i en af de ved kirken nærmest liggende gårde.

Forbryderen aflagde nu en fuldstændig bekendelse og tilstod da også, at pigen havde været frugtsommelig ved ham; at han, for lettere at kunne forføre hende, havde lovet hende ægteskab; at han aldrig havde været til sinds at ville holde et sådant løfte, og at han endelig, da hun gik så hårdt i rette med ham og ville overtale og true ham til at gifte sig med hende, og han ingen anden udvej så til at blive hende kvit, havde besluttet at dræbe hende og udført sit forsæt på den foran beskrevne måde.

Dagen efter blev Johan som fuldstændig frifundet løsladt af arresten, hvorefter han vendte tilbage til Østergård. Han blev modtaget med åbne arme af Laursine, der fra nu af åbenlyst vedkendte sig ham som sin kæreste, forældrene fik så at sige, hvad de ville. De sagde for resten ingen ting nu, efter den skrækkelige udgang deres forehavende nær havde fået.

Rasmus Madsen kom selvfølgelig aldrig på fri fod mere. Hans dom faldt hen imod slutningen af vinteren og lød på, at han skulle miste sin hals, og hovedet sættes på en stage. Der blev ansøgt om kongelig benådning for ham; men der var jo ingen formildende omstændigheder, og kronprins Frederik sagde nej, dommen skulle ved magt stande.

Der indrømmedes den dødsdømte en livsfrist på nogle uger, i hvilken tid en præst daglig besøgte ham i fængslet for at berede ham til døden.

Dagen før henrettelsen var hans gamle forældre inde at tage afsked med ham. Han sad sammensunket i en krog og stirrede frem for sig med et sløvt, udtryksløst blik og lignede mere en død end en levende. Det var næsten ikke muligt at ørke et ord af ham. "Bare det havde været overstået," mumlede han nogle gange, og som det syntes, var dette punkt det eneste, hans sløve tanker var i stand til at fastholde. Ikke en gang hans moders tårer formåede at gøre indtryk på ham eller ryste ham op af den dvalelignende tilstand, hvori han var nedsunket. Han bad ikke sine forældre om tilgivelse for den store sorg, han havde voldt dem, og lod ikke falde et ord om liv efter døden eller gensyn hisset. Man kunne ikke tænke sig et mere ynkeligt vrag af et menneske; han var levende død.

Således havde han været hele tiden under sit ophold i fængslet, og han havde ikke gjort et eneste forsøg på at undvige. Al hans modstandskraft var med et blevet brudt. Oven på den lange, voldsomme spænding, han stadig havde gået i både før og efter mordet, indtil han bekendte, var der fulgt en tilsvarende slappelse. Fuldstændig viljeløs hengav han sig i sin

skæbne, og der var kun et, han ønskede: "Bare det havde været overstået!"

På en råkold dag i foråret 1788 blev dødsdommen fuldbyrdet i overværelse af en talrig, sammenstimlet menneskemængde ude på heden en lille fjerdingvej fra forbryderens hjemstavn. Mikkel Skovstrup og Johan var efter ordre til stede ved henrettelsen for at slå kreds om skafottet. I Østergård var der ikke et menneske hjemme; for Lone og Laursine og Anton sad ovre i Vestergård og læste i Bibelen og sang salmer for Mads og Mariane. Hun lå i sengen, og han sad for bordenden og hørte på dem i tavshed.

Ud på eftermiddagen vendte Johan og hans husbond tilbage. De fandt huset tomt, og Mikkel gik så over til Vestergård for at hente sine folk hjem; for han gættede straks, hvor de var henne.

Han var tavs og alvorlig, og der blev ikke talt et ord om den sørgelige begivenhed, førend Mikkel havde fået hustru, søn og datter uden for. Så sagde konen:

"Er det nu forbi?"

"Ja, nu er det forbi, som vel er," svarede han, "og gid jeg aldrig må få det syn at se mere i mine dage, det vil jeg bede Gud bevare mig fra! Se ikke der hen, bitte Lone!"

"Nej, Gud fri og bevare mig!" svarede hun og skyndte sig at gå.

"Du skal også lade være, Laursine!" sagde Anton.

Men da de nåede gårdsleddet, kunne Laursine dog ikke lade være at vende sig om og kaste et sky blik i retning af henrettelsesstedet. Over højen, hvor stejlen stod, så hun skarpt aftegnet mod den røde aftenhimmel et lille, mørkt punkt på toppen af en stage, der på grund af afstanden ikke syntes tykkere end en spanskrørsstok. Hun udstødte et skrig og greb

sin fader i armen, og havde han ikke holdt hende oprejst, ville hun være faldet om og dånet.

"Hvifor holdt du ikke dine øjne hos dig selv, barn!" sagde faderen bebrejdende.

Så snart det var blevet mørkt, tog Mikkel Skovstrup og Johan skovl og spade og en buesav på nakken og forlod gården. De sagde ikke, hvor de agtede sig hen; men ingen af de andre var i tvivl om det.

Den følgende morgen var stagen med den mørke knap på toppen forsvundet. Mikkel og hans karl havde, med øvrighedens tilladelse, jordfæstet den henrettedes jordiske levninger i en grav, som de havde gravet i siden af højen. Stejlen havde de rykket op og savet over i tvende lige lange stykker og lagt disse over kors oven på den med lyngtørv dækkede gravhøj, og Mikkel havde sluttet med at bede et fadervor over den døde.

Mads Huggetand og Mariane ville efter dette ikke bo i Vestergård længere, men frasagde sig fæstet imod en lille pengesum, som herremanden var villig til at udbetale dem, da han hellere end gerne ville være dem kvit, og så drog de til en anden egn, hvor der var selvejendom at få. Her købte Mads en lille gård, og nu viste det sig, at der lige godt havde været gamle grunker i Vestergård; for han udbetalte straks hele købesummen kontant og det uden at låne en eneste skilling.

"Havde vi nu haft Anton rask," sagde Lone, "så kunne han have fået Vestergård. Det havde nådigherren såmænd aldrig nægtet."

"Lad os aldrig spekulere på Vestergård mere," svarede Mikkel; "der har vi været godt nok, tykkes jeg. Sæt en gang, at Niels Vejrum havde gået og holdt sin mund et års tid, og at vi imellem

god lav havde fået Laursine smedet sammen med Rasmus, inden han blev nappet, og bøddelen annammede ham …"

"Hubav og nej, ti endelig stille med det!" afbrød Lone ham gysende og korsede sig.

"Ja, der kan jen se, hvor blind jen kan være," vedblev Mikkel.

"Og at det endda kan gå os, som det skal," fuldendte Lone; "godt er det, at Vorherres øjne er klarere end vore, og at han kan se til bunds i alle ting. Hans vilje er den bedste."

Og så begyndte hun at synge:

Hvad min Gud vil, det ske altid,
hans vilje er den bedste,
at hjælpe dem alle er han bered,
som deres tro på hannem fæste …

Og Mikkel Skovstrup stemmede i med og hjalp hende, så godt han kunne.

Da salmen var sunget til ende, sagde Mikkel:

"Den gode Gud finder også nok en plads at sætte Anton på, og det bæres mig for, at nådigherren har andet i sinde med ham end at gøre ham til gårdmand."

"Du har kanske ret," sagde Lone.

Hen på sommeren, da varmen var kommet, begyndte herremanden at lade dem se, hvad han havde i sinde med krøblingen. Han lod ham, med forældrenes glade samtykke, flytte til herregården, hvor han fik et eget pænt, lille værelse at bo i og kom i kur under en dygtig læges daglige tilsyn. Kosten, han nød, var anderledes kraftig og nærende end den, han var vant til hjemme. Hver dag kom han i bad; og så havde han forlov til, så meget han ville, at køre omkring på sin rullevogn i havens brede, skyggefulde løvgange. Alt dette, i forening med

patientens ungdom og nyfødte håb om helbredelse, virkede efterhånden så vel, at han hen ad høsten kunne støtte på benene og begynde sine første gangøvelser. Han havde fået mere huld på sig, og der begyndte at komme rødme i hans før så magre og blege kinder. Hovmesteren gav ham timer i regning og skrivning og lånte ham alle de bøger, han kunne overkomme at læse. Alle var gode og venlige mod den smukke, begavede yngling med det ejendommelige, kloge ansigt og de store spørgende øjne, og da han jo nu var så godt som vis på at skulle få sin førlighed, om ikke fuldstændig, så dog til en vis grad, befandt han sig så tilfreds og lykkelig, som han aldrig før havde været. Klæderne fik han også på gården, og det langt pænere end dem, han var vant til at gå i, "Anton er kommet ind til nok, han er forsørget og kommer såmænd aldrig fra gården mere, se kun ad!" sagde Mikkel Skovstrup en skønne hoben gange.

Hans forældre besøgte ham en gang imellem og gik altid glade fra ham, og Johan og Laursine glemte ikke at se ind til ham, så tit de var "til hove" på gården eller hovmarken; men da han havde været på gården godt og vel et år, overraskede han dem en skønne dag med at komme spadserende hjem, og det var en glæde, der forslog noget! Stok kunne han rigtignok ikke undvære, småt gik det også for ham, og han vrikkede lidt i lænden; men det var jo alligevel store ting, og det gik stadig fremad. Han havde støvler og pænt klædestøj på og lidt hvidt i brystet, "akkurat som Lone havde set ham i drømme," forsikrede hun, og så vidste hun jo, at drømmen havde været en forjættelse fra Vorherre.

"Ja, du har ret i'et, bitte mo'er," sagde Mikkel Skovstrup samstemmende og så med glad tilfredshed på sin pæne søn, der stod for ham som et vidunder, idet han jo ikke længere var en krøbling.

Og Mikkel fik også ret i sin forudsigelse: Vorherre havde fundet en plads til Anton, og denne plads var på godskontoret, hvor han flyttede over, så snart han var blevet rask og dygtig nok til at gå den gamle forvalter til hånde med skriveri og regnskab, en bestilling, hvori han viste sig så flink, at han i løbet af et par år kunne magte det hele alene. Anton var godt forsørget; han endte til sidst som godsforvalter. Det var "lige godt" noget andet end fæstebonde i Vestergård!

Men Johan og Laursine?

Ja, for dem kom tingene i en anden gænge fra den stund af, at det var gået så skrækkelig forkert med "planen". De blev gående hos hinanden i nogle år og gjorde deres bedste for at tækkes de gamle, og Lone passede ikke mere på dem, men lod dem se så mildt til hinanden, som de ville. "De fik at tage hinanden i Guds navn, siden det *skulle* være."

Da de to gamle begyndte at blive aflægs og længes efter hvile, enedes de om at give styret fra sig og lade de unge løse dem af.

Og så fik Mikkel da staven i hånd og vandrede til gården for at snakke med nådigherren om tingene.

"Åk nej, der var ingen verdens ting i vejen," fortalte Mikkel Skovstrup sin kone, da han kom hjem. "Jeg har Johans fæstebrev i lommen, og det er skrevet af Anton Mikkelsen, vor søn, der snart besørger det hele for den gamle godsforvalter."

Det var en smuk sommerdag, der var bryllup i Østergård, og sjældent har vel et gladere og lykkeligere brudepar end Johan og

Laursine gået hånd i hånd til Herrens alter.

Om eftermiddagen efter bordet blev der "drukket skåler" udenfor i det grønne, det vil sige, på de grønne agre, for træer var der ingen af, og just som den klarøjede Anton med nogle hjertelige og kønne ord havde udbragt en skål for brudeparret – ellers var det sjældent i de dage, at der blev holdt taler ved slige lejligheder – ankom helt uventet nådigherren og den unge junker til hest og forherligede festen ved at føje deres lykønskninger til de øvriges og henvende nogle venlige ord til brudeparret og brudens gamle, brave forældre, det var en æresbevisning, en undtagelse fra reglen, som vakte opsigt, og et bevis mere for, hvor højt familien i Østergård stod i gunst hos herskabet.

Alting var gået, som det skulle og som af sig selv, til alle parters tilfredshed og lykke, da først de onde Huggetænder var af vejen. Dem bestræbte alle sig for at glemme; men den stakkels Maren glemtes ikke; hun var tit på tale i Østergård, og Johan Skovstrup, som han nu kaldtes, og hans unge kone gik aldrig i kirke uden at se til og hæge lidt ved hendes grav.

Nådigherren fik glæde af at have taget krybskytten fra den skånsomme side; for derved bandt han ham til sig for stedse ved taknemmelighedens og hengivenhedens stærke bånd. Han gav ham plads på gården som smed, og Niels forsagede fra nu af både bøsse og brændevinsflaske og blev "skikkelig".

Men at han dog holdt mere af bøssen end af hammer og tang, fik man at se nogle år efter.

Skytten på gården lagde sig pludselig til at dø og det endda på en meget ubelejlig tid, skulle man synes; for det var kun nogle få dage, før der skulle afholdes en stor klapjagt. Bønderne

gik og glædede sig til, at nu fik de vel lov at blive hjemme for en gangs skyld, siden skytten manglede; men heri blev de skuffede. For der kom intet afbud, og da jagtdagen oprandt, forbavsedes klapperne ved, at den fordums krybskytte mødte blandt jægerne som den nye herregårdsskytte med hunde og dobbeltflint og jagtkniv, og han knejste nok så strunk i sin grønne jagttrøje. *Niels Skytte* tjente nådigherren ærlig og tro i mange år og vandt sig det ry, at mage til dygtig herregårdsskytte havde der ikke været på gården i mands minde.

Om "Elskov og brøde"

Forfatter: Knud Skytte (Pseudonym for Jakob Nielsen, 1830-1901).
Org.udgave: *Elskov og Brøde.* Jydsk Forlags-Forretning, Aarhus 1900. Denne udgave er baseret på førsteudgaven.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter maleri af Peder Mørk Mønsted (1859-1941): *En landevej ved Jyllinge* (1920, udsnit).

ISBN 978-87-7628-030-7
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-261-6 (Ølstykke 2012).

© 2024 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk